

CUEESC

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**АКРЕДИТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ:
УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД**

2 березня – 12 квітня 2026 року

¹²⁵⁶
1996
LIHA-PRES

¹²³³
| Львів – Торунь
Liha-Pres
2026

УДК 378.091.214:[37.014.6:005.6](477)+(100)(062.552)

А 40

Організаційний комітет:

Ягодзінський Сергій Миколайович – доктор філософських наук, професор, проректор із навчально-методичної роботи, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»;

Козинець Анатолій Олександрович – доктор філософії, проректор із навчальної роботи та регіонального розвитку, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»;

Віхляєв Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, професор, директор, Центр українсько-європейського наукового співробітництва.

Акредитація освітніх програм: український та закордонний

А 40 **досвід** : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 2 березня – 12 квітня 2026 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2026. – 112 с.

ISBN 978-966-397-604-4

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Акредитація освітніх програм: український та закордонний досвід» (2 березня – 12 квітня 2026 року).

УДК 378.091.214:[37.014.6:005.6](477)+(100)(062.552)

© Приватний вищий навчальний заклад
«Європейський університет», 2026

© Центр українсько-європейського
наукового співробітництва, 2026

ISBN 978-966-397-604-4

ЗМІСТ

Акредитація освітніх програм як інструмент забезпечення якості вищої освіти	
Бабчук М. І.	6
Роль акредитації освітніх програм у модернізації вищої освіти України	
Бабчук О. Г.	9
Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні якістю освітньої програми	
Баранецька М. А.	12
Еволюція наукових підходів до дослідження управлінських процесів у публічному управлінні	
Берегой Т.А.	17
Акредитація освітніх програм з медичного та фармацевтичного права як елемент системи забезпечення якості вищої освіти	
Берзіна А. Б.	20
Використання інформаційних технологій та дихальних тренажерів у розвитку фізичних якостей боксерів	
Бочкур А. В.	24
Формування культури якості у внутрішній системі забезпечення якості вищої освіти: європейські орієнтири та українська практика	
Вдовіна О. О.	26
Симуляційне навчання як індикатор якості медичної освітньої програми	
Глазков Е. О.	30
Акредитація мистецької магістерської програми в умовах війни	
Гоян В. В.	34
Напрямок біотехнології стартових культур у підготовці докторів філософії	
Даниленко С. Г.	38
Правові дисципліни як інструмент забезпечення якості освітніх програм у галузі охорони здоров'я у закладах вищої освіти України	
Демченко І. С.	40
Роль гаранта освітньої програми у забезпеченні якості підготовки бакалаврів психології: виклики та практичні аспекти	
Дерев'янку С. П.	42
Формування здорового способу життя дітей молодшого шкільного віку	
Дмитрів Р. В.	45

Порівняльні аспекти акредитації освітніх програм: український та міжнародний досвід	
Дяченко А. В.	48
Імплементація сучасних підходів до забезпечення якості освіти в умовах акредитації освітніх програм: український та європейський досвід	
Єна М. С.	51
Розвиток професійної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю В11 «Філологія» під час вивчення освітніх компонентів	
Єрмакова Н. М.	54
Проблема дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти в умовах цифровізації	
Коляденко Н. В.	58
Акредитація освітніх програм з менеджменту: від національних стандартів до європейського визнання	
Кузнєцова Т. В.	62
Двосторонні безпекові угоди України: правова природа та значення	
Лозінська С. В.	65
Мотивація докторів філософії до наукової діяльності в сучасних умовах	
Меленті В. О.	68
Критичні та суттєві недоліки освітньої програми зі спеціальності F3 Комп'ютерні науки	
Мішин О. В.	70
Роль стейкхолдерів у забезпеченні якості та акредитації освітніх програм: український та європейський досвід	
Невальонний Є. О.	74
Акредитація освітніх програм у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання: нормативні виклики та інституційна відповідальність	
Остапчук Л. Г.	78
«Менеджмент організацій та основи проєктної діяльності у сфері громадського здоров'я»: основні положення міждисциплінарної освітньо-наукової програми та підходи до її ефективної реалізації	
Сергета І. В.	82
Сучасні аспекти розвитку фінансового обліку в Україні	
Топалова І. А.	86
Оцінка та перспективи розвитку освітньо-професійної програми «Фізичне виховання» другого (магістерського) рівня вищої освіти за результатами акредитаційної експертизи	
Трачук С. В., Бричук М. С., Холодова О. С.	90

«Чеський шпигун»: справа Яна Людвіка (Івана Людвіга) у контексті радянських репресій на Дніпропетровщині	
Чепурко О. О.	93
Механізми адаптації процедур акредитації освітніх програм до викликів воєнного стану в Україні	
Червона В. О.	98
Використання змішаного навчання для викладання суспільних дисциплін в закладах вищої освіти	
Чупрій Л. В.	100
Методологічні підходи до викладання в умовах дистанційного навчання	
Шелевер О. В.	102
Ecological principles of communication in British pedagogical discourse	
Shpak O. V.	106

АКРЕДИТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бабчук М. І.

*доктор філософії (PhD) спеціальності С4 Психологія,
старший викладач кафедри мовної
та психолого-педагогічної підготовки
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

У сучасних умовах трансформації системи вищої освіти акредитація освітніх програм набуває особливого значення як ключовий механізм забезпечення якості освіти, її відповідності національним та міжнародним стандартам, а також підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці. В Україні процес акредитації освітніх програм зазнав суттєвих змін у контексті євроінтеграційних процесів, зокрема після створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), що стало важливим кроком до гармонізації з європейськими підходами [1]. Крім того, особлива увага приділяється залученню стейкхолдерів до процесу оцінювання якості освітніх програм, зокрема роботодавців, студентів та випускників, що забезпечує більш комплексний та практикоорієнтований підхід до формування освітнього контенту. Це сприяє підвищенню довіри до результатів акредитації як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Водночас реформування системи акредитації супроводжується низкою викликів, серед яких необхідність адаптації закладів вищої освіти до нових вимог, підвищення рівня академічної доброчесності, забезпечення ефективного функціонування внутрішніх систем якості освіти та формування культури безперервного вдосконалення. У цьому контексті акредитація освітніх програм виступає не лише формальною процедурою, а стратегічним інструментом розвитку вищої освіти України в умовах глобалізації та інтеграції до європейського освітнього простору

Акредитація освітніх програм в Україні ґрунтується на принципах прозорості, об'єктивності, студентоцентрованості та відповідності стандартам вищої освіти. Вона спрямована на забезпечення належного рівня підготовки здобувачів освіти та підвищення довіри до результатів навчання як з боку держави, так і з боку роботодавців і суспільства. Важливим є також врахування ефективності функціонування внутрішньої системи забезпечення якості у закладах вищої освіти, що

відповідає вимогам Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА) [2]. Така система передбачає постійний моніторинг освітніх програм, їх перегляд та вдосконалення з урахуванням сучасних тенденцій розвитку науки, технологій і потреб ринку праці.

Згідно з чинним законодавством України, акредитація передбачає комплексне оцінювання освітньої програми за низкою критеріїв, серед яких зміст навчання, кадрове забезпечення, матеріально-технічна база, рівень академічної доброчесності, організація освітнього процесу та досягнуті результати навчання [1]. Такий підхід дозволяє всебічно оцінити якість освітньої діяльності закладу та визначити її відповідність встановленим стандартам. Особливу увагу приділяють практичній складовій підготовки, інтеграції навчання з науковими дослідженнями, а також розвитку м'яких навичок здобувачів освіти.

Європейський досвід акредитації освітніх програм базується на стандартах та рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), які визначають основні принципи як зовнішнього, так і внутрішнього забезпечення якості освіти [3]. Ці стандарти слугують орієнтиром для формування національних систем якості та сприяють взаємному визнанню результатів акредитації між країнами.

Європейські підходи акцентують увагу на автономії закладів освіти, розвитку культури якості, активному залученні стейкхолдерів та розширенні міжнародної співпраці. Важливим елементом є орієнтація на студента як центральну фігуру освітнього процесу, що передбачає врахування його потреб, очікувань і освітньої траєкторії. Особливу роль у цих процесах відіграють незалежні акредитаційні агентства, які здійснюють оцінювання освітніх програм відповідно до єдиних стандартів, забезпечуючи об'єктивність і неупередженість результатів [3]. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню якості освіти та інтеграції національних освітніх систем у глобальний освітній простір.

Порівняльний аналіз української та європейської систем акредитації дозволяє виокремити як спільні риси, так і відмінності. До спільних належать орієнтація на забезпечення якості освіти, використання чітких критеріїв оцінювання, залучення експертного середовища та студентів до процесу акредитації. Водночас відмінності проявляються у рівні інституційної автономії, ступені інтеграції міжнародних практик та ефективності механізмів контролю якості [2; 3].

Важливим напрямом розвитку української системи акредитації є подальша імплементація європейських стандартів, зокрема посилення ролі внутрішніх систем забезпечення якості, розвиток академічної доброчесності та розширення міжнародного співробітництва. Це сприятиме

підвищенню довіри до української вищої освіти на міжнародному рівні та забезпеченню її інтеграції у глобальний освітній простір [4].

Отже, акредитація освітніх програм є важливим інструментом забезпечення якості освіти, який відіграє ключову роль у формуванні сучасної системи вищої освіти та вимагає постійного вдосконалення з урахуванням як національного, так і міжнародного досвіду. Вона сприяє не лише контролю за дотриманням встановлених стандартів, а й стимулює заклади вищої освіти до безперервного розвитку, оновлення освітніх програм і впровадження інноваційних підходів до навчання.

Поєднання українських напрацювань із європейськими практиками створює передумови для формування ефективної, прозорої та конкурентоспроможної системи вищої освіти, здатної адекватно реагувати на виклики глобалізованого світу. Така інтеграція забезпечує підвищення якості підготовки фахівців, розширення їхніх можливостей на міжнародному ринку праці та зміцнення позицій українських закладів освіти у світовому освітньому просторі. Водночас це сприяє утвердженню культури якості, академічної доброчесності та відповідальності всіх учасників освітнього процесу.

Література:

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми / Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року: /ТОВ «Український освітянський видавничий центр «Оріон»». К., 2020. 66 с.
3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К. : ТОВ “ЦС”, 2015. 32 с.

РОЛЬ АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ У МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Бабчук О. Г.

*кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач кафедри психології та педагогіки
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

У сучасних умовах трансформаційних змін, зумовлених євроінтеграційними процесами, цифровізацією суспільства та викликами воєнного часу, система вищої освіти України потребує глибокого якісного оновлення. Динамічні зміни соціально-економічного середовища, підвищення вимог до професійної підготовки фахівців, а також необхідність адаптації до глобальних освітніх трендів обумовлюють потребу у впровадженні ефективних механізмів забезпечення якості освіти. Одним із ключових таких механізмів виступає акредитація освітніх програм, яка поступово трансформується з формальної процедури контролю у стратегічний інструмент розвитку закладів вищої освіти та підвищення якості освітніх послуг.

Акредитація освітніх програм є комплексною процедурою зовнішнього оцінювання якості освітньої діяльності, що передбачає встановлення відповідності освітньої програми визначеним стандартам вищої освіти, а також оцінювання ефективності внутрішніх систем забезпечення якості. Її зміст значно розширився у порівнянні з попередніми підходами: якщо раніше акцент робився переважно на ресурсному забезпеченні та формальній відповідності нормативним вимогам, то сьогодні ключовою є орієнтація на результати навчання, сформованість компетентностей та реальну здатність випускника до професійної діяльності. Вона виконує низку взаємопов'язаних функцій, зокрема контрольню-оцінювальну, регулятивну, стимулюючу та інформаційну, водночас виступаючи інструментом зворотного зв'язку між системою освіти та суспільством [4].

Водночас сучасне розуміння акредитації виходить за межі формальної перевірки відповідності та орієнтується на формування культури якості, що передбачає постійне вдосконалення освітнього процесу, дотримання принципів академічної доброчесності, розвиток відповідального академічного середовища та підвищення інституційної автономії закладів вищої освіти. У цьому контексті акредитація стає не стільки інструментом контролю, скільки механізмом підтримки розвитку та саморефлексії освітніх інституцій.

У контексті модернізації вищої освіти акредитація відіграє системоутворюючу роль, оскільки забезпечує гармонізацію національної системи освіти з європейськими стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості освіти. Орієнтація на принципи Європейського простору вищої освіти сприяє підвищенню прозорості освітніх процесів, забезпеченню академічної мобільності здобувачів освіти та викладачів, а також підвищенню конкурентоспроможності українських закладів вищої освіти на міжнародному рівні [2]. Важливим є також впровадження принципів студентоцентрованого навчання, що передбачає врахування індивідуальних освітніх траєкторій, розвиток критичного мислення та активну участь здобувачів освіти у формуванні освітнього процесу [5].

Важливим аспектом є вплив акредитації на зміст освітніх програм. Вимоги до результатів навчання, компетентнісного підходу та практичної спрямованості освіти стимулюють заклади вищої освіти до системного перегляду навчальних планів, оновлення змісту дисциплін, впровадження міждисциплінарних курсів та сучасних освітніх технологій. Особлива увага приділяється інтеграції теоретичних знань із практичними навичками, що реалізується через розширення практичної підготовки, дуальну освіту, стажування та співпрацю з роботодавцями. залучення стейкхолдерів, зокрема роботодавців, випускників та здобувачів освіти, до процесу розроблення та вдосконалення освітніх програм забезпечує їх актуальність, гнучкість і відповідність потребам ринку праці [3].

Акредитація також сприяє формуванню ефективних внутрішніх систем забезпечення якості освіти. Заклади вищої освіти змушені розробляти чіткі механізми моніторингу освітніх програм, оцінювання результатів навчання, зворотного зв'язку зі здобувачами освіти та аналізу освітньої діяльності. Це, у свою чергу, підвищує рівень управління якістю освіти та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Важливим елементом стає впровадження циклічних процедур перегляду освітніх програм, що базуються на принципі безперервного вдосконалення. Розвиток внутрішніх систем якості також передбачає використання аналітичних даних, результатів опитувань, показників успішності здобувачів освіти та їх подальшого працевлаштування.

Окремого значення набуває роль акредитації у підвищенні відповідальності закладів вищої освіти за результати своєї діяльності. В умовах посилення конкуренції між закладами освіти акредитація виступає своєрідним індикатором якості, що впливає на імідж закладу, його позиції у рейтингах, привабливість для абітурієнтів та можливості міжнародного партнерства. Вона також стимулює прозорість діяльності

закладів освіти, відкритість інформації про освітні програми, результати навчання та рівень забезпечення якості.

Разом із тим, процеси акредитації супроводжуються низкою проблем і викликів. Серед них варто відзначити ризики формалізації окремих процедур, надмірне адміністративне навантаження на науково-педагогічних працівників, що може знижувати їхню мотивацію до наукової та викладацької діяльності, а також нерівномірний рівень готовності закладів вищої освіти до проходження акредитації. Потребує подальшого вдосконалення система підготовки експертів, забезпечення їх об'єктивності та професійності. У сучасних умовах воєнного стану додатковими викликами є необхідність забезпечення якості дистанційного та змішаного навчання, адаптації освітніх програм до кризових умов, збереження контингенту здобувачів освіти та підтримка їх психологічного благополуччя [1].

Перспективи розвитку акредитації в Україні пов'язані з подальшою цифровізацією процедур, зокрема впровадженням електронних платформ для подання матеріалів та проведення експертного оцінювання, удосконаленням критеріїв оцінювання якості освітніх програм, а також посиленням ролі внутрішніх систем забезпечення якості. Важливим напрямом є розвиток міжнародної акредитації та участь українських закладів вищої освіти у міжнародних рейтингах і проєктах, що сприятиме підвищенню їхньої конкурентоспроможності. Не менш значущим є формування довіри до результатів акредитації через забезпечення її прозорості, відкритості та об'єктивності

Отже, акредитація освітніх програм є не лише інструментом контролю, але й потужним чинником модернізації вищої освіти України. Вона сприяє підвищенню якості освітніх послуг, впровадженню інноваційних підходів до навчання, інтеграції до європейського освітнього простору та формуванню культури якості у закладах вищої освіти. Подальший розвиток акредитаційних процесів має бути спрямований на підвищення їх ефективності, адаптивності до сучасних викликів та орієнтації на потреби особистості й суспільства загалом.

Література:

1. Віддалене навчання в Україні: реалії, виклики, перспективи: колективна монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І. В. Білецького, д-ра техн. наук, проф. В. В. Воронька; наук. ред.: д-р філол. наук, проф. О. О. Тележкіна. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2025. 360 с

2. Забезпечення якості вищої освіти в Україні : навчально-методичний посібник / А. Бутенко, О. Єременко, О. Книш, А. Сурай, О. Требенко. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2025. 76 с.

3. Компетентнісний підхід у вищій школі: теорія та практика : монографія / кол. авт. ; за заг. ред. О. А. Жукової, А. І. Комишана. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 264 с.

4. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. 84 с.

5. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Баранецька М. А.

*науковий співробітник науково-методичного відділу організації
і забезпечення прийому, ліцензування та атестації науково-
методичного центру організації та провадження освітньої діяльності
Національний університет оборони України
м. Київ, Україна*

В умовах євроінтеграції української вищої освіти та зростання вимог до акредитації освітніх програм питання якості набуває не лише нормативного, а й інструментального виміру. Забезпечення якості освітньої програми потребує чітких процедур та інструментів, які роблять ці процедури вимірюваними, відтворюваними та доказовими. Інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) у цьому контексті виконують функцію, що виходить далеко за межі технічного супроводу освітнього процесу – вони формують інфраструктуру управління якістю освітньої програми (далі – ОП).

Така позиція має чітке нормативне підґрунтя. Стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (далі – ESG 2015), чинні станом на момент підготовки цієї публікації, наголошують на необхідності систематичного збору, аналізу та використання даних як основи для прийняття управлінських рішень щодо розвитку освітніх програм [1]. Критерії акредитації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – НАЗЯВО)

передбачають наявність функціонуючих механізмів моніторингу якості, реалізація яких найбільш ефективно забезпечується засобами інформаційно-комунікаційних технологій [2, 3].

Вітчизняні заклади вищої освіти (далі – ЗВО) рухаються у цьому напрямі – цифрові інструменти активно впроваджуються в освітній процес. Водночас їх використання в управлінні якістю ОП залишається нерівномірним. Технології нерідко застосовуються точково: для анкетування або антиплагіатної перевірки – без інтеграції у цілісну систему збору, аналізу та використання даних для прийняття рішень. У результаті потенціал ІКТ як інструменту доказового управління якістю реалізується лише частково.

Саме ця фрагментарність зумовлює необхідність переходу від точкового використання цифрових інструментів до їх системної інтеграції у внутрішню систему забезпечення якості, що постає одним із ключових викликів для вітчизняних ЗВО в умовах євроінтеграції освіти. У цьому контексті доцільно виокремити основні напрями, у яких ІКТ вже застосовуються в управлінні якістю ОП.

Першим і найпоширенішим напрямом є збір зворотного зв'язку від учасників освітнього процесу. Онлайн-анкетування здобувачів, випускників і роботодавців через платформи GoogleForms [4], SurveyMonkey [5] або власні університетські системи забезпечують оперативність збору даних, широке охоплення респондентів і можливість відстеження динаміки показників у часі. Дослідники зазначають, що «Цифрові інструменти забезпечують моніторинг показників якості освіти шляхом збору та аналізу даних у режимі реального часу, а також підтримують прийняття управлінських рішень» [6].

Важливо, що цифровий формат дозволяє не лише фіксувати думку стейкхолдерів, а й порівнювати результати між циклами опитування – що є необхідною умовою доказового моніторингу якості ОП.

Поряд із інструментами опитування, важливим джерелом аналітичних даних виступають системи управління навчанням – Moodle [7], GoogleClassroom [8], Microsoft Teams [9]. Ці платформи фіксують активність здобувачів, результати виконання навчальних завдань, рівень засвоєння програмного матеріалу. Як зазначається у звіті OECD, «Дані, отримані через системи управління навчанням, можуть формувати розширену доказову базу для управління якістю, однак їх потенціал у багатьох закладах використовується лише частково» [10].

Накопичені дані формують доказову базу, яка може і повинна використовуватися під час підготовки звіту про самооцінювання ОП. Проте на практиці ці дані рідко систематизуються з метою управління якістю – вони залишаються у площині поточного контролю, не піднімаючись до рівня стратегічного аналізу програми. Саме тут виявляється

ключова роль аналітики даних. Науковці наголошують на тому, що «Аналітика навчання дає змогу закладам вищої освіти виявляти закономірності в успішності здобувачів і вдосконалювати процеси прийняття рішень у системі забезпечення якості» [11]. Інформація про успішність здобувачів, динаміку відрахувань, результати працевлаштування випускників і відповідність набутих компетентностей вимогам ринку праці є підґрунтям для обґрунтованого перегляду ОП. Такий підхід означає перехід від інтуїтивного управління – коли зміни до програми вносяться на основі суб'єктивних суджень – до доказового, коли кожне рішення спирається на верифіковані дані. Саме цього очікують від ЗВО як ESG 2015, так і критерії акредитації НАЗЯВО.

Суб'єктом, який несе безпосередню відповідальність за організацію цього процесу, є гарант ОП. Саме він координує збір і аналіз даних, ініціює перегляд програми за результатами моніторингу та забезпечує замкненість управлінського циклу – від фіксації проблеми до прийнятого і задокументованого рішення. ІКТ у цьому контексті є інструментом, що розширює аналітичні можливості гаранта і робить управлінський процес прозорим, відтворюваним і доказовим. Без чіткого інституційного закріплення відповідальності за роботу з даними навіть найсучасніші цифрові платформи залишаються невикористаним ресурсом.

Доказове управління якістю, у свою чергу, неможливе без прозорості та систематичної взаємодії із зовнішніми стейкхолдерами – і саме ІКТ створюють для цього необхідну інфраструктуру. Цифрові платформи забезпечують онлайн-комунікацію з роботодавцями, публічне розміщення ОП та звітів про самооцінювання, відкритий доступ до інформації про результати навчання. Цифровий формат принципово змінює характер участі зовнішніх зацікавлених сторін: зі споглядальної вона стає діяльною – через онлайн-анкетування, електронні консультації, спільні робочі простори. Публічність звітування при цьому виконує подвійну функцію: демонструє підзвітність ЗВО перед суспільством відповідно до вимог ESG 2015 і формує доказову базу для акредитаційної експертизи НАЗЯВО.

Поряд із прозорістю зовнішньої взаємодії, невід'ємним виміром якості є внутрішня академічна доброчесність. Її інституційне забезпечення реалізується передусім через антиплагіатні системи – Unicheck [12] та StrikePlagiarism [13]. Unicheck – хмарна система виявлення плагіату українського походження, інтегрована до екосистеми Turnitin, що здійснює перевірку текстів у режимі реального часу шляхом порівняння з відкритими інтернет-джерелами, науковими базами даних та внутрішніми архівами ЗВО. Її принциповою перевагою є можливість інтеграції з Moodle, що дозволяє автоматизувати перевірку

безпосередньо в межах освітнього процесу. StrikePlagiarism – розробка польської компанії Plagiat.pl – аналізує тексти на основі багатомовних баз наукових публікацій, що є особливо актуальним в умовах чинної заборони на використання джерел, опублікованих мовою країни-окупанта. Обидві системи фіксують не лише відсоток збігів, а й характер запозичень – розрізняючи коректне цитування від прихованого плагіату. Розглядати антиплагіатну перевірку як самостійний каральний інструмент – методологічно хибно: вона є елементом ширшої системи забезпечення якості результатів навчання, що підтверджує відповідність ОП задекларованим стандартам і формує у здобувачів культуру академічної відповідальності.

Формування культури академічної відповідальності, втім, є лише одним із викликів, що постають перед ЗВО в умовах цифровізації управління якістю. Системне впровадження ІКТ наштовхується на інституційні обмеження, які знижують реальну результативність цифрових інструментів незалежно від їх технічних можливостей.

Ключовим із них є розрив між володінням інструментом і здатністю використовувати його аналітичний потенціал. Нерівномірна цифрова компетентність НПП призводить до того, що дані, зібрані через платформи зворотного зв'язку чи системи управління навчанням, не систематизуються і не інтегруються у процес прийняття управлінських рішень щодо ОП. Це структурна проблема, яку не вирішує саме лише впровадження технологій – вона потребує цілеспрямованого розвитку аналітичної компетентності академічного персоналу.

Окремим і недостатньо врегульованим питанням залишається захист персональних даних. Збір і зберігання інформації про успішність здобувачів, результати анкетування та академічну поведінку вимагає відповідної нормативної бази на рівні ЗВО і дотримання чинного законодавства. В українській практиці інституційне врегулювання цього питання залишається фрагментарним – що створює як правові, так і репутаційні ризики для закладу.

Розглянуті напрями застосування ІКТ в управлінні якістю ОП засвідчують: цифрові інструменти самі по собі не гарантують якості – вони лише створюють умови для її досягнення. Перетворення технологічного потенціалу на реальний управлінський результат відбувається лише тоді, коли дані не просто збираються, а аналізуються, інтерпретуються і стають підставою для інституційних рішень.

Це означає, що впровадження ІКТ у систему забезпечення якості ОП є не технічним, а організаційно-культурним завданням. Його вирішення потребує не стільки розширення переліку використовуваних платформ, скільки формування в академічному середовищі доказової культури управління – де кожна зміна до ОП має верифіковане

обґрунтування, а кожен інструмент зворотного зв'язку є частиною замкненого аналітичного циклу.

У цьому контексті перспективним напрямом для вітчизняних ЗВО є не копіювання окремих цифрових практик, а побудова інтегрованої інфраструктури управління якістю – де збір даних, їх аналіз, взаємодія зі стейкхолдерами та забезпечення академічної доброчесності функціонують як єдина система, а не як набір розрізнених інструментів.

Література:

1. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels: ENQA, ESU, EUA, EURASHE, 2015. 32 p. URL: https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf

2. Роз'яснення щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми: методичний посібник [Електронне видання] / А. Бутенко, Г. Денискіна, О. Єременко, О. Книш, І. Сімшаг, О. Требенко. URL: <https://bit.ly/4gG5Yki>. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2024. 127 с.

3. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04.07.2024 за № 1013/42358. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24> (дата звернення: 30.03.2026).

4. Google Forms : хмарний сервіс для створення онлайн-форм та опитувань. Google LLC. URL: <https://workspace.google.com/products/forms/> (дата звернення: 30.03.2026).

5. SurveyMonkey : платформа для онлайн-опитувань. SurveyMonkey Inc. URL: <https://www.surveymonkey.com/> (дата звернення: 30.03.2026).

6. Buinytska O., Hrytseliak B., Smirnova V. Analysis of Digital Tools for Educational Quality Assessment at the University. *CEUR Workshop Proceedings*. 2025. Vol. 3991. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3991/paper18.pdf> (дата звернення: 30.03.2026).

7. Moodle : система управління навчанням з відкритим вихідним кодом. Moodle HQ. URL: <https://moodle.org/> (дата звернення: 30.03.2026).

8. Google Classroom : хмарна платформа для управління навчанням. Google LLC. URL: <https://workspace.google.com/products/classroom/> (дата звернення: 30.03.2026).

9. Microsoft Teams: платформа для комунікації та співпраці в освітньому середовищі. Microsoft Corporation. URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-teams/education> (дата звернення: 30.03.2026).

10. OECD. Digitalhighereducation: emergingqualitystandards : report. Paris: OECD Publishing, 2022. URL: <https://surl.lu/nkmzcv> (дата звернення: 30.03.2026).

11. Asatryan S., Hakobyan L., Adamyan N. The role of big data and learning analytics in quality assurance. 2025. URL: <https://surl.lt/nscrpxp> (дата звернення: 30.03.2026).

12. Unicheck: хмарний сервіс виявлення плагіату для закладів вищої освіти. PhaseOneKarma / Turnitin. URL: <https://unicheck.com/uk-ua> (дата звернення: 30.03.2026).

13. StrikePlagiarism: онлайн-сервіс перевірки текстів на плагіат. Plagiat.pl. URL: <https://strikeplagiarism.com/> (дата звернення: 30.03.2026).

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Берегой Т.А.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Дослідження управлінських процесів є одним із ключових напрямів розвитку науки публічного управління. Ефективність функціонування органів державної влади значною мірою залежить від того, наскільки раціонально організовані управлінські процедури, механізми прийняття рішень та адміністративні процеси. У сучасних умовах трансформації державного управління особливого значення набуває системне структурування управлінських процесів та їх адаптація до нових інституційних умов.

Еволюція наукових підходів до дослідження управлінських процесів відображає зміну уявлень про природу управління, роль організаційної структури, процедур та людського фактору в діяльності публічних інституцій.

Класичні підходи до дослідження управління. Перші наукові концепції організації управлінської діяльності сформувалися в межах класичної школи менеджменту. Значний внесок у розвиток теорії раціональної організації управлінських процесів зробили Фредерік Тейлор та Генрі Файоль [8, 1]. Їхні дослідження були спрямовані на підвищення ефективності управлінської діяльності шляхом чіткого

розподілу функцій, стандартизації процедур та формалізації управлінських процесів. У межах класичного підходу управління розглядалося як раціонально організована система дій, що підпорядковується певним правилам та алгоритмам.

Бюрократична модель державного управління. Подальший розвиток дослідження управлінських процесів пов'язаний із формуванням теорії бюрократії, розробленої Максом Вебером [9]. У своїх працях він обґрунтував модель раціональної бюрократичної організації, яка базується на принципах ієрархічної структури, чіткого розподілу повноважень та регламентації управлінських процедур. Бюрократична модель передбачає високий рівень формалізації управлінських процесів, що забезпечує стабільність функціонування державних інституцій.

Поведінковий підхід до дослідження управління. У середині ХХ століття у наукових дослідженнях з'являється поведінковий підхід, який акцентує увагу на ролі людського фактору в управлінських процесах. Значний внесок у розвиток цього напрямку зробив Герберт Симон [7], який довів, що процес прийняття управлінських рішень значною мірою залежить від когнітивних обмежень людини та особливостей організаційної поведінки. Таким чином, управлінські процеси почали розглядатися не лише як формалізовані процедури, але і як соціальні взаємодії між учасниками управлінської діяльності.

Концепція New Public Management. Наприкінці ХХ століття значного поширення набуває концепція New Public Management, представниками якої є, зокрема, Кристофер Худ та Девід Осборн [2, 5]. У межах цього підходу увага зосереджується на підвищенні ефективності діяльності державних органів шляхом використання інструментів менеджменту, характерних для приватного сектору. Одним із важливих напрямів цього підходу стало удосконалення управлінських процесів, оптимізація адміністративних процедур та підвищення результативності діяльності органів публічної влади.

Сучасні підходи до дослідження управлінських процесів. У сучасних наукових дослідженнях значна увага приділяється процесному підходу до управління, який передбачає розгляд діяльності організацій як системи взаємопов'язаних процесів. Такий підхід дозволяє більш чітко визначити функції органів влади, оптимізувати адміністративні процедури та підвищити ефективність управлінських рішень. Значну увагу приділяють цифровізації управлінських процесів, впровадженні інноваційних технологій та формуванні нових моделей прийняття рішень у публічному секторі [3, 4, 10]. Водночас вивчають забезпечення балансу між стабільністю інституцій та необхідністю їх трансформації [6, 11].

В українському контексті дослідження зосереджуються на питаннях цифровізації, реформування та адаптації системи публічного управління до європейських стандартів [12].

Отже, сучасні трансформаційні процеси у сфері публічного управління актуалізують питання системного структурування операційних процесів органів влади та формування ефективної архітектури управлінської діяльності. Водночас питання системного структурування операційних процесів у діяльності органів публічної влади залишається недостатньо дослідженим.

Література:

1. Fayol H. *General and Industrial Management*. London : Pitman, 1949. 110 p. URL:<https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.13518/mode/2up>
2. Hood C. A Public Management for All Seasons? *Public Administration*. 1991. Vol. 69. P. 3–19.
3. Kusnadi I. H. Innovation in Public Administration: Exploring the Role of Technology in Modern Governance. *International Journal for Science Review*. 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/390862006_Innovation_in_Public_Administration_Exploring_the_Role_of_Technology_in_Modern_Governance
4. Luise G., Coccozza G. The process of “capacity building” in the public administration: artificial intelligence, transparency and new models of the administrative decision. *Frontiers in Political Science*. 2025. Vol. 7. Article 1605729. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/political-science/articles/10.3389/fpos.2025.1605729/full>
5. Osborne D., Gaebler T. *Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector*. Reading: Addison-Wesley. 1992. 405 p. URL: https://www.academia.edu/8828310/Reinventing_Government_How_the_Entrepreneurial_Spirit_Is_Transforming_the_Public_Sector
6. Sasyn H., Dzeha V. Reforming the public administration system in Ukraine in the context of European integration processes. *Philosophy and Governance*. 2024. № 1. URL:<https://www.eu-scientists.com/index.php/fag/article/view/14>
7. Simon H. A. *Administrative Behavior: A Study of Decision-Making Processes in Administrative Organization*. New York : Free Press. 1997. 368 p. URL:https://archive.org/details/administrativebe0000simo_f3b1
8. Taylor F. W. *The Principles of Scientific Management*. New York : Harper & Brothers. 1911. 144 p. URL: <https://dn790007.ca.archive.org/0/items/principlesofscie00taylrich/principlesofscie00taylrich.pdf>

9. Weber M. Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology. Berkeley : University of California Press. 1978. 1469 p. URL: <https://dn790001.ca.archive.org/0/items/MaxWeberEconomyAndSociety/MaxWeberEconomyAndSociety.pdf>

10. Zhao L., Yaakop M. R. Research on digital governance based on Web of Science – a bibliometric analysis. *Frontiers in Political Science*. 2024. Vol. 6. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/political-science/articles/10.3389/fpos.2024.1403404/full>

11. Горенко Ю. Публічне управління в умовах глобалізації. *Public Administration and Regional Development*. 2024. № 24. P. 543–564. URL: [file:///C:/Users/ACER/Downloads/pardmkuajournal,+10%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/ACER/Downloads/pardmkuajournal,+10%20(2).pdf)

12. Євтушенко О. Особливості й перспективи цифровізації публічного управління в Україні. *Public Administration and Regional Development*. 2023. № 4. P. 964–983. URL: <https://dSPACE.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2413/1/Євтушенко%20О.pdf>

АКРЕДИТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З МЕДИЧНОГО ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРАВА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Берзіна А. Б.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри судової медицини та медичного права
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Сучасний розвиток системи охорони здоров'я нерозривно пов'язаний із підвищенням вимог до якості підготовки медичних та фармацевтичних працівників. Це необхідно для того аби ці кадри орієнтувались не лише в питаннях, які вимагають їх професійного фаху, але й в правових та етичних аспектах своєї діяльності. Вони повинні знати як застосовувати свої знання на практиці. У цьому контексті особливого значення набуває вивчення основ медичного права та фармацевтичного права.

Опанування цих дисциплін покликане сформувати у майбутніх професіоналів сфери охорони здоров'я необхідні компетентності. Мова йде, зокрема, про дотримання прав пацієнтів та споживачів лікарських засобів, належне застосування законодавства у сфері охорони здоров'я та запобігання правопорушенням та конфліктам у процесі здійснення

професійної діяльності. Відтак, питання акредитації освітніх програм у цій сфері набуває особливої актуальності.

Акредитація освітніх програм – це важлива складова системи забезпечення якості вищої освіти. Правовою основою цієї діяльності, серед іншого, є Закон України «Про вищу освіту» (2014) [1] та наказ Міністерства освіти та науки України «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (2024) [2]. Відповідно до даного наказу, акредитація – це «оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти, що здійснюється за визначеними цим Положенням критеріями» [2]. Завдяки цим процесам відбувається оцінювання відповідності освітньої програми встановленим стандартам. При цьому враховуються вимоги ринку праці та сучасні наукові досягнення. В Україні акредитація є складовою системи внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти. Вона спрямована на підвищення конкурентоспроможності освітніх програм.

Прозорість освітнього процесу та довіра до результатів навчання – це базові категорії, які повинні досягатись як результати акредитаційних процедур. У сфері медичного та фармацевтичного права акредитація повинна оцінити наскільки вдало поєднуються вимоги юридичної та медичної освіти. Окрім того, вона виявляє чи стандартизований підхід до підготовки студентів. Завдяки встановленим критеріям оцінювання освітніх програм формується єдиний підхід до: 1) визначення змісту навчання, 2) структури освітніх компонентів та 3) очікуваних результатів навчання.

Підвищення якості освітнього процесу також є напрямком здійснення акредитаційних процедур. Заклади вищої освіти працюють в напрямку постійного вдосконалення навчальних програм та оновлення навчально-методичного забезпечення. Важливим є й впровадження інноваційних методів навчання та розвитку академічної доброчесності. У сфері медичного та фармацевтичного права це особливо актуально, оскільки правове регулювання у системі охорони здоров'я постійно змінюється. А це вимагає оперативного оновлення змісту освітніх програм. Окрім того, медична та фармацевтична діяльність – це ліцензований вид діяльності, що потребує додаткових знань у медичних та фармацевтичних працівників про правові аспекти їхньої професійної діяльності.

Акредитація зорієнтована на потреби стейкхолдерів. У процесі оцінювання освітніх програм враховується думка роботодавців, здобувачів освіти, випускників та інших заінтересованих сторін. Це дозволяє формувати компетентності, які відповідають реальним

потребам системи охорони здоров'я. У результаті підвищується рівень готовності випускників до професійної діяльності та їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Водночас система акредитації освітніх програм має і певні недоліки. Зокрема, можна відзначити надмірну формалізацію процедур оцінювання, що іноді призводить до зосередження закладів освіти на формальному виконанні вимог. Крім того, складність та тривалість процедур акредитації можуть створювати додаткове адміністративне навантаження на заклади вищої освіти.

Окремою проблемою є міждисциплінарний характер медичного та фармацевтичного права, який потребує узгодження стандартів юридичної та медичної освіти. Це досить вузька сфера, яка потребує не лише юридичних знань, але й розуміння того як функціонує система охорони здоров'я, особливо в сучасний період. Цей період характеризується процесами реформування, які переживає галузь. Це системні зміни, які відбуваються в результаті прийняття Закону України «Про держані фінансові гарантії медичного обслуговування населення» (2017) [3]. Цей та інші, прийняті в рамках медичної реформи нормативні акти, повинні знаходити своє відображення в освітніх програмах.

В умовах трансформації системи охорони здоров'я та інтеграції України до європейського освітнього простору особливого значення набуває гармонізація національних підходів до акредитації з міжнародними стандартами. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), що ухвалені Міністерською конференцією в Єревані, 14–15 травня 2015 р. [4] є вихідним орієнтиром у цьому процесі.

Врахування європейського досвіду сприяє підвищенню рівня довіри до українських освітніх програм та їх міжнародному визнанню. У сфері медичного та фармацевтичного права це дозволяє забезпечити підготовку фахівців, здатних працювати в умовах глобалізованого правового середовища.

Важливу роль у реалізації зазначених підходів відіграють заклади вищої освіти, які готують майбутніх медичних і фармацевтичних працівників. В університеті навчання правовим дисциплінам інтегрується у підготовку здобувачів освіти медичного та фармацевтичного профілю через викладання курсів з медичного та фармацевтичного права, біоетики, юридичного захисту прав лікарів та пацієнтів, а також правових аспектів професійної діяльності. Освітній процес орієнтований на засвоєння теоретичних знань, у поєднанні з практичними навичками їх застосування. Разом зі студентами аналізуються практичні кейси, моделюються професійні ситуації та розглядаються та пояснюються положення нормативно-правових актів. Такий підхід

сприяє формуванню у майбутніх фахівців правової культури. До того ж студенти починають розуміти межі професійної відповідальності. Вони розуміють і стать готовими діяти відповідно до вимог законодавства у сфері охорони здоров'я.

Таким чином, акредитація освітніх програм з медичного та фармацевтичного права є елементом системи забезпечення якості вищої освіти. Вона сприяє стандартизації освітніх програм, підвищенню якості підготовки медичних та фармацевтичних працівників, орієнтації на потреби ринку праці та інтеграції до міжнародного освітнього простору. Існує необхідність подальшого вдосконалення системи акредитації, зокрема шляхом зменшення формалізації процедур та посилення практичної спрямованості освітніх програм. Реалізація цих завдань дозволить забезпечити належний рівень підготовки професіоналів у сфері охорони здоров'я.

Література:

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 р. № 686. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text>

3. Про держані фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19.10.2017 р. № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>

4. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), що ухвалені Міністерською конференцією в Єревані, 14–15 травня 2015 р. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Final-Standards-and-Guidelines_UA201511_press_20151106.pdf

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИХАЛЬНИХ ТРЕНАЖЕРІВ У РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ БОКСЕРІВ

Бочкур А. В.

спеціаліст першої категорії,

голова циклової комісії спортивних єдиноборств

та силових видів спорту

Відокремлений структурний підрозділ

«Івано-Франківський фаховий коледж фізичного виховання

Національного університету фізичного виховання і спорту України»

м. Івано-Франківськ, Україна

Вступ. У сучасних умовах розвитку спорту все більшого значення набуває використання інноваційних технологій у навчально-тренувальному процесі. Традиційні методи фізичної підготовки поступово доповнюються сучасними технічними засобами, які дозволяють підвищити ефективність тренувань та здійснювати більш точний контроль за функціональним станом спортсменів. Особливу роль у підготовці боксерів відіграє розвиток таких фізичних якостей, як витривалість, швидкість реакції, координація рухів та функціональна стійкість організму до фізичних навантажень.

Одним із перспективних напрямів удосконалення підготовки спортсменів є використання спеціальних дихальних тренажерів, які спрямовані на зміцнення дихальної мускулатури та підвищення ефективності роботи дихальної системи. До таких пристроїв належить тренажер Powerbreathe Plus LR, який широко застосовується у спортивній практиці для розвитку сили вдиху та покращення аеробних можливостей організму.

Сучасні дослідження у сфері спортивної науки свідчать, що тренування дихальних м'язів (Inspiratory Muscle Training – ІМТ) дозволяє підвищити ефективність вентиляції легень, зменшити прояви дихальної втоми та покращити фізичну працездатність спортсменів [1, с. 58]. Застосування спеціальних дихальних тренажерів сприяє зміцненню діафрагми та міжреберних м'язів, що позитивно впливає на функціональний стан спортсменів під час інтенсивних фізичних навантажень.

Мета дослідження – обґрунтування ефективності використання інформаційних технологій та дихального тренажера Powerbreathe у розвитку функціональних та фізичних якостей боксерів у процесі тренувальних занять.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувалися такі методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, узагальнення та систематизація наукових джерел, педагогічне спостереження, тестування фізичної підготовленості спортсменів та проведення експериментальних занять. Також застосовувалися методи математичної статистики для обробки отриманих результатів.

Результати дослідження та їх обговорення. У процесі дослідження було розроблено модель тренувального заняття з використанням інформаційних технологій та дихального тренажера Powerbreathe, яка складається з трьох основних частин: підготовчої, основної та заключної.

Підготовча частина заняття спрямована на підготовку організму спортсменів до подальших фізичних навантажень. Вона включає вправи загальної розминки, легкі бігові вправи та динамічну розтяжку. На цьому етапі також застосовуються дихальні вправи із використанням тренажера Powerbreathe, що дозволяє активізувати роботу дихальної системи та підготувати організм спортсменів до інтенсивних навантажень [1, с. 59].

Основна частина тренувального заняття спрямована на розвиток спеціальних фізичних якостей, необхідних для ефективної діяльності боксера. У цей період виконуються вправи техніко-тактичної підготовки, робота на лапах, відпрацювання комбінацій ударів, а також спаринги та координаційні вправи. Дослідження свідчать, що застосування ІМТ протягом шести тижнів сприяє покращенню показників легеневої вентиляції та функції зовнішнього дихання у спортсменів єдиноборств [2, с. 53].

Заключна частина заняття спрямована на поступове відновлення організму після фізичних навантажень. На цьому етапі виконуються вправи на розслаблення м'язів, легка ходьба, дихальні вправи та елементи статичного розтягування. Використання дихальних тренажерів у процесі відновлення сприяє нормалізації дихання та зменшенню втоми спортсменів [3, с. 821].

Висновки. Результати дослідження підтверджують ефективність використання інформаційних технологій та сучасних тренувальних засобів у підготовці боксерів. Застосування дихального тренажера Powerbreathe у поєднанні з традиційними методами тренування сприяє покращенню функціональних можливостей організму спортсменів, розвитку витривалості та підвищенню ефективності тренувального процесу. Використання інноваційних технологій дозволяє оптимізувати навчально-тренувальний процес, підвищити мотивацію спортсменів до занять та забезпечити ефективний контроль за фізичним станом спортсменів.

Література:

1. Patel P. Inspiratory Muscle Training and Its Effects on Pulmonary Function and Athletic Performance: A Narrative Review. *International Journal of Physical Education, Exercise and Sports*. 2025. С. 58–60. URL: <https://physicaleducationjournal.com/assets/archives/2025/vol7issue2/7045.pdf> (дата звернення 09.03.2026).
2. Alnuman N., Alshamasneh A. The Effect of Inspiratory Muscle Training on the Pulmonary Function in Mixed Martial Arts and Kickboxing Athletes. *Journal of Human Kinetics*. 2022. С. 53–63. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8884863/> (дата звернення 12.03.2026).
3. Nepomuceno B.R.V., Gómez T.B., Gomes Neto M. Use of Powerbreathe® in inspiratory muscle training for athletes: systematic review. *Fisioterapia em Movimento*. 2016. С. 821–830. URL: <https://paperity.org/p/205134939/use-of-powerbreathe-r-in-inspiratory-muscle-training-for-athletes-systematic-review> (дата звернення 12.03.2026).

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЯКОСТІ У ВНУТРІШНІЙ СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА

Вдовіна О. О.

*кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент,
провідний науковий співробітник науково-методичного відділу
організації і забезпечення прийому, ліцензування та атестації науково-
методичного центру організації та провадження освітньої діяльності
Національний університет оборони України
м. Київ, Україна*

Сучасна система вищої освіти функціонує в умовах посиленних вимог до результативності освітніх програм, прозорості управлінських рішень та відповідності міжнародним стандартам забезпечення якості. У межах Європейського простору вищої освіти акредитація розглядається не як формальна процедура підтвердження відповідності, а як інструмент оцінювання зрілості внутрішньої системи забезпечення якості та ефективності інституційної політики.

У цьому контексті визначального значення набуває формування культури якості – інтегрованої характеристики діяльності закладу вищої освіти (ЗВО), що охоплює управлінські процеси, академічну

відповідальність і механізми зворотного зв'язку. Для українських ЗВО розвиток культури якості є особливо актуальним у зв'язку з інтеграцією до європейського освітнього простору та зростанням ролі міжнародної акредитації освітніх програм. Практика функціонування внутрішніх систем забезпечення якості в Україні демонструє позитивну динаміку, однак потребує подальшої інституціоналізації підходів. Узагальнення європейського досвіду дозволяє визначити ефективні механізми інтеграції принципів стратегічного управління якістю у діяльність українських ЗВО. У цьому зв'язку особливої ваги набуває теоретичне осмислення феномена «культури якості» як концептуальної основи внутрішньої системи забезпечення якості.

Еволюція підходів до розуміння якості у вищій освіті засвідчує поступове зміщення акценту від зовнішнього контролю дотримання стандартів до внутрішньо організованого управління якістю та безперервного підвищення результативності освітньої діяльності. Сучасне розуміння якості полягає не лише у відповідності стандартам, а у здатності інституції системно вдосконалюватися на основі аналізу результатів. Саме на нормативно-методологічному рівні ця трансформація отримала інституційне закріплення у Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) [1], розроблених за координації European Association for Quality Assurance in Higher Education.

У ESG якість розглядається крізь призму первинної відповідальності закладу вищої освіти за результати освітньої діяльності, що конкретизується у стандарті 1.1 «Policy for quality assurance», який вимагає наявності публічної політики забезпечення якості, інтегрованої у стратегічне управління та реалізованої із залученням внутрішніх і зовнішніх заінтересованих сторін. Стандарти 1.2 «Design and approval of programmes» та 1.9 «On-going monitoring and periodic review of programmes» передбачають систематичну участь здобувачів освіти й інших стейкхолдерів у розробленні, моніторингу та періодичному перегляді освітніх програм. У сукупності ці положення формують підхід, відповідно до якого забезпечення якості постає як безперервний процес удосконалення, а не як одноразова процедура підтвердження відповідності. Відтак внутрішня система забезпечення якості розглядається не лише як сукупність процедур, а як інституційна платформа формування культури якості. У цьому зв'язку показовою є позиція, відповідно до якої «в питаннях забезпечення якості в ролі відправної точки повинна розглядатися здатність університетів до розвитку жорсткої внутрішньої системи якості» [2, с. 19]. Такий підхід акцентує первинність інституційної спроможності університету до саморегуляції та послідовного вдосконалення освітньої діяльності.

У національному правовому полі ця логіка інституціоналізована через норми законодавства. Відповідно до статті 16 Закону України «Про вищу освіту» [3], система забезпечення якості вищої освіти включає внутрішню систему забезпечення якості у закладах вищої освіти, систему зовнішнього забезпечення якості та діяльність Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Зазначена норма визначає багаторівневу модель забезпечення якості та покладає на заклад обов'язок формувати й підтримувати внутрішню систему, що охоплює розроблення та перегляд освітніх програм, моніторинг результатів навчання, кадрове забезпечення, дотримання академічної доброчесності та публічність інформації про освітню діяльність. Стаття 32 цього Закону закріплює повноваження закладу щодо забезпечення якості освітньої діяльності та функціонування внутрішньої системи як складової його автономії.

Ціннісні та етичні засади культури якості визначені у Законі України «Про освіту» [4]. Стаття 6 встановлює принципи державної політики у сфері освіти, серед яких – забезпечення якості освіти, академічна свобода, прозорість і підзвітність управління. Стаття 42 надає нормативне визначення академічної доброчесності як сукупності етичних принципів і правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу для забезпечення довіри до результатів навчання та наукових досягнень. Таким чином, законодавство регламентує не лише процедурні аспекти забезпечення якості, а й формує аксіологічний фундамент відповідальної академічної поведінки.

У теоретичному вимірі забезпечення якості доцільно розглядати як систему політик і процедур; внутрішню систему забезпечення якості – як організаційно структурований механізм їх реалізації; культуру якості – як інтегральну характеристику інституційного середовища, що відображає ступінь внутрішнього прийняття принципів якості всіма суб'єктами освітнього процесу. Саме культура якості визначає, чи функціонують процедури як формальна вимога, чи як інструмент розвитку. Вона проявляється у здатності закладу до критичної самооцінки, системного аналізу даних, відкритості до зовнішньої експертизи та готовності впроваджувати зміни.

Принципи ESG, зокрема інтеграція політики якості у стратегічне управління, орієнтація на здобувача освіти, циклічність моніторингу та публічність інформації, формують концептуальну основу цієї культури. У поєднанні з нормами національного законодавства вони задають рамку, в межах якої культура якості постає результатом системної управлінської діяльності. Її ключовою ознакою є застосування доказового підходу, що передбачає регулярний збір і аналіз даних щодо результатів навчання, академічної успішності, працевлаштування

випускників, оцінювання освітніх програм і прийняття рішень на основі верифікованої інформації. Саме в такій інтеграції нормативної визначеності, інституційної автономії та доказового управління культура якості набуває статусу стратегічного ресурсу розвитку ЗВО та показника його інституційної зрілості.

Формування культури якості у внутрішній системі не відбувається автоматично через прийняття політик або затвердження процедур. Йдеться про поетапний управлінський процес, що включає інституційне закріплення політики якості у стратегії розвитку ЗВО, чіткий розподіл відповідальності між керівництвом, гарантами освітніх програм і структурними підрозділами, регулярні цикли моніторингу та перегляду програм, системне використання аналітичних даних у процесі ухвалення управлінських рішень, а також реальне залучення здобувачів освіти й зовнішніх стейкхолдерів. Узгодженість цих елементів забезпечує перехід від формального функціонування внутрішньої системи до її здатності впливати на зміст і результати освітньої діяльності.

Інституційна зрілість культури якості проявляється у регулярності управлінських процесів, обґрунтованості рішень щодо оновлення освітніх програм, узгодженості між стратегією розвитку та політикою якості з реальними змінами в освітньому процесі, а також у системній участі заінтересованих сторін. Разом із тим оцінка ступеня її сформованості потребує звернення до практики функціонування внутрішніх систем забезпечення якості.

Практика функціонування внутрішніх систем забезпечення якості у вітчизняних закладах вищої освіти засвідчує наявність як позитивних зрушень, так і системних викликів. Зокрема, спостерігається поступове впровадження процедур моніторингу освітніх програм, залучення здобувачів освіти до оцінювання якості та підвищення рівня публічності інформації. Водночас зберігається ризик формалізації відповідних процесів, коли наявність політик і звітності не супроводжується їх реальним використанням для прийняття управлінських рішень. Обмеженим залишається застосування аналітичних даних як інструменту вдосконалення освітньої діяльності, а участь стейкхолдерів часто має декларативний характер. За таких умов формування культури якості вимагає переходу від процедурного виконання вимог до їх внутрішнього усвідомлення як інструменту розвитку закладу вищої освіти.

Зазначені виклики узгоджуються з позиціями зарубіжних дослідників, відповідно до яких «поняття культури якості не може бути механістичним чи закодованим групою фахівців для використання і застосування, а повинно враховувати ширший соціальний, політичний та історичний контекст» [5, с. 440–441]. Такий підхід підкреслює,

що культура якості не зводиться до формалізованого набору процедур, а формується у конкретному інституційному середовищі та передбачає внутрішнє прийняття її цінностей академічною спільнотою. Отже, формування культури якості у внутрішній системі забезпечення якості постає не як допоміжний компонент акредитаційних процедур, а як стратегічна умова інституційної зрілості, довіри до результатів освітньої діяльності та сталого розвитку закладу вищої освіти в умовах інтеграції до Європейського простору вищої освіти.

Література:

1. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). *Brussels : European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA)*, 2015. 32 p. URL: <https://surl.li/efqpxu> (дата звернення: 23.02.2026).

2. Ставицький А., Затонацька Т. Формування культури якості вищої освіти в українських університетах. *Освітня аналітика України*. 2017. № 1 (1). С. 18–24

3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. URL: <https://surl.li/rnbtin> (дата звернення: 23.02.2026).

4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. URL: <https://surl.li/ehftcm> (дата звернення: 23.02.2026).

5. Harvey L., Stensaker B. Quality culture: understandings, boundaries and linkages. *European Journal of Education*. 2008. Vol. 43, No. 4. P. 427–442.

СИМУЛЯЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНДИКАТОР ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Глазков Е. О.

доктор медичних наук, професор,

доцент кафедри патофізіології

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

м. Київ, Україна

Симуляційне навчання «набирає оберти» останніми роками [4; 7; 8].

У сучасній медичній освіті симуляційне навчання розглядається як ефективна інноваційна технологія формування та контролю

практичних компетентностей. Його сутність полягає у відтворенні клінічно наближених умов шляхом моделювання професійних ситуацій із використанням високотехнологічних манекенів, тренажерів, фантомів, стандартизованих пацієнтів і цифрових віртуальних середовищ. Такий підхід дозволяє поєднати теоретичні знання з відпрацюванням алгоритмів клінічного мислення та практичних навичок у безпечному освітньому просторі.

Сучасна вітчизняна медична освіта забезпечує достатньо високий рівень теоретичної підготовки випускників, однак рівень практичної підготовки, як зазначають самі випускники і роботодавці, потребує вдосконалення [5].

В сучасних умовах, які сповнені кризовими станами техногенного чи соціального характеру, важливим є не тільки впровадження новітніх освітніх інструментів під час аудиторної, індивідуальної чи дистанційної роботи зі студентами, але й знаходження оптимального співвідношення між реальною якістю набутих практичних навичок (ПН) у студента та заданим рівнем їх володіння, які необхідні для його подальшої кар'єри та конкурентоспроможності [2].

Отже, симуляція – це імітація виконання реального процесу або роботи системи впродовж певного часу. Симуляційним називають таке навчання, за якого використовуються технології симуляції як методу здобування практичних навичок [3].

Сучасна медицина висуває високі вимоги до професійної підготовки лікарів та медичного персоналу. Традиційні методи навчання, такі як лекції, підручники та практичні заняття з реальними пацієнтами, мають свої обмеження. У зв'язку із цим усе більшого поширення набуває симуляційна медицина – методика навчання, що дає можливість моделювати клінічні ситуації в контрольованому середовищі, зменшуючи ризики для пацієнтів. Симуляційні технології включають використання манекенів, віртуальної реальності, комп'ютерних програм і тренажерів для відтворення складних клінічних сценаріїв. Дослідження показують, що такий підхід допомагає медичним працівникам вдосконалювати навички прийняття рішень, діагностування, виконання процедур і роботи в команді. Однак важливим питанням залишається оцінка ефективності симуляційного навчання та його впливу на подальшу клінічну практику фахівців [1].

Впровадження симуляційних технологій в медицині відіграють важливу роль у професійній підготовці фахівців, оскільки дозволяють цілеспрямовано формувати практичні компетентності, удосконалювати клінічне мислення та мінімізувати ймовірність помилок під час роботи з реальними пацієнтами. Використання моделювання клінічних

ситуації сприяє підвищенню стандартів безпеки медичної допомоги та забезпечує більш контрольоване й безпечне освітнє середовище.

В результаті роботи з симуляційними тренажерами вищих рівнів складності слухач отримує достатній досвід виконання та відтворення практичних навичок, зворотний зв'язок і доступність до практичної роботи у будь-який час, чого наразі не забезпечує класичний підхід у викладанні практичних навичок [2].

Медична симуляція допомагає студентам опановувати фахову спеціальність, розвивати практичні навички, навчає швидко приймати адекватні клінічні рішення і брати на себе відповідальність, розвиває здатність до роботи в умовах незвичних або екстрених обставин у лікарській практиці. Така методика навчання добре відображається на показниках якісної успішності, допомагає в підготовці до єдиного державного кваліфікаційного іспиту, як серед україномовних, так і серед англомовних студентів [6].

Симуляційна медицина розглядається як структурований педагогічний підхід, що забезпечує формування професійних компетентностей майбутніх лікарів шляхом відтворення клінічно значущих сценаріїв у контрольованому освітньому середовищі. Використання високофідельних манекенів, стандартизованих пацієнтів, комп'ютеризованих тренажерів та цифрових платформ дозволяє інтегрувати теоретичні знання з практичною діяльністю, сприяючи розвитку клінічного мислення, алгоритмізації дій та прийняття рішень в умовах обмеженого часу. Доказова база сучасних досліджень свідчить про позитивний вплив симуляційних методик на підвищення рівня безпеки пацієнтів, зниження частоти медичних помилок та покращення якості надання медичної допомоги. Застосування симуляційного навчання мінімізує ризики для реальних пацієнтів на етапі набуття практичного досвіду та забезпечує стандартизацію оцінювання професійної підготовки здобувачів освіти.

У контексті сучасних викликів – цифровізації медицини, підвищення вимог до безпеки пацієнтів, обмеженого доступу студентів до клінічної практики та необхідності стандартизації освітніх результатів – симуляційне навчання набуває стратегічного значення.

По-перше, воно забезпечує формування клінічної компетентності без ризику для пацієнта, що особливо важливо на етапі доінтернатурної підготовки.

По-друге, симуляційні технології дозволяють відпрацьовувати рідкісні, критичні та невідкладні стани, з якими студент може не зустрітися під час звичайної клінічної практики, але повинен бути готовим до них професійно.

По-третє, сучасні симуляційні центри створюють умови для міждисциплінарної взаємодії, розвитку командної роботи, комунікативних навичок та прийняття рішень у стресових ситуаціях.

Крім того, інтеграція цифрових платформ, віртуальної та доповненої реальності, систем відеофіксації з подальшим дебрифінгом підвищує рефлексивність навчального процесу та сприяє формуванню критичного мислення. Саме поєднання практичної симуляції з аналітичним обговоренням помилок забезпечує глибоке засвоєння матеріалу.

Таким чином, симуляційне навчання є не лише методом відпрацювання технічних навичок, а й інструментом комплексного формування професійної ідентичності майбутнього лікаря в умовах сучасної медицини. Системне поєднання симуляційного навчання з традиційною клінічною практикою створює передумови для підвищення професійної компетентності медичних працівників і, як наслідок, сприяє покращенню загального рівня медичної допомоги.

Розвиток і впровадження симуляційних програм у систему підготовки медичних кадрів має стати одним із ключових напрямів діяльності закладів вищої медичної освіти та лікувальних установ, адже їхній вплив на якість клінічної практики є доведеним і суттєвим. Подальше вдосконалення цього напрямку потребує розширення доступу до сучасного обладнання, оновлення методичних підходів та підготовки висококваліфікованих тренерів.

Література:

1. Бабченко В. О. Вивчення впливу симуляційної медицини на клінічні практики: аналіз відношення між учасниками симуляційних програм та їхньою подальшою клінічною практикою. *Медична симуляція – погляд у майбутнє (для лікарів, науковців та молодих учених)* : наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Чернівці, 20–21.02.2025 року: тези доп. / Чернівці: БДМУ. – 292с.

2. Бойчук Т. М., Попова І. С. Симуляційні технології як невід’ємна складова компетентнісного підходу в сучасній медичній освіті. *Медична освіта*. 2024. № 3 С. 70–76.

3. Гудима А. А. Ляхович Р. М. Кіцак Я. М. Досвід використання симуляційних методів у навчанні студентів-медиків та медсестер, з аналізом практичних ефектів впровадження симуляційних технологій. *Медична освіта*. 2024. № 2 С. 102–108.

4. Ілащук Т.О., Мікулець Л.В. Симуляційні технології навчання при вивченні пропедевтики внутрішніх хвороб. *Медична освіта*. 2017. № 2. С. 9–11.

5. Крицька Г. А. Крицький І. О. Загричук Г. Я. Крицький Т. І. Перспективи та труднощі ефективного використання інноваційних технологій для забезпечення професійної підготовки студентів-медиків при вивченні клінічних дисциплін. *Медична освіта*. 2017. № 2. С. 33–36.

6. Ханюков, О. О. Кротова, В. Ю. Смольянова, О. В. Симуляційна (2024). Освіта та аналіз показників якісної успішності студентів. *Забезпечення якості освіти у вищій медичній школі* : наук.-метод. Міжуніверситет. Медична симуляція – погляд у майбутнє (впровадження інноваційних технологій у вищу медичну освіту України) : наук.-практ. конф. з міжнар. участю. С. 213–216.

7. Elshama S.S. How to apply Simulation-Based Learning in Medical Education? *Iberoamerican Journal of Medicine*. 2020. № 2. P. 79–86.

8. So H. Y., Chen P. P., Wong G. K., Chan T. T. Simulation in medical education. *JR Coll Physicians Edinb*. 2019. № 49. P. 52–57.

АКРЕДИТАЦІЯ МИСТЕЦЬКОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Гоян В. В.

*доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
завідувач кафедри кіно- і телемистецтва*

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Досвід проведення акредитації освітніх програм в умовах дії воєнного стану кафедра кіно- і телемистецтва отримала восени 2022 року, коли процедуру акредитації за оновленими вимогами проходили 4 мистецькі освітньо-професійні програми бакалаврського рівня: «Сценарна майстерність і режисура кіно та телебачення», «Кіно-, телеоператорство», «Ведучий програм телебачення» та «Звукорежисура» спеціальності 021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво галузі знань 02 Культура і мистецтво. І хоча підготовка до акредитації здійснювалася планово, зустрічі з експертними групами припали на час перших тотальних знеструмлень, що спричинили низку незручностей: доступ до сайту, цифрових документів, участі в онлайн-конференціях тощо. Хвиля блекаутів спонукала учасників акредитаційного процесу до гнучкості, креативності й ентузіазму. Злагоджені дії гарантів і проєктних груп, сприяння колег, залученість студентів, підтримка фахівців галузі допомогли гідно презентувати освітні програми та

здобути високі бали й сертифікати про акредитацію усіх освітніх програм.

Водночас акредитація стала своєрідним випробуванням на стресостійкість. Викладачі кафедри кіно- і телемистецтва – митці й медійники, більшість з яких поєднують творчість в медіа та мистецтвах з науковою та педагогічною діяльністю, згуртувалися для реалізації акредитаційного проекту. Завдання було непростим, але важливим. Як слушно стверджують дослідники питання акредитації мистецьких освітніх програм, «проблема забезпечення якості вищої освіти у сфері аудіовізуального мистецтва набуває особливої актуальності в умовах цифрової трансформації медіаіндустрії й активного попиту на професійні кадри цієї галузі» [1, с. 25]. Згоджуємося із таким висновком, адже йдеться про якість освіти (у нашому випадку – освіти особливої), її відповідність до професійних стандартів, актуальних запитів ринку праці, і що важливо: організації повноцінного освітнього процесу в умовах безпекової нестабільності.

Про те, що процедура акредитації ОП потребує адаптивності до обставин війни, свідчать також публікації освітян в медіа. Зокрема, проф. Сергій Терепищій справедливо зазначає, що «український освітній ландшафт» в нинішніх умовах є специфічним; автор переконаний: «вимоги до акредитації освітніх програм НАЗЯВО або Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності чітко демонструють розрив між нормативною моделлю та воєнною реальністю» [2].

Подібні міркування з огляду на власний досвід акредитації, набутий за ці роки, висловлювали колеги з різних освітніх закладів, зокрема, з регіонів, які особливо потерпають від ворожих атак. Навчальні корпуси, як і загалом приміщення кампусу нашого Університету, також зазнали руйнувань внаслідок обстрілів. Тому для українських освітян одним із маркерів якості освіти в нинішніх реаліях є раціональна безпека та недекларативна рівність прав і можливостей. Йдеться не про формальне дотримання пунктів Ліцензійних умов, а радше про забезпечення гідних умов для навчання, дослідництва, творчості.

Готуючи у 2025 році первинну акредитацію нової освітньо-професійної програми магістерського рівня «Аудіовізуальні мистецтва, медіа та виробництво», спеціальність 021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво, галузь знань 02 Культура і мистецтво (шифр і назву згодом було змінено: спеціальність В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво, галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. за № 1021 про зміни у Переліку галузей знань та спеціальностей), кафедра кіно- і телемистецтва розробила план заходів, які позитивно вплинули як на організацію процесу акредитації,

так і на її результат. Виїзна експертиза була проведена у жовтні 2025 року, сертифікат про успішну акредитацію ОП надійшов у січні 2026 року.

Але підготовка до самої акредитації фактично розпочалася одразу після запуску мистецької магістратури в Університеті Шевченка. Насамперед гарантом ОП «Аудіовізуальні мистецтва, медіа та виробництво» було взято до уваги акредитаційний досвід освітньо-професійних програм магістерського рівня Навчально-наукового інституту журналістики, а також споріднених спеціальностей інших закладів вищої освіти; опрацьовано актуальні публікації, присвячені проблемам акредитації; окреслено особливості та визначено пріоритетні цілі; сформовано перелік завдань; систематизовано документацію, розроблено і наповнено сторінку магістерської програми на сайті кафедри [3], підготовлено відеоролики та презентації з висвітлення творчої та дослідницької діяльності викладачів і студентів кафедри кіно-і телемистецтва, які розміщено на університетській медіаплатформі [4].

Фактично наповнення акредитаційної теки тривало близько року. Формування даних для відомостей самооцінювання, опрацювання матеріалів, аналіз змісту програм дисциплін, лекційних тем і практичних завдань, творчих проєктів і наукових публікацій, моніторинг освітнього процесу, анкетування здобувачів освіти й опитування стейкхолдерів – все потребувало системного планування і чітких дій, розподілу повноважень, дотримання регламенту, безпекового контролю тощо.

Варто відзначити фахову підтримку співробітників відділу забезпечення якості освіти КНУ імені Тараса Шевченка, регулярні консультації та тренінги для гарантів ОП. Також і внесок здобувачів освіти, які продемонстрували щире зацікавлення, активність, зрештою, сміливість, адже вступ на нову освітню програму, а для багатьох – ще й нову спеціальність, був особистим викликом. Та ми подолали цей шлях разом. Творчі магістерські проєкти про війну та її героїв, боротьбу українців за свою свободу та гідність, презентовані на захисті кваліфікаційних робіт студентами першого випуску мистецької магістратури ННІ журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, засвідчили якісний рівень фахової підготовки кінорежисерів-магістрів й актуальність тематики навчальних курсів. Зусилля учасників акредитаційного процесу були високо оцінені експертною комісією, водночас слухними є й рекомендації, викладені у Висновках ЕК і ГЕР, які будуть враховані гарантом та розробниками ОП «Аудіовізуальні мистецтва, медіа та виробництво» у подальшій роботі.

Під час постакредитаційного моніторингу магістерської програми доцільно вивчити динаміку працевлаштування випускників, їхню

інтегрованість до професійного середовища, творчо-професійну реалізацію в креативних індустріях, а, отже, ефективність практико орієнтованого навчання, розвитку фахових компетентностей здобувачів освіти. Розробникам ОП слід регулярно оновлювати зміст дисциплін, враховуючи технологічні новації в галузі кіно-, медіавиробництва; викладачам, залученим до освітнього процесу, варто проходити стажування в медійних та мистецьких організаціях, підвищувати професійну кваліфікацію та власний фаховий рівень, провадити дослідницьку діяльність. Окремий акцент – на аналізі зворотного зв'язку від студентів магістратури, випускників освітньої програми і представників ринку праці для гнучкого вдосконалення програми. Кафедрі кіно- і телемистецтва доречно посилити співпрацю з роботодавцями, налагодити партнерства з медіакомпаніями та продакшнами, брати активнішу участь у профільних фестивалях і конкурсах. Не менш важливим аспектом є забезпечення сталої якості матеріально-технічної бази для якісного навчання сучасних митців і медійників.

Література:

1. Євген Малюк, Олена Політова, Руслана Новикова. Актуальні аспекти акредитації освітніх програм на прикладі спеціальності «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво». *Мистецька педагогіка. Вісник КНУКІМ. Серія «Мистецтвознавство»*. 353 (2025). С. 25–33. URL: <https://arts-series-knukim.pp.ua/article/view/348218/335742>
2. Сергій Терепищій. Освіта на понтонах. Чому стратегії «Європейського майбутнього» вищої освіти тонуть у реальності війни. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/osvita-na-pontonakh-chomu-stratehiji-jevropejskoho-majbutnoho-vishchoji-osviti-tonut-u-realnosti-vijni.html> (дата звернення: 9.02.2026).
3. Сайт кафедри КТМ. URL: <http://ktm.journ.knu.ua/mahistry-vstup/>
4. Медіаплатформа КНУ імені Тараса Шевченка «Campus Radio / Студент TV». URL: <https://campusradio.knu.ua/magistratura-ammv-is-love>

НАПРЯМ БІОТЕХНОЛОГІЇ СТАРТОВИХ КУЛЬТУР У ПІДГОТОВЦІ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ

Даниленко С. Г.

*доктор технічних наук, професор,
завідувачка відділу біотехнології*

*Інститут продовольчих ресурсів Національної академії аграрних наук
м. Київ, Україна*

В умовах післявоєнної трансформації України особливого значення набуває оновлення освітньо-наукової сфери, орієнтоване на підготовку фахівців високого рівня, здатних забезпечити технологічну самодостатність держави та сприяти розвитку інноваційних секторів економіки.

Сучасна підготовка докторів філософії базується на поєднанні освітнього процесу з науковою діяльністю та виробничою практикою, що дозволяє сформувати комплекс професійних компетентностей, необхідних для роботи у високотехнологічному середовищі. У цьому контексті вагомим місцем посідає розвиток біотехнології стартових культур у межах освітніх програм, який забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками. Зокрема, це стосується культивування мікроорганізмів, керування біотехнологічними процесами, створення нових продуктів та контролю їх якості й безпечності.

Суттєву роль у підготовці здобувачів відіграє формування сучасної науково-освітньої інфраструктури, до складу якої входять спеціалізовані біотехнологічні лабораторії з елементами пілотного виробництва. Така матеріально-технічна база забезпечує можливість роботи з міні-ферментерами, біореакторами та аналітичними системами, а також опанування технологій ферментації, ліофілізації та стабілізації біологічних препаратів. Це сприяє переходу від переважно теоретичного навчання до практично орієнтованої підготовки, що відповідає сучасним вимогам забезпечення якості вищої освіти.

Важливим складником є також створення та розвиток національних колекцій мікроорганізмів із їх належною стандартизацією. Залучення здобувачів до роботи з такими біоресурсами сприяє формуванню навичок ідентифікації, паспортизації та збереження штамів, а також їх ефективного використання у технологічних процесах. У довгостроковій перспективі це дає змогу зменшити залежність від імпортованих заквашувальних препаратів і пробіотиків та зміцнити продовольчу безпеку країни.

Перспективним напрямом удосконалення підготовки докторів філософії є впровадження індустріально орієнтованих PhD-програм, що поєднують навчання в закладах вищої освіти з виконанням досліджень на базі підприємств. Такий формат забезпечує узгодження наукових досліджень із реальними потребами виробництва, сприяє трансферу технологій і підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Водночас ефективним інструментом розвитку зазначеного напрямку є формування регіональних науково-освітніх і виробничих кластерів, що об'єднують університети, наукові установи та бізнес. Така взаємодія дозволяє оптимізувати використання ресурсів, активізувати інноваційну діяльність та забезпечити впровадження результатів досліджень у практику. Урахування регіональної специфіки сировинної бази сприяє розвитку спеціалізованих напрямів біотехнології стартових культур.

Не менш важливим аспектом є формування у здобувачів навичок наукової комунікації, дотримання принципів академічної доброчесності та орієнтація на міжнародні стандарти дослідницької діяльності. Це створює передумови для інтеграції українських учених у глобальний науковий простір та підвищення якості наукових результатів.

Отже, розвиток біотехнології стартових культур як напрямку підготовки докторів філософії є важливим чинником оновлення освітньо-наукової системи України. Поєднання освітньої, наукової та виробничої складових, розвиток сучасної інфраструктури та впровадження практико-орієнтованих підходів забезпечують підготовку фахівців, здатних ефективно працювати в умовах інноваційної економіки та сприяти розвитку харчової біотехнології.

ПРАВОВІ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Демченко І. С.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри судової медицини та медичного права
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Розбудова системи вищої медичної освіти в Україні ставить перед медичними університетами завдання підготувати фахівця, здатного діяти, у тому числі, в умовах динамічного та часто суперечливого правового поля.

У процесі акредитації освітніх програм особлива увага приділяється здатності закладу вищої освіти сформувати у здобувача відповідні компетентності. При акредитації освітніх програм у галузі охорони здоров'я, очевидно що акцент ставиться на спеціальних (фахових) компетенціях. Проте, слід зважати і на загальні компетентності. Наприклад, розглядаючи Стандарт вищої освіти другого магістерського рівня, галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 222 Медицина [1], до загальних компетентностей відносяться, з поміж іншого: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, Випуск 78 Охорона здоров'я [2], кожен керівник, професіонал, фахівець повинен знати нормативно правові акти, що регламентують ті чи інші відносини у галузі охорони здоров'я (основи законодавства про охорону здоров'я, організацію охорони здоров'я, організацію системи охорони здоров'я, податкове та екологічне законодавство, трудове законодавство, тощо). Виходячи із цього, правові дисципліни (медичне право, фармацевтичне право, правове регулювання господарської діяльності закладів охорони здоров'я, правове регулювання трудових відносин у сфері охорони здоров'я) є важливою складовою частиною освітніх програм у галузі охорони здоров'я у закладах вищої медичної освіти в Україні.

Акредитація освітніх програм, що здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) вимагає

від закладів вищої медичної освіти доказовості кожного елемента навчання. Викладання правових дисциплін безпосередньо корелює з декількома ключовими критеріями, що визначені Додатком 1 до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [3] зокрема:

1. Критерій 1. Проектування освітньої програми. Якісна освітня програма у галузі охорони здоров'я повинна включати правову безпеку лікаря та пацієнта як одну зі своїх цілей. Якщо програма декларує підготовку лікаря до роботи в умовах реформованої системи охорони здоров'я, то правові дисципліни повинні охоплювати питання медичного права, договірних відносин з НСЗУ та автономізації закладів охорони здоров'я. Без чітко визначених результатів навчання у сфері права програма не може вважатися цілісною.

2. Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми. Правові дисципліни забезпечують нормативне підґрунтя для всіх клінічних компонентів. Вони формують розуміння правового статусу суб'єктів медичних правовідносин, що є обов'язковою умовою для виконання стандартів вищої освіти відповідної спеціальності.

Наявність правових дисциплін в освітніх програмах у галузі охорони здоров'я забезпечує наявність у майбутніх фахівців у сфері охорони здоров'я чіткого розуміння своїх прав, обов'язків та меж відповідальності в межах національного законодавства. Правові дисципліни є активним інструментом управління якістю освітніх програм, оскільки забезпечують відповідність випускника вимогам ринку праці та правовій державі. Тільки через глибоку інтеграцію юридичних знань у медичну освіту є можливість досягти відповідності високим стандартам якості, які ставить перед нами держава та суспільство.

Література:

1. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня, галузь знань 22 Охорона здоров'я, спеціальність 222 Медицина: затверджено наказом Міністерства освіти і науки України №1197 від 08.11.2021 р. (з змінами). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/11/09/222-Medytsyna.mahistr.09.11.pdf>

2. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78. Охорона здоров'я: Наказ Міністерства охорони здоров'я України №117 від 29 березня 2002 року (з змінами). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/val117282-02#Text>

3. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Наказ Міністерства

освіти і науки України №686 від 15 травня 2024 року (з змінами).
Офіційний вісник України. 2024. №65. стаття 3951. код акта
125847/2024.

РОЛЬ ГАРАНТА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ПСИХОЛОГІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Дерев'яно С. П.

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної, вікової та соціальної психології
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», акредитація освітньої програми (ОП) є обов'язковою умовою для видачі документів про вищу освіту державного зразка [2]. Водночас, як зазначають дослідники, ключова відповідальність за забезпечення якості на інституційному рівні покладена на заклад вищої освіти (ЗВО), а одним з ключових елементів системи внутрішнього забезпечення якості (СВЗЯ) є моніторинг та періодичний перегляд освітньої програми (ОП) [1]. Центральною фігурою в цьому процесі є гарант освітньої програми.

Якщо узагальнити практичний досвід, то можна стверджувати, що гарант – це не просто особа, визначена нормативними документами. Це, перш за все, «захисник освітнього процесу та ОП», особа, яка систематично моніторить стан справ, виявляє проблеми та ініціює вдосконалення задля злагодженої роботи всіх учасників освітнього процесу.

Аналіз практики показує, що на початку діяльності гаранті часто відчувають брак не стільки теоретичних знань, скільки розуміння **реального** процесу акредитації. Крім того, гостро не вистачає чіткого плану роботи від керівництва та наставництва («супервізії») з боку більш досвідченого фахівця, вільного від внутрішніх конфліктів. У цих умовах ключовим інструментом для гаранта стає власна самоорганізація та активність.

Щоб уникнути хаосу та паніки в останній рік перед акредитацією, новому гаранту варто розпочати системну роботу одразу після призначення. Рекомендований алгоритм дій на 5 років:

1. Перший рік (організаційний): уважно вивчити нормативно-правову базу (Закон «Про вищу освіту», Положення про акредитацію, внутрішні документи ЗВО) [2; 3]; ознайомитися з відомостями про самооцінювання попередньої акредитації (якщо програма акредитувалася раніше); створити робочу папку (електронну або фізичну) для накопичення доказів.

2. Другий рік (накопичувальний): провести перше опитування студентів щодо якості ОП (навіть невелике); зібрати актуальні силабуси всіх дисциплін; ініціювати на кафедрі розгляд результатів моніторингу.

3. Третій рік (аналітичний): провести опитування випускників та стейкхолдерів; проаналізувати ринок праці за спеціальністю; внести перші корективи до ОП (якщо потрібно); зафіксувати зміни протоколом кафедри.

4. Четвертий рік (підготовчий): розпочати заповнення чернетки відомостей про самооцінювання освітньої програми; виявити «слабкі місця» (наприклад, недостатню кількість публікацій у викладачів) та спланувати їх усунення; оновити договори з базами практики.

5. П'ятий рік (фінальний): завершити та вичитати відомості про самооцінювання; провести «тренувальний» захист програми перед внутрішньою комісією; подати заяву до НАЗЯВО.

Такий підхід дозволяє уникнути «штурмівщини» та забезпечує наявність повного пакету доказів на момент акредитації.

Одним із дієвих механізмів системної підтримки гарантів є створення при ЗВО «Школи гаранта освітньої програми». Як зазначають Т. А. Тернавська та О. Г. Данилко, така школа – це добровільне некомерційне об'єднання стейкхолдерів (гарантів, викладачів, студентів, роботодавців), яке покликане забезпечити ефективну багатосторонню комунікацію з питань якості освітнього процесу [4].

Ключові завдання Школи гаранта: надання консультативної допомоги щодо формування, наповнення та реалізації ОП; обговорення цілей, програмних результатів навчання, тенденцій ринку праці; порівняльний аналіз з вітчизняними та зарубіжними аналогами ОП; супровід процедур ліцензування та акредитації.

Формати роботи Школи: регулярні засідання, вебінари, круглі столи, міні-конференції за участі стейкхолдерів.

На жаль, у багатьох закладах така школа відсутня, або її діяльність є формальною. Саме тому гарант змушений поклатися переважно на власні ресурси. Впровадження Школи гаранта, на думку авторів,

дозволило б знизити рівень тривожності, підвищити обізнаність та створити сприятливе комунікативне середовище [4].

Дослідження систем акредитації в десяти країнах світу (Португалія, Іспанія, США, Франція, Китай, Японія, Швеція, Велика Британія, Індія, Німеччина) засвідчує, що акредитація є універсальним механізмом забезпечення якості вищої освіти [5]. У більшості країн акредитація надається на строк від 5 до 10 років, а ключовими чинниками успішного проходження є чітке розуміння критеріїв та своєчасне надання документації.

Показовим є досвід Великої Британії, де з 2010 року студенти входять до складів аудиторських груп, які оцінюють якість освітніх програм. Це підкреслює важливість тієї «невидимої» роботи гаранта зі студентами, яка часто залишається поза увагою керівництва, але є критичною для формування дослідницького середовища та внутрішньої культури якості.

У Франції акредитація відбувається кожні 4 роки на основі поданого закладом плану розвитку, що вимагає стратегічного планування. США акцентують на публічності результатів акредитації, що змушує заклади бути прозорими.

Спільною проблемою для всіх досліджених країн є те, що найскладніше акредитацію проходять заклади, які роблять це вперше, а також нові або інноваційні програми. Цей висновок підтверджує ключову рекомендацію для гарантів-початківців: системна підготовка має розпочинатися одразу після призначення, а не в останній рік перед акредитацією.

Таким чином, українська система акредитації з її інститутом гаранта повністю відповідає світовим тенденціям, де ключова роль у забезпеченні якості належить академічному лідеру програми.

Роль гаранта вимагає не лише формального виконання функцій, а й високого рівня самоорганізації, комунікативної компетентності та здатності діяти в умовах обмежених ресурсів та підтримки. Подальші дослідження мають бути спрямовані на пошук шляхів системної підтримки гарантів з боку керівництва ЗВО.

Література:

1. Красильникова Г., Лопатовський В., Красильников С. Алгоритм моніторингу та перегляду освітніх програм у системі внутрішнього забезпечення якості. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*. 2024. Вип. 78. С. 8–24. DOI: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-78-18-24>

2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18> (дата звернення: 10.04.2026)

3. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 977. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0880-19> (дата звернення: 10.04.2026)

4. Тернавська Т. А., Данилко О. Г. Організація школи гаранта освітньої програми як засобу ефективної комунікації у забезпеченні якості вищої освіти. *Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності* [Електронне видання] : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Ірпінь, 19 травня 2023 р.) / за заг. ред. Н. Зикун, З. Шарлович, Т. Гиріної. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С. 233–236.

5. Duarte N., Vardasca R. Literature review of accreditation systems in higher education. *Education Sciences*. 2023. Vol. 13(6). Article 582. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci13060582>

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дмитрів Р. В.

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист,
викладач циклової комісії теорії та методики фізичного виховання
Відокремлений структурний підрозділ
«Івано-Франківський фаховий коледж фізичного виховання
Національного університету фізичного виховання і спорту України»
м. Івано-Франківськ, Україна*

Вступ. Сьогодні проблема збереження дитячого здоров'я населення обговорюється на світовому рівні. ЮНЕСКО висуває завдання розширення та вдосконалення комплексних заходів щодо догляду за дітьми молодшого шкільного віку. Для ЮНІСЕФ пріоритетом є здорова дитина та розкриття її потенціалу [2].

Питання щодо формування здорового способу життя у дітей молодшого шкільного віку знайшло належне відображення в науково-методичній літературі в роботах ряду дослідників [3, 4, 5, 6 ін.].

Серед вчених спостерігається значний інтерес до питань розвитку здорового способу життя. Цими питаннями займаються представники різних галузей, зокрема педагогіки та психології, фізіології та медицини і т. д. Науковці вважають, що залучення дітей до здорового способу життя в початковій школі – проблема психолого-педагогічна, адже правильно організоване освітнє середовище може забезпечити розвиток навичок здорового способу життя навіть більшою мірою, ніж медичні заходи.

Звідси постає необхідність вивчення й обґрунтування формування здорового способу життя у дітей молодшого шкільного віку.

Мета дослідження – опис окремих аспектів здорового способу життя у дітей молодшого шкільного віку.

Методи дослідження. Було використано теоретичний аналіз нормативно-правової документації та науково-методичної літератури, узагальнення і систематизація отриманих даних.

Результати дослідження та їх обговорення. Молодший шкільний вік є особливо сприятливим періодом для формування навичок здорового способу життя. Його характеризуємо як спосіб життєдіяльності людини, метою якого є формування, збереження і зміцнення здоров'я на довгі роки; це форми й способи життєдіяльності, які зміцнюють і вдосконалюють здоров'я людини [7].

Як стверджує Т. Дуткевич, молодший шкільний вік є періодом фактичного складання особистості дитини. За діями людей для дитини відкривається світ людських відносин, яким він прагне опанувати. Можливість реалізації людських відносин і бажання діяти, як дорослий, здійснюється в сюжетно-рольовій грі [1].

Ідеї оздоровчої фізичної культури отримали розвиток в розробленій Т. Круцевич, Н. Москаленко, Б. Шиян Б. та ін. теорії формування здорового способу життя дітей шкільного віку. Серед можливих форм роботи з розвитку у дітей навичок здорового способу життя І. Коцан, О. Бичук [4] рекомендують використовувати заняття пізнавального циклу «Уроки здоров'я», тематичні фізкультурні заняття, розваги і свята, «Дні здоров'я» з валеологічної спрямованістю.

О. Тимченко обґрунтовує методику навчання дітей молодшого шкільного віку навичкам здорового способу життя в регулярній фізкультурній діяльності, яка дозволяє розвивати усвідомлені вміння і потребу в збереженні здоров'я [8].

Поняття «навички здорового способу життя молодших школярів» охоплює наявність у дітей знань і уявлень про шляхи збереження

здоров'я; розуміння значення здорового способу життя, спрямованість на нього; прагнення і вміння самостійно використовувати прийоми збереження здоров'я в повсякденному житті.

Висновки. Отже, основними напрямками формування навичок здорового способу життя у дітей молодшого шкільного віку є організація рухової активності дітей, розвиток основних рухів і фізичних якостей, ознайомлення з правилами здорового харчування, формування гігієнічних умінь, дихальна гімнастика, забезпечення психологічного здоров'я та ін.

Література:

1. Дуткевич Т. Дитяча психологія : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.

2. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження: колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків : Вид. Рожко С. Г., 2017. 488 с.

3. Коваленко І. Характеристика та умови організації фізкультурно-оздоровчих занять у шкільному вихованні молодших школярів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал*. 2010. № 5 (7). С. 165–172.

4. Коцан І., Бичук О. Фізкультурно-оздоровча робота з молодшими школярами в режимі навчального дня. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2011. № 4. С. 37–43.

5. Мирошніченко В. Формування мотивації до занять фізичною культурою дітей молодшого шкільного віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): збірник наукових праць*. Київ, 2018. Вип. 3К (97). С. 345–348.

6. Огниста К. Фізична культура учнів молодшого шкільного віку (форми, засоби, методи) : навчальний посібник. Тернопіль : ТДПУ, 2003. 166 с.

7. Сливка Л. Теоретико-методичні аспекти викладання валеології та основ безпеки життєдіяльності в початковій школі : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2012. 204 с.

8. Тимченко О. Заради майбутнього: програма занять із формування позитивної мотивації до здорового способу життя. *Психолог*. 2017. № 5–6. С. 24–38.

ПОРІВНЯЛЬНІ АСПЕКТИ АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Дяченко А. В.

*кандатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри промислового дизайну і комп'ютерних технологій,
деканка факультету декоративно-прикладного мистецтва
Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва
і дизайну імені Михайла Бойчука,
членкиня Спілки дизайнерів України,
членкиня Національної спілки художників України
м. Київ, Україна*

Акредитація освітніх програм у сучасному глобалізованому освітньому просторі виступає ключовим механізмом забезпечення якості вищої освіти, підвищення її конкурентоспроможності та інтеграції до міжнародного академічного середовища. Євроінтеграційні процеси, цифрова трансформація освіти, зростання академічної мобільності та посилення вимог ринку праці актуалізують необхідність постійного вдосконалення національної системи зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості. Акредитація виконує функцію офіційного підтвердження відповідності освітньої програми встановленим стандартам, забезпечуючи довіру держави, суспільства та роботодавців до результатів навчання.

У наукових дослідженнях акредитація розглядається як складова ширшої системи quality assurance, що поєднує інституційні механізми, нормативно-правову базу та культуру якості. Зокрема, у працях європейських дослідників підкреслюється, що ефективність акредитації залежить не лише від формальних критеріїв, а й від рівня залучення академічної спільноти та стейкхолдерів до процесів оцінювання.

Системні зміни у сфері забезпечення якості вищої освіти в Україні розпочалися після ухвалення Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) [1], який визначив дворівневу модель забезпечення якості – внутрішню та зовнішню. Центральним органом зовнішнього забезпечення якості є Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, що здійснює акредитацію освітніх програм, розробляє критерії оцінювання та забезпечує прозорість процедур [3]. Українська система гармонізована зі «Стандартами і рекомендаціями щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (ESG) [2], підготовленими за участю European Association for Quality Assurance in Higher Education [4], які закріплюють принципи студентоцентрованості,

академічної доброчесності, підзвітності та безперервного вдосконалення.

Важливим етапом інституційного становлення стало перезавантаження системи акредитації у 2019–2020 роках, коли було впроваджено нові критерії оцінювання освітніх програм, електронний кабінет подання документів та відкритий реєстр акредитованих програм. Це сприяло підвищенню прозорості та довіри до результатів акредитації, а також узгодженню національних процедур із європейськими практиками.

Процедура акредитації в Україні включає підготовку звіту самооцінювання, експертне оцінювання та ухвалення рішення Національним агентством. До складу експертних груп залучаються науково-педагогічні працівники та здобувачі освіти, що відповідає європейській практиці партнерської участі студентів у процесах забезпечення якості. Критерії акредитації охоплюють цілі та структуру освітньої програми, відповідність стандартам вищої освіти, систему оцінювання результатів навчання, кадрове та ресурсне забезпечення, функціонування внутрішньої системи якості та дотримання принципів академічної доброчесності. Водночас серед викликів національної моделі виокремлюють формалізацію окремих процедур і надмірне документування.

Окремої уваги потребує питання академічної доброчесності, що стало одним із ключових критеріїв акредитації. Українське законодавство передбачає механізми запобігання плагіату, фабрикації та фальсифікації результатів досліджень, що відповідає загальноєвропейським стандартам. У цьому контексті акредитація виконує не лише контрольну, а й виховну функцію, формуючи культуру відповідальності та етичної поведінки в академічному середовищі.

Порівняльний аналіз зарубіжного досвіду засвідчує наявність різних організаційних моделей акредитації. У Німеччина діє децентралізована система, координована Akkreditierungsrat [5], який уповноважує акредитаційні агентства на здійснення програмної або системної акредитації. Такий підхід сприяє конкуренції між агентствами та орієнтації на результати навчання. Дослідники відзначають, що німецька модель ефективно поєднує автономію університетів із державним контролем за дотриманням загальних стандартів.

У Польща функціонує централізована модель, представлена Polska Komisja Akredytacyjna [6], що проводить регулярні оцінювання освітніх програм із використанням чітких процедур і шкал оцінювання. Польська система передбачає можливість умовної акредитації та орієнтується на відповідність освітніх програм потребам національного й європейського ринку праці. Крім того, вона активно враховує

рекомендації Європейської асоціації із забезпечення якості, що забезпечує міжнародне визнання результатів оцінювання.

У Великій Британії зовнішній аудит якості здійснює Quality Assurance Agency for Higher Education [7], яка оцінює ефективність внутрішніх систем забезпечення якості закладів освіти. Британська модель характеризується високим рівнем інституційної автономії та відповідальності університетів за якість освітньої діяльності. Особливістю є акцент на аналітичних звітах та рекомендаціях щодо вдосконалення, а не лише на формальному рішенні про відповідність.

Особливістю системи США є її недержавний характер: акредитацію здійснюють незалежні регіональні та професійні агентства, зокрема Middle States Commission on Higher Education та АБЕТ [8]. Американська модель поєднує добровільність із фактичною обов'язковістю через зв'язок акредитації з фінансуванням і визнанням дипломів, а також орієнтується на результати навчання та потреби ринку праці. Значну роль відіграє самооцінювання університетів і стратегічне планування їх розвитку.

Для узагальнення основних відмінностей доцільно представити порівняльну характеристику у вигляді таблиці.

Критерій	Україна	ЄС	США
Організація	Центральний орган (НАЗЯВО)	Децентралізована система	Недержавні агентства
Орієнтація	Відповідність національним стандартам	ESG	Результати навчання та потреби ринку
Участь студентів	Обов'язкова участь	Партнерська модель	Обмежена
Публічність	Висока	Висока	Залежить від агентства

Як засвідчує аналіз, українська модель значною мірою наближена до європейської та відповідає принципам ESG, зокрема щодо прозорості процедур, участі студентів та орієнтації на стандарти якості. Водночас вона зберігає більш централізований характер управління. Подальший розвиток системи має бути спрямований на оптимізацію процедур, розширення інституційної автономії, цифровізацію процесів та формування сталої культури внутрішнього забезпечення якості. Акредитація в цьому контексті розглядається не лише як механізм контролю, а як інструмент стратегічного управління та підвищення довіри до національної системи вищої освіти.

В умовах післявоєнного відновлення України система акредитації набуває додаткового значення як механізм гарантування стабільності та міжнародної довіри до українських дипломів. Подальша інтеграція до Європейського простору вищої освіти потребує поглиблення співпраці з міжнародними агентствами, розвитку спільних освітніх програм та впровадження спільної (joint) акредитації. Саме поєднання національної специфіки з міжнародними стандартами створює підґрунтя для сталого розвитку системи забезпечення якості вищої освіти України.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К., 2015.
3. Матеріали та рекомендації Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.
4. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area / European Association for Quality Assurance in Higher Education.
5. Офіційні матеріали Akkreditierungsrat (Німеччина).
6. Звіти Polska Komisja Akredytacyjna (Польща).
7. UK Quality Code for Higher Education / Quality Assurance Agency for Higher Education.
8. Accreditation Policy and Procedures / АВЕТ.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В УМОВАХ АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Єна М. С.

*доктор філософії, доцент,
доцент кафедри фізіології, медичної біології та біологічної фізики
ПВНЗ «Київський медичний університет»
м. Київ, Україна*

Сучасні трансформаційні процеси у сфері вищої освіти України відбуваються в умовах інтеграції до Європейського простору вищої освіти, що зумовлює необхідність гармонізації підходів до забезпечення якості освіти відповідно до міжнародних стандартів. У цьому контексті акредитація освітніх програм розглядається як ключовий

інструмент зовнішнього забезпечення якості, спрямований на оцінювання відповідності освітніх програм встановленим критеріям, а також на стимулювання їх постійного вдосконалення [1, с. 12].

Відповідно до стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), забезпечення якості освіти є безперервним процесом, що поєднує внутрішні та зовнішні механізми контролю, орієнтовані на досягнення результатів навчання та формування професійних компетентностей [1, с. 14; 2, с. 8–10]. Впровадження зазначених принципів у національну систему освіти сприяє підвищенню її прозорості, ефективності та конкурентоспроможності.

В Україні функції зовнішнього забезпечення якості освіти реалізуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, діяльність якого базується на принципах незалежності, об'єктивності, академічної доброчесності та студентоцентрованості [2, с. 12; 3]. Критерії оцінювання освітніх програм охоплюють структуру та зміст програми, кадрове забезпечення, освітнє середовище, внутрішню систему забезпечення якості та результати навчання, що відповідає загальноєвропейським підходам [4, с. 15–18].

Особливого значення набуває розвиток внутрішніх систем забезпечення якості освіти у закладах вищої освіти, що передбачає системний моніторинг освітнього процесу, аналіз результатів навчання та впровадження коригувальних заходів відповідно до рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти [4, с. 22; 5, с. 84–90]. Такі системи включають використання зворотного зв'язку від здобувачів освіти та інших стейкхолдерів, що дозволяє підвищити адаптивність освітніх програм. У науковій літературі підкреслюється, що ефективність внутрішніх систем якості значною мірою визначає результати акредитації освітніх програм [3, с. 72].

Одним із ключових напрямів модернізації освіти є впровадження студентоцентрованого підходу, який передбачає активну участь здобувачів освіти у формуванні освітнього процесу, можливість індивідуалізації навчання та використання інтерактивних методів викладання. Такий підхід відповідає європейським стандартам та розглядається як важливий чинник підвищення якості освіти [2, с. 9; 4, с. 27].

Європейський досвід свідчить про доцільність поєднання інституційної автономії закладів вищої освіти з ефективними механізмами зовнішнього контролю якості, що підтверджується результатами Болонського процесу та аналітичними звітами щодо функціонування Європейського простору вищої освіти [6, р. 25–30]. У цьому контексті особливу роль відіграє компетентнісний підхід, орієнтований на

формування у здобувачів освіти здатності до професійної діяльності, критичного мислення та прийняття рішень у складних ситуаціях.

Перспективним напрямом забезпечення якості освіти є використання інноваційних освітніх технологій. У практиці закладів вищої освіти можуть застосовуватися цифрові платформи, системи дистанційного навчання, симуляційні технології, кейс-методи та проблемно-орієнтоване навчання, що сприяє інтеграції теоретичних знань із практичною підготовкою та підвищенню ефективності освітнього процесу [5, с. 85].

У сфері медичної освіти важливим індикатором якості підготовки є результати складання єдиного державного кваліфікаційного іспиту. Зокрема, ліцензійний інтегрований іспит «КРОК-1» дозволяє оцінити рівень засвоєння фундаментальних дисциплін та сформованість базових професійних компетентностей. Підготовка до такого іспиту передбачає систематизацію знань, інтеграцію міждисциплінарних зв'язків та використання сучасних тестових технологій оцінювання.

У цьому контексті перспективним є застосування цифрових освітніх ресурсів, які дозволяють здійснювати об'єктивне оцінювання рівня підготовки здобувачів освіти, аналізувати типові помилки та коригувати освітній процес [5, с. 88]. Подібні інструменти можуть бути ефективним доповненням до традиційних методів навчання.

Важливим елементом системи забезпечення якості освіти є впровадження внутрішніх процедур контролю, які можуть включати різні форми оцінювання знань здобувачів освіти, у тому числі незалежні зрізи знань. Такі заходи сприяють підвищенню об'єктивності оцінювання та дозволяють своєчасно виявляти проблемні аспекти освітнього процесу.

Окрему увагу слід приділити питанням академічної доброчесності, яка є невід'ємною складовою забезпечення якості освіти. Формування культури академічної доброчесності передбачає впровадження відповідних нормативних документів, процедур запобігання порушенням та підвищення рівня відповідальності всіх учасників освітнього процесу [3, с. 69].

Таким чином, акредитація освітніх програм є комплексним процесом, що поєднує внутрішні та зовнішні механізми забезпечення якості освіти. Узагальнення українського та європейського досвіду дозволяє визначити основні напрями вдосконалення освітніх програм, серед яких важливе місце займають студентоцентризований підхід, компетентнісна орієнтація, впровадження інноваційних технологій та розвиток внутрішніх систем забезпечення якості.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом ефективності впровадження сучасних підходів до забезпечення якості освіти,

а також з розробкою нових моделей акредитації освітніх програм, що відповідатимуть викликам глобалізації та цифровізації освітнього середовища [6, p. 70–75].

Література:

1. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels, Belgium, 2015. 32 p.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ “ЦС”, 2015. 32 с.
3. Шиліна А. Розбудова мережі агентств із забезпечення якості вищої освіти як складова державної освітньої політики країн Європейського простору вищої освіти. *EMPIRIO. Серія : Політологія*. 2025. Т. 2, спецвипуск. С. 67–79.
4. Cross-Border Quality Assurance in Higher Education in Ukraine: A Guide for Foreign Agencies and Ukrainian Universities / Stukalo N., Kovalska T. Kyiv : National Agency for Higher Education Quality Assurance, 2025. 35 p.
5. Забезпечення якості вищої освіти в Україні : навчально-методичний посібник. Київ : НАЗЯВО, 2025. С. 83–92.
6. European Commission. The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg, 2020. 98 p.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ В11 «ФІЛОЛОГІЯ» ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ

Єрмакова Н. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
та мовної підготовки
Хортицька національна академія
м. Запоріжжя, Україна*

Із початком повномасштабного вторгнення росії в Україну розвиток професійної компетентності здобувачів вищої освіти під час вивчення освітніх компонентів (ОК) став справжньою проблемою в сучасному освітньому середовищі. *Актуальність* дослідження полягає в тому, що воно висвітлює безумовну потребу вдосконалення методів

та підходів до формування професійної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю В11 Філологія у контексті вивчення освітніх компонентів. Вирішення цієї проблеми може позитивно позначитися на якості освіти, яку отримують здобувачі.

За визначенням дослідниці Г. Гребенькової, саме компетентності – це, насамперед, замовлення суспільства на підготовку його громадян [1, с. 90]. Компетентності формуються з урахуванням потреб суспільства у висококваліфікованих спеціалістах різних галузей. Завданням освіти є відповідати цим потребам, надаючи здобувачам знання та навички, необхідні для вирішення актуальних завдань і викликів сучасності, особливо у період воєнного часу. У процесі навчання у здобувачів формуються необхідні фахові навички, при цьому низку компетентностей у них розвивають навчальні дисципліни (освітні компоненти).

Однією з важливих тенденцій сьогодення є перегляд освітньо-професійних програм (далі ОПП) до надання освіти на засадах компетентнісного підходу. Питанню розвитку професійної компетентності приділяють увагу українські та зарубіжні вчені Н. Кулаласва, О. Гайдук [2], О. Овчарук [3], Г. Де Хаан, Й. Хольст. та М. Зінгер-Бродовські [4], С. Штерн, А. Колі, М. Штайнеман, Кр. Петрі та А. Де Роккі [5].

Метою дослідження є комплексний підхід до вивчення розвитку професійної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю В11 Філологія під час вивчення ОК. Проаналізувавши наукові напрацювання можна визначити складові професійної компетентності здобувача, зокрема, інформаційна, комунікативна, соціальна. Адже, важливим є не тільки вміння користуватися набутими знаннями, а й готовність змінюватися та адаптуватися до нових реалій та потреб ринку праці, аналізувати й управляти інформацією, швидко приймати рішення, навчатися упродовж життя. Американські науковці Т. Кроул, С. Камінські, Д. Поделл підкреслюють, що професіонали відрізняються від інших працівників рівнем компетентності [6].

ОПП «Англійська мова та література (переклад включно)» галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки, спеціальності В11 Філологія, передбачає основну ціль навчання: «формування конкурентоспроможного фахівця, що володіє необхідними базовими компетентностями у галузі германської філології та перекладу» [7, с. 5]. Досяганням зазначеній цілі сприяють ОК, передбачені в ОПП та навчальним планом. Наприклад, Вступ до германської філології, Вступ до спеціальності, Вступ до перекладознавства.

Розвиток професійної компетентності тісно забезпечується розвитком загальних компетентностей і навпаки, що сприяє підвищенню рівня підготовки фахівців та робить освіту більш ефективною для збільшення рівня продуктивності праці і інновацій в різних галузях. Вища освіта має підготувати здобувачів до виявлення, ставлення та вирішення проблем в їхній професійній діяльності (ЗК 7), особливо під час воєнного стану [7, с. 9].

Авторка досліджень компетентнісного навчання О. Овчарук наголошує, що освіта має спрямовуватися на розвиток навичок і знань, які є важливими для успішної адаптації до сучасного життя та глобального освітнього середовища. Одним зі шляхів оновлення змісту й узгодження освіти із сучасними потребами, інтеграцією до європейського та світового освітніх просторів є орієнтація ОПП на набуття ключових компетентностей та створення ефективних механізмів їх запровадження [3].

Ключові компетентності включають навички критичного мислення (ЗК 4), розв'язання проблем (ЗК 7), креативність, цифрова грамотність та засвоєння нових технологій (ЗК 12), а також здатність до співпраці (ЗК 8) і пристосування до змін у суспільстві (ЗК 5). ЗК та СК взаємопов'язані та доповнюють одна одну. Так, наприклад, «здатність проведення досліджень на належному рівні» (ЗК 13) є важливим елементом професійної науково-педагогічної діяльності [7, с. 9]. Випускники спеціальності В11 Філологія мають бути в тому числі дослідниками, відкритими до новаторських ідей і підходів, які можуть покращити освітні процеси та сприяти розвитку нових філологічних знань. Відповідно, ЗК 13 забезпечується фаховою компетентністю – «усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ» (СК 1) – без якої проведення досліджень на належному рівні неможливо [7, с. 9]. Зазначена компетентність формується низкою освітніх компонентів ОПП: Стилістика англійської мови, Порівняльна лексикологія, Теоретична фонетика та теоретична граматики, Історія англійської мови.

Актуальною для викладацької діяльності є компетентність, яка передбачає «здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів» (СК 10) [7, с. 10]. «Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні» (СК2) особливо важлива для перекладацької діяльності, яку забезпечують ОК Практика усного та писемного мовлення, Практична граматики та практична фонетика, Теорія та практика перекладу [7, с. 9].

Спеціальна компетентність «здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури» (СК5) доповнює знання фахівця відповідної спеціальності завдяки ОК Історія зарубіжної літератури, Українська література і світовому контексті [7, с. 10]. Також, важливою є «здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності» (ЗК 14), яку забезпечує ОК Академічна доброчесність і професійна етика, без якої ставлення гідного спеціаліста важко уявити [7, с. 9].

Повноцінна підготовка здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти до професійної діяльності за ОПП «Англійська мова та література (переклад включно)» забезпечується збалансованим поєднанням лекцій, семінарів, практичних занять з дисциплін, що відповідають предметній галузі спеціальності.

Сучасний світ швидко змінюється через технологічні і соціокультурні зрушення. Розвиток професійної компетентності сприяє розвитку здатності здобувачів адаптуватися до цих змін, навчаючи їх новим технологіям, методам та стратегіям. Відзначимо, що за даною ОПП доцільним є розширити можливість обрання вибірових компонентів з інших ОП задля формування більш гнучкої індивідуальної траєкторії здобувача відповідно до діючого в Хортицькій національній академії Положення [8].

Отже, розвиток професійної компетентності під час вивчення освітніх компонентів є важливою метою вищої освіти, яка сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, готових до викликів і реалій сучасного світу. Таким чином, компетентності, набуті в ході освіти, не тільки задовольняють потреби суспільства у фахівцях, але й сприяють розвитку економіки, науки, культури та громадянського суспільства. Адже, володіння в тому числі загальними компетентностями у різних галузях є на сьогодні необхідною умовою успішного навчання як у закладах вищої освіти, так і навчання на впродовж життя, професійного розвитку, наукових досліджень.

Література:

1. Гребенькова Г. Формування професійних компетентностей здобувачів професійної освіти. *Післядипломна освіта в Україні*. Київ : ДВНЗ “Університет менеджменту освіти” НАПН України, 2018. С. 89–92.

2. Kulalaieva N., Haiduk O. Formation of future specialists' professional competence oriented on sustainable development: factors and algorithm of model development. *Професійна педагогіка*. 2022. № 2(25). С. 23–31. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.25.23-31>.

3. Овчарук О. Компетентісний підхід в освіті: загальноєвропейські підходи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2009. № 5 (13). URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>

4. De Haan G., Holst J. & Singer-Brodowski M. Berufliche Bildung für nachhaltige Entwicklung (BBNE). Genese, Entwicklungsstand und mögliche Transformationspfade. *Zeitschrift des Bundesinstituts für Berufsbildung*, 3/2021(50), 2021. S. 10-14. URL: <https://surl.li/mkelu>.

5. Stern S., Kohli A., Steinemann M., Petry Chr. & De Roocchi A. Nachhaltige Entwicklung in der Berufsbildung, in Orientierungshilfe. Nachhaltige Entwicklung in der Berufsbildung. Bern, 15. Dezember. Bern : *Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation (SBFI)*. 2020. S. 9. URL: <https://surl.li/auhuyl>.

6. Crowl T. K., Kaminsky S., Podell D. M. Educational Psychology. Windows on Teaching. *Brown & Bench mark publishers*, 1997. 416 p.

7. Освітньо-професійна програма «Англійська мова та література (переклад включно)». 2025. URL: <https://surl.li/wcvaln>

8. Положення про вибіркові компоненти освітніх програм та порядок їх обрання здобувачами вищої освіти в комунальному закладі вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради. URL: <https://surl.li/ivngjr>

ПРОБЛЕМА ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Коляденко Н. В.

*доктор медичних наук, доцент,
професор кафедри практичної психології
Маріупольський державний університет
м. Київ, Україна*

Актуальність теми. Дотримання академічної доброчесності є однією з ключових умов досягнення якості вищої освіти [1]. В сучасну епоху інноваційних перетворень із впровадженням дистанційної та змішаної форм навчання, технологій віртуальної та доповненої реальності, штучного інтелекту (ШІ), нейромереж і чат-ботів

відбувається зміна освітньої парадигми та створюються нові можливості вдосконалення освітнього процесу, але водночас виникають і нові ризики та проблеми забезпечення належних результатів навчання й довіри до них [2], що й обумовлює актуальність теми нашого дослідження.

Мета роботи: визначити проблеми дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти в умовах цифровізації освітнього процесу і окреслити шляхи їх вирішення.

Методи дослідження передбачали аналіз даних джерел наукової літератури з проблеми забезпечення академічної доброчесності в системі вищої освіти в умовах впровадження інноваційних освітніх технологій та власного практичного досвіду дотримання академічної доброчесності студентами при виконанні завдань із залученням можливостей ШІ.

Виклад основного матеріалу. Академічна доброчесність визначається як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [3, ст. 42; 4, ст. 1]. Саме розуміння важливості забезпечення не лише якісного провадження та здобуття освіти, але й утвердження в суспільстві довіри до результатів навчання обумовлює етичний вимір поняття «академічна доброчесність» як сукупності цінностей, принципів і правил, якими мають керуватися педагогічні, науково-педагогічні працівники, здобувачі освіти та інші суб'єкти академічної діяльності в процесі її здійснення [5, ст. 1].

З одного боку, технологічна перебудова освітнього процесу на основі цифровізації по суті є революційним перетворенням, що відкриває неосяжні можливості для роботи з інформацією, проведення наукових досліджень, розробки та впровадження різноманітних креативних ідей. З іншого боку, серед багатьох і вітчизняних, і закордонних освітян досить поширеним є упереджений та вкрай консервативний погляд на ШІ суто як на джерело шахрайських махінацій та засіб знищення академічної доброчесності [6], що створює бар'єри для його використання в якості рутинного освітнього інструментарію. Водночас, ШІ може стати не лише потужним засобом підтримки освітнього процесу, зокрема, шляхом створення адаптивних індивідуалізованих навчальних платформ, але й виявитися корисним для виявлення плагіату, що обумовлює необхідність виваженого підходу до його оцінки та формування культури його використання в освітніх цілях з урахуванням етичних стандартів академічної доброчесності [1; 6; 7]. В усякому разі, варто усвідомлювати невідворотність

технологічного прогресу та його впливу на трансформацію системи освіти, що має забезпечити підготовку кваліфікованих фахівців, здатних успішно витримати жорстку конкуренцію на глобальному ринку праці, де інноваційні цифрові технології вже зайняли чільне місце фактично в усіх сферах професійної діяльності [8].

Відповідно до загальноvizнаних європейських принципів розвитку системи освіти й науки, академічна доброчесність розглядається як один із основних факторів забезпечення позитивної репутації освітнього закладу [9; 10]. Для забезпечення її дотримання здобувачами вищої освіти за умови використання ШІ в процесі навчання, пропонується поетапне впровадження інновацій, засноване на усвідомленні, розумінні та підтримці [8]. Водночас акцентується увага на необхідності роз'яснювальної роботи серед здобувачів освіти щодо необхідності дотримання академічної доброчесності та неприпустимості плагіату [11].

Досвід включення інструментів ШІ в процес підготовки майбутніх психологів показав, що його використання, зокрема, для інформаційного пошуку, оформлення презентацій, структурування процесу дослідження підвищувало мотивацію та залученість студентів, стимулювало їх інтерес до науково-дослідницької діяльності, сприяло розвитку креативності а творчого потенціалу особистості. Водночас, причиною виявлених випадки плагіату й використання ШІ для генерування текстів була, насамперед, недостатня обізнаність студентів щодо поняття академічної доброчесності, необхідності її дотримання та відповідальності за порушення. Крім того, покладання на ШІ при виконанні творчих завдань було спричинене недостатністю самооцінки, невпевненістю в собі і своїх знаннях, а також недостатністю навичок самоменеджменту, зокрема тайм-менеджменту.

Висновки. Трансформація системи освіти на основі впровадження цифрових технологій є невідворотним явищем сучасності. Використання інструментарію ШІ може розглядатися як перспективний засіб підвищення мотивації, залученості та креативності студентів. Водночас необхідно усвідомлювати значення академічної доброчесності для забезпечення якісної освіти, попереджати випадки плагіату та генерування текстів за допомогою ШІ шляхом підвищення обізнаності студентів щодо законодавчого забезпечення освітнього процесу та академічної доброчесності, формування усвідомленого ставлення до вимог професійної етики, налагодження конструктивної взаємодії між студентами і викладачами, надання психологічної підтримки здобувачам освіти, встановлення чітких вимог до якості робіт і критеріїв їх оцінювання, забезпечення контролю за дотриманням академічної

добросочесності та створення дієвого механізму відповідальності за її порушення.

Література:

1. Balalle, H., & Pannilage, S. Reassessing academic integrity in the age of AI: A systematic literature review on AI and academic integrity. *Social Sciences & Humanities Open*. 2025. №11. 101299. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2025.101299>

2. Толочко, С. В., Бордюг, Н. С., & Міронєць, Л. П. Академічна добросочесність та штучний інтелект в освітній і науковій діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2023. №2(62). С. 25-32. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741867/>

3. Закон України Про освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380) зі змінами, в останній редакції від 21.08.2025. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

4. Закон України Про вищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004) зі змінами, в останній редакції від 11.03.2026. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

5. Закон України Про академічну добросочесність (прийняття від 18.12.2025, введення в дію з 31.07.2026. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>

6. Rodrigues, M., Silva, R., Borges, A. P., Franco, M., & Oliveira, C. Artificial intelligence: threat or asset to academic integrity? A bibliometric analysis. *Kybernetes*. 2025. №54(5). P. 2939-2970. <https://doi.org/10.1108/K-09-2023-1666>

7. Партико, Н. В., Смирнова, І. М., & Житомирська, Т. М. Академічна добросочесність в епоху штучного інтелекту: виклики та можливості для здобувачів освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2024. №72. С. 265-268. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/72.53>

8. Kumar, R., Eaton, S.E., Mindzak, M., Morrison, R. Academic Integrity and Artificial Intelligence: An Overview. In: Eaton, S.E. (eds) *Second Handbook of Academic Integrity*. Springer International Handbooks of Education. Springer, Cham. 2024. https://doi.org/10.1007/978-3-031-54144-5_153

9. Киричук, Б. С., & Гришко, В. І. Академічна добросочесність і штучний інтелект: подолання викликів у освітньо-науковій діяльності України та зарубіжних держав. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. №2(85). С.305-310. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.45>

10. Філіпенко, Л. В., Думанський, О. В., & Козак, О. В. Академічна добросочесність в науковому та освітньому середовищі закладів освіти України: погляд крізь призму наявності штучного інтелекту.

Академічні візії. 2023. № 19. <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/380>

11. Cotton D. R., Cotton P. A., Shipway J. R. Chatting and cheating: Ensuring academic integrity in the era of ChatGPT. *Innovations in Education and Teaching International*. 2023. <https://doi.org/10.1080/14703297.2023.2190148>

АКРЕДИТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З МЕНЕДЖМЕНТУ: ВІД НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИЗНАННЯ

Кузнєцова Т. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

м. Переяслав, Київська область, Україна

Глобалізація вищої освіти диктує нові правила: якість підготовки управлінців тепер визначає не лише внутрішня репутація університету, а й міжнародне визнання. Для освітньої програми «Менеджмент» акредитація трансформувалася з формальної процедури у потужний стратегічний драйвер. Саме ці аспекти стали фундаментом всеукраїнського курсу підвищення кваліфікації «Акредитація освітніх програм: український та закордонний досвід».

Під час дискусій спікери Сергій Ягодзінський і Анатолій Козинець детально розібрали архітектуру української системи акредитації. Адаптація вітчизняних критеріїв до стандартів ESG-2015 спонукає кафедри менеджменту докорінно переглядати навчальні плани. Замість пасивного навчання акцент зміщується на залучення стейкхолдерів і впровадження людиноцентричного підходу. Водночас викликом залишається бюрократичний тиск, який подекуди затінює реальні освітні трансформації.

Таблиця 1

Рівні акредитації: порівняльний аналіз стратегічних можливостей

Верифікація	Цільове призначення	Фокус для менеджменту	Очікуваний результат
Національна (НАЗЯВО)	Легітимізація права на видачу дипломів	Дотримання стандартів МОН, внутрішній моніторинг якості	Державне фінансування, довіра локальних абітурієнтів
Європейська (ENQA/EQAR)	Інтеграція в європейський простір	Академічна мобільність, англomовні модулі, спільні проєкти	Міжнародна репутація, експорт освітніх послуг
Професійна (AACSB, AMBA, EQUIS)	Підтвердження елітарності бізнес-освіти	Зв'язок із глобальним бізнесом, кар'єра випускників	Входження у світові рейтинги, статус «Business School»

Джерело: систематизовано автором

Для спеціальності «Менеджмент» обмеження суто національним сертифікатом є свідомим звуженням горизонтів. Професія менеджера за своєю суттю експортована, тому програма має бути конкурентною на ринку ЄС. Матеріали вебінарів чітко окреслили переваги взаємодії з європейськими агенціями:

- диплом випускника, чия програма має іноземний «знак якості», відкриває двері до транснаціональних корпорацій без додаткових підтверджень (глобальна валідність кваліфікації);
- завдяки єдиним європейським рамкам значно полегшується перезарахування кредитів і реалізація програм подвійних дипломів (спрощена мобільність);
- співпраця з іноземними агенціями дозволяє університету обрати ту модель розвитку, яка максимально підкреслює унікальність освітньої програми – від інноваційного підприємництва до кризового менеджменту (варіативність розвитку).

Таблиця 2

Спеціалізовані міжнародні акредитації (орієнтири для лідерів)

Акредитація	Інституція	Пріоритетні показники	Цінність для випусника
AACSB	Global Business Education Network	Стратегічне управління, суспільний вплив	Визнання диплома в США та провідних фінансових центрах світу
EQUIS	EFMD Global	Рівень інтернаціоналізації, зв'язки з бізнесом	Доступ до елітарної спільноти європейських управлінців
AMBA	Association of MBAs	Портфоліо магістерських програм, практичний стаж	Підтвердження статусу професіонала вищої ланки

Джерело: систематизовано автором

Досвід фахівців ПВНЗ «Європейський університет» довів: успішна іноземна акредитація – це наслідок прозорості та безперервного вдосконалення. Для менеджменту це означає перехід від застарілих лекцій до живих кейс-методів, бізнес-симуляцій та інтенсивного нетворкінгу. Підготовка до міжнародного аудиту вимагає не просто стосів паперу, а зміни філософії – від «освіти як процесу» до «освіти як результату».

Синтез національних вимог із закордонними стандартами надає синергетичний ефект. Заклад вищої освіти отримує не лише документ, а чітку дорожню карту модернізації. Майбутній менеджер при цьому здобуває головне: впевненість, що його компетентності актуальні, а кваліфікація легітимна у будь-якій точці планети. Рух до європейських агенцій є свідомим виходом із «зони комфорту» заради створення глобальних можливостей для кожного здобувача вищої освіти України.

ДВОСТОРОННІ БЕЗПЕКОВІ УГОДИ УКРАЇНИ: ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ЗНАЧЕННЯ

Лозінська С. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародного та європейського права
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

Повномасштабна агресія російської федерації проти України у 2022 році виявила системну кризу сучасного міжнародного правопорядку, зокрема обмеженість механізмів забезпечення дотримання основоположних принципів, таких як заборона застосування сили та територіальна цілісність держав. Нездатність Ради Безпеки ООН ефективно реагувати на агресію, зумовлена механізмом права вето, засвідчила структурну неспроможність існуючої системи колективної безпеки.

У цьому контексті особливого значення набуває питання пошуку альтернативних механізмів забезпечення міжнародної безпеки. Як свідчить сучасна практика, таким механізмом стали двосторонні угоди про безпекову допомогу Україні, які формують нову модель безпекового співробітництва.

Двосторонні безпекові угоди – це міжнародні домовленості між двома державами, спрямовані на забезпечення національної та міжнародної безпеки шляхом надання військової допомоги, політичної підтримки, налагодження оборонного співробітництва та здійснення спільної координації дій у сфері безпеки. У сучасному контексті після подій 2022 року такі угоди стають важливим інструментом компенсації неефективності системи колективної безпеки.

Станом на кінець листопада 2025 року Україна уклала 29 двосторонніх угод про співробітництво, серед яких 27 угод із державами-підписантами Спільної декларації про підтримку України, 1 угоду з ЄС і ще 1 угоду з Хорватією, яка не приєдналась до Спільної декларації [1].

На відміну від класичних систем колективної оборони, ці угоди не створюють формальних військових союзів, однак передбачають конкретні зобов'язання щодо військової, фінансової та політичної підтримки. Таким чином, вони займають проміжне місце між інструментами «жорсткого» та «м'якого» права, формуючи гібридний правовий режим.

Правовою основою укладення двосторонніх безпекових угод є Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 1969 року. Більшість безпекових угод формально відповідають вимогам конвенції, укладаються між державами в письмовій формі та створюють взаємні зобов'язання.

Двосторонні безпекові угоди характеризуються гібридною правовою природою, що проявляється у поєднанні елементів «жорсткого» та «м'якого» права. З одного боку, вони містять положення, які створюють конкретні міжнародно-правові зобов'язання, зокрема щодо надання військової, фінансової та технічної допомоги. З іншого боку, значна частина їх норм має декларативний характер і не передбачає чітких механізмів примусового виконання, що наближує їх до інструментів *soft law*.

Крім того, зазначені угоди поєднують юридичну та політичну складові, виступаючи одночасно як правовий інструмент та засіб політичного сигналу підтримки і стримування. Така гібридність зумовлена кризою класичних механізмів міжнародного права та необхідністю формування більш гнучких і адаптивних форм забезпечення безпеки.

Отже, двосторонні безпекові угоди є проявом трансформації міжнародного права у напрямі гібридизації, що поєднує нормативність із політичною доцільністю та відображає становлення нової мережевої моделі міжнародної безпеки. Ці документи спрямовані на посилення та поглиблення двостороннього співробітництва України з країнами-партнерами та формують підґрунтя для спільних дій у межах багатосторонніх механізмів.

Вони стали логічним продовженням Декларації G7 про гарантії безпеки, ухваленої на Вільнюському саміті НАТО 2023 року, і закладають основу нової архітектури безпеки для України [2].

У системі міжнародного права двосторонні безпекові угоди займають проміжне місце між міжнародними договорами та політичними домовленостями та формують також новий тип правового регулювання [3]. У порівнянні з класичним міжнародними договорами безпекові угоди мають змішаний характер, містять політико-правові зобов'язання, а за предметом регулювання поділяються на безпекові, військово-політичні або стратегічні. Ці угоди одночасно є юридичними документами та мають політичний характер, функціонують на межі права та політики. У таких договорах одночасно присутні елементи *hard law*, тобто конкретні зобов'язання щодо надання військової допомоги, відповідного фінансування чи навчання військового контингенту та елементи *soft law*, під якими розуміють політичні гарантії, декларативні положення.

У науковій літературі такі механізми розглядаються як елемент формування мережевої моделі безпеки, що базується не на централізованій системі, а на сукупності взаємопов'язаних двосторонніх зобов'язань. Це свідчить про трансформацію міжнародного права у напрямі плюралізації та децентралізації.

Отже, двосторонні безпекові угоди з Україною слід розглядати не лише як політичний інструмент, але й як прояв функціональної адаптації міжнародного права до умов сучасної безпекової кризи. Вони компенсують недоліки існуючої системи та водночас формують нову архітектуру міжнародної безпеки, у якій дипломатія відіграє ключову роль як інструмент конструювання правових та політичних зобов'язань. Особливістю безпекових угод також є те, що вони не містять автоматичного застосування сили та не передбачають колективної оборони у формі ст. 5 НАТО.

Аналіз сучасних досліджень свідчить, що двосторонні безпекові угоди України з державами-партнерами характеризуються різноманітним і неоднорідним характером, що обумовлено відмінностями у стратегічних інтересах та можливостях сторін. Як показує порівняльний аналіз таких угод, зокрема з Великою Британією, США, Японією та іншими державами, вони передбачають широкий спектр форм співробітництва – від військової допомоги та підготовки персоналу до економічної підтримки та відновлення інфраструктури.

Водночас відсутність формалізованих гарантій безпеки не зменшує їх практичного значення, оскільки вони забезпечують реальне посилення обороноздатності держави та сприяють її інтеграції у міжнародну систему безпеки. У цьому контексті такі угоди доцільно розглядати як елемент гібридної архітектури безпеки, що доповнює традиційні механізми колективної оборони та формує нову модель міжнародно-правового регулювання у сфері безпеки [4, с. 94; 5, с. 46–47].

Отже, двосторонні безпекові угоди, укладені Україною з державами-партнерами, становлять новий тип міжнародно-правових інструментів, що характеризуються гібридною правовою природою та виконують функцію адаптації міжнародного права до умов його інституційної кризи. Вони не лише доповнюють існуючу систему безпеки, але й формують альтернативну модель – мережеву архітектуру міжнародних гарантій, у якій дипломатія виступає ключовим механізмом конструювання безпекових зобов'язань.

Література:

1. Спільна декларація про підтримку України від 12 липня 2023 року. URL: <https://president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-pro-pidtrimku-ukrayini-84277> (дата звернення: 09.04.2026).
2. З ким Україна має безпекові угоди і що вони передбачають – пояснення Міноборони. URL: <https://mod.gov.ua/news/z-kim-ukrayina-maye-bezpekovi-ugodi-i-shho-voni-peredbachayut-royasnennya-minoboroni> (дата звернення: 09.04.2026).
3. Дайджест виконання двосторонніх безпекових угод (листопад 2025). URL: <https://dc.org.ua/news/daydzhest-vykonannya-dvostoronnih-bezpekovyh-ugod-lystopad-2025> (дата звернення: 09.04.2026).
4. Y. Shevchenko & G. Herd. Ukraine's bilateral security assistance agreements: implications for a European «reassurance and deterrence» force for Ukraine. *Connections: The Quarterly Journal*. 2024. Vol. 24, No. 2. DOI: <https://doi.org/10.11610/Connections.24.2.06> (дата звернення: 09.04.2026).
5. Каптан М. В. Двосторонні безпекові угоди України як інструмент протидії російській агресії: правова оцінка. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2025. Вип. 1. С. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2025-1-7>. URL: <https://www.lj.journal.kspu.edu/index.php/lj/article/view/464> (дата звернення: 09.04.2026).

МОТИВАЦІЯ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ДО НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Меленті В. О.

*доктор філософії, старший викладач
Державний біотехнологічний університет
м. Харків, Україна*

Сучасний етап розвитку науки в Україні характеризується інтеграцією до європейського дослідницького простору, цифровізацією освіти та зростанням конкуренції на ринку праці. За цих умов особливого значення набуває питання мотивації аспірантів як майбутніх науковців і викладачів закладів вищої освіти [1].

Метою дослідження було, визначення основних мотиваційних чинників наукової діяльності докторів філософії та окреслити шляхи підвищення їх дослідницької активності.

Мотивація докторів філософії має комплексний, багаторівневий характер і формується під впливом взаємодії внутрішніх і зовнішніх чинників, які взаємодоповнюють один одного та визначають інтенсивність і результативність наукової діяльності [3].

Ключовим рушієм у внутрішніх чинниках є пізнавальна потреба, зацікавленість у дослідженні нових проблем і розв'язанні актуальних наукових завдань. Саме внутрішня зацікавленість темою дисертації забезпечує стійкість до труднощів, готовність до тривалої інтелектуальної праці та самостійного аналізу наукових джерел [2].

Аспірантура розглядається як простір професійного й особистісного розвитку. Можливість реалізувати власний науковий потенціал, розвинути критичне мислення, аналітичні здібності та навички академічного письма підсилює внутрішню мотивацію до дослідницької діяльності.

Для значної частини докторів філософії важливим є усвідомлення соціальної значущості власних досліджень. Орієнтація на вирішення актуальних проблем держави, економіки чи соціальної сфери формує відповідальне ставлення до результатів наукової роботи та підвищує її змістовну цінність [1].

З зовнішніх факторів, необхідно відмітити фінансову підтримку, яка є важливою умовою стабільності дослідницької діяльності. Наявність достатнього матеріального забезпечення дозволяє докторам філософії зосередитися на науковій роботі, брати участь у конференціях, публікувати результати досліджень та проходити стажування [4, с. 14].

Мотиваційним фактором виступає можливість подальшого працевлаштування у закладах вищої освіти, наукових установах або у сфері аналітики та інновацій. Усвідомлення перспектив професійного зростання стимулює відповідальне ставлення до виконання індивідуального плану підготовки [2].

Отримання наукового ступеня підвищує соціальний престиж, розширює професійні можливості та сприяє формуванню експертного авторитету в галузі. Визнання результатів дослідження в академічному середовищі є важливим зовнішнім стимулом [4, с. 7].

Участь у міжнародних проектах, академічна мобільність, публікації у закордонних виданнях та співпраця з іноземними науковцями розширюють професійний горизонт докторів філософії. Міжнародна інтеграція підвищує якість досліджень і формує додаткову мотивацію до досягнення високих наукових результатів [3].

Встановлено, що рівень мотивації значною мірою залежить від якості наукового керівництва, дослідницької інфраструктури, психологічного клімату в колективі та рівня фінансової підтримки.

Водночас серед основних проблем виокремлено недостатнє фінансування науки, бюрократичні складнощі та міграцію молодих науковців за кордон.

Підвищення мотивації докторів філософії потребує системного підходу, що включає удосконалення механізмів фінансування, розвитку міжнародних програм співпраці, підтримку академічної мобільності та формування культури наукової доброчесності. Реалізація зазначених заходів сприятиме зміцненню кадрового потенціалу української науки та її конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Література:

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

3. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) : постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

4. Луговий В. І. Якість підготовки наукових кадрів в умовах євроінтеграції. *Вища освіта України*. 2019. № 3. С. 7–15.

КРИТИЧНІ ТА СУТТЄВІ НЕДОЛІКИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ F3 КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ

Мішин О. В.

*старший викладач кафедри математичного моделювання
та аналізу даних*

*Навчально-науковий інститут комп'ютерних наук
та штучного інтелекту*

*Національного університету імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна*

Вступ. Відповідно до Розділу I пункту 8 Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, оцінювання проводиться за шкалою з чотирьох рівнів: А(зразковий), В(відповідний), Е(частково відповідний), F(невідповідний).

Перш за все, варто зробити уточнення щодо термінології Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). Згідно з Положенням про акредитацію, оцінка «Е» означає часткову невідповідність, тоді як оцінка «F» – це повна невідповідність визначеному критерію.

Оцінка «F» виставляється тоді, коли виявлені недоліки мають фундаментальний характер. Недолік вважається фундаментальним, якщо порушення є системним, впливає на всі або більшість компонентів освітньої програми, унеможливує її якісну реалізацію та вимагає від закладу вищої освіти (ЗВО) істотних, комплексних змін або стратегічних заходів. Отримання оцінки «F» хоча б за одним критерієм означає автоматичну відмову в акредитації освітньої програми.

Оцінка «Е» (часткова невідповідність), виставляється у разі виявлення хоча б одного суттєвого недоліку з офіційного «Переліку суттєвих недоліків» Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти [1, с. 3].

Критичні та суттєві недоліки освітніх програм та як їх уникати. Розглянемо деякі з підстав для негативних оцінок «F» (повної невідповідності) та «Е» (часткової невідповідальності) для освітньої програми за спеціальністю F3 «Комп'ютерні науки» та наведемо рекомендації щодо їх уникнення.

ЗВО повинен не допустити системних і грубих порушень критеріїв оцінки якості освітньої програми. Звертати увагу потрібно на декілька критичних аспектів.

Жорстке дотримання вимог Стандарту вищої освіти за спеціальністю F3 [2] є обов'язковим. Будь-яке відхилення від нормативних вимог Стандарту кваліфікується як суттєвий недолік. Наприклад, критерії 1.1.1 [3, с. 10] або 2.1.1 [3, с. 19] для спеціальності «Комп'ютерні науки» означає досягнення всіх результатів навчання. ОП повинна гарантувати досягнення всіх 17 програмних результатів навчання (ПР), визначених стандартом [2].

Якщо програма не покриває хоча б один ПР (наприклад, ПР17 щодо паралельних та розподілених обчислень або ПР12 щодо технологій DataMining) [2, с. 10–11], це є суттєвим порушенням.

Фундаментальним недоліком (1.1.1 [3, с. 10]) буде ситуація, якщо освітня програма в сукупності не дозволяє досягти програмних результатів навчання (ПРН), визначених стандартом [2]. Також дуже важливо слідкувати за обсягом та забезпеченням фахових компетентностей програми. Вони мають відповідати вимогам стандарту [2, с. 6–7].

Освітні компоненти не можуть існувати хаотично. Суттєвим недоліком 2.2.1 або 2.2.2 [3, с. 21] є ситуація, коли структура ОП не забезпечує здобувача попередніми знаннями, необхідними для

проходження практики чи вивчення наступних дисциплін. Наприклад, не можна відправляти студента на практику з розробки клієнт-серверних застосунків, якщо він попередньо не вивчав бази даних чи відповідні мови програмування.

Тематики дипломних робіт та дисциплін повинні відповідати предметній області, а зміст освітніх компонентів та кваліфікаційних робіт має суворо відповідати предметній області F3 спеціальності. Предметна область комп'ютерних наук включає математичні та імітаційні моделі, розробку алгоритмів, бази даних, високопродуктивні обчислення та великі дані [2, с. 5]. Якщо практика невідповідності робіт предметній області є масовою, це свідчить про фундаментальне нерозуміння предметної області (оцінка F).

Для IT-спеціальності критичним є матеріально-технічне та програмне забезпечення (Критерій 7 [1]). Оцінку може бути знижено до «F», якщо для опанування програмування чи баз даних відсутнє необхідне програмне забезпечення, або ЗВО взагалі не має до нього доступу (недоліки 7.1.1 [3, с. 83], 7.1.2 [3, с. 84]).

Грубим порушенням (недолік 7.1.3 [3, с. 84]), що унеможливує позитивну оцінку, є використання неліцензійного програмного забезпечення або програмного забезпечення країни-агресора в освітньому процесі. ЗВО повинен використовувати ліцензійні або вільно поширювані (open-source) IT-продукти.

Іншим фундаментальним порушенням (недолік 2.4.1 [3, с. 27]) є «псевдовибірковість». Це ситуація, коли студентам пропонують вибирати між дисциплінами з ідентичним змістом, або коли вибір робиться адміністрацією за студентів (нав'язування вибору), або розклад складено так, що обрати певні дисципліни фізично неможливо. Обсяг вибіркового компонента має становити не менше 25% від загального обсягу ОП (тобто мінімум 60 кредитів з 240) [2, с. 6]. Також порушенням є наявність однакового матеріалу у вибірових дисциплінах, який студент змушений вивчати незалежно від свого вибору.

Сфера академічної доброчесності є індикатором загальної якості управління програмою. Фундаментальним порушенням (недолік 5.4.3 [3, с. 72]), що гарантовано призведе до найнижчої оцінки, є будь-які факти маніпуляцій з документами:

- результати опитувань стейкхолдерів та студентів;
- результати контрольних заходів, привласнення текстів документів (копіювання текстів Відомостей про самооцінювання з акредитаційних справ інших університетів);
- плагіат у робочих програмах чи силабусах, фальсифікація документів «заднім числом»;

– надання завідомо неправдивої інформації про наукову діяльність викладачів (наприклад, фейкові публікації чи неіснуючі ІТ-проекти).

Форма атестації випускників за Стандартом F3 спеціальності бакалаврського рівня вимагає, щоб атестація здійснювалася у формі захисту кваліфікаційної роботи [2, с. 11]. Якщо ЗВО самовільно змінює форму підсумкової атестації (наприклад, замінює її виключно на комплексний іспит, ігноруючи стандарт), це розцінюється як суттєвий недолік 5.2.1 [3, с. 63] (незабезпечення форми атестації, визначеної стандартом).

Висновки. У загальному контексті акредитації, Критерії оцінювання якості – це комплексна матриця вимог. Вона створена не для того, щоб покарати ЗВО, а щоб стимулювати його до розбудови прозорого студентоцентрованого освітнього середовища, яке базується на партнерстві зі стейкхолдерами, академічній доброчесності та постійному самовдосконаленні освітньої програми.

Для студента рівень акредитації – це маркер його майбутньої конкурентності. Рівень «А» означає, що він навчається у драйверів галузі; рівень «Е» – що програма перебуває в режимі кризового менеджменту.

При цьому освітня програма рівня «В», не вважається програмою з недоліками. Така оцінка є підтвердженням стабільності та повної відповідності стандартам.

Література:

1. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 15 травня 2024 р. № 686. Офіційний вісник України. 2024. № 65. Ст. 3951. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1013-24> (дата звернення: 12.04.2026).
2. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 122 «Комп’ютерні науки» / Науково-методична рада Міністерства освіти і науки України. Київ, 2016.
3. Бутенко А., Денискіна Г., Єременко О. та ін. Роз’яснення щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми: методичний посібник. Київ: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2024. 127 с.

РОЛЬ СТЕЙКХОЛДЕРІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ТА АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Невальонний Є. О.

доктор філософії,

*начальник науково-методичного відділу організації і забезпечення
прийому, ліцензування та атестації науково-методичного центру
організації та провадження освітньої діяльності*

Національний університет оборони України

м. Київ, Україна

Сучасна вища освіта відходить від адміністративного контролю якості до партнерських моделей взаємодії зі стейкхолдерами. Їх участь у розробленні, реалізації та оцінюванні освітніх програм є ключовою умовою забезпечення якості відповідно до європейських стандартів. Посилення такої взаємодії пов'язане з потребою узгодження результатів навчання з вимогами ринку праці, суспільства та держави. В умовах інтеграції України до Європейського простору вищої освіти особливого значення набуває системне інституційне залучення стейкхолдерів до процедур забезпечення якості та акредитації освітніх програм.

Європейський досвід показує, що системна взаємодія закладів освіти з внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами створює доказову основу якості освітньої діяльності, підвищує прозорість освітніх процесів і формує культуру якості. Водночас в Україні система забезпечення якості освіти продовжує активно розвиватися у напрямі посилення реальної участі стейкхолдерів. Практична реалізація механізмів їх залучення до процесів забезпечення якості освіти інколи залишається недостатньо системною. Це зумовлює потребу в узагальненні ефективних європейських практик взаємодії зі стейкхолдерами та визначенні можливостей їх адаптації з урахуванням особливостей функціонування національної системи вищої освіти. Додаткової значущості дослідженню надає необхідність підвищення результативності акредитаційних процедур, що передбачає розвиток системної взаємодії зі стейкхолдерами, застосування доказового підходу до оцінювання якості освітньої діяльності та впровадження сучасних інструментів зворотного зв'язку.

Поняття «стейкхолдер» відносно нещодавно увійшло до вітчизняного наукового дискурсу. Водночас у західних публікаціях цей термін активно застосовується ще з середини 1990-х років ХХ століття. Перші

звернення до ідеї «зацікавлених сторін» датуються 1963 роком, коли науковці Р. Стюарт, Н. Адлен і М. Дошер у своїй доповіді використали шотландський термін «стейкхолдер», розуміючи під ним суб'єкта, який претендує на певну цінність [1]. Подальший розвиток цієї теорії здійснив відомий американський дослідник Р. Едвард Фрімен, який визначав стейкхолдера як «групу або окрему особу, яка може впливати на досягнення організацією своїх цілей або зазнавати впливу результатів її діяльності» [2]. У сфері освіти термін «стейкхолдер» почав активно використовуватися приблизно з 2015 року.

У цьому сенсі методологічно продуктивним є підхід, за яким стейкхолдером може бути “будь-яка група чи особа, яка сама може впливати на досягнення цілей організації і на яку впливає досягнення цілей організації” [3].

У структурі системи забезпечення якості доцільно виокремлювати внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів. До внутрішніх належать здобувачі освіти, науково-педагогічні працівники та адміністративний персонал закладу освіти, які безпосередньо забезпечують реалізацію освітнього процесу та формування результатів навчання. Зовнішні стейкхолдери представлені роботодавцями, професійними об'єднаннями, випускниками, органами управління освітою та іншими інституціями, зацікавленими у якості підготовки фахівців. Водночас у сучасних умовах важливо враховувати, що “термін «стейкхолдер» носить не освітній, а економічний зміст і це викликано тим, що освіта стала продуктом на ринку освітніх послуг” [4]. Саме тому системне залучення зазначених груп має розглядатися не як формальна вимога, а як управлінський механізм підвищення релевантності та конкурентоспроможності освітніх програм. Водночас воно виступає підґрунтям формування доказової бази якості, що безпосередньо корелює з сучасними вимогами до результативності акредитаційних процедур, орієнтованих на об'єктивне підтвердження якості освітньої діяльності через використання валідних механізмів зворотного зв'язку та аналітичної оцінки освітніх результатів.

Українська практика залучення стейкхолдерів до процедур забезпечення якості та акредитації освітніх програм характеризується поступовим переходом від формального врахування їх позиції до формування елементів системної взаємодії. Найбільш поширеними механізмами є участь роботодавців у розробленні та оновленні освітніх програм, проведення регулярних опитувань здобувачів освіти з метою оцінювання якості освітнього процесу, залучення представників практичної сфери до роботи екзаменаційних комісій, а також експертно-консультаційна участь фахівців галузі у формуванні освітніх стандартів. Разом з тим зазначені механізми часто функціонують

фрагментарно та не завжди інтегруються у цілісну систему доказового забезпечення якості освіти, що актуалізує необхідність узагальнення європейського досвіду інституціоналізованої взаємодії зі стейкхолдерами та його адаптації до національної системи забезпечення якості та акредитації освітніх програм. Європейський досвід забезпечення якості освіти демонструє високий рівень інституціоналізації взаємодії зі стейкхолдерами та її інтегрованість у всі етапи життєвого циклу освітньої програми. Концептуально важливо, що в межах стандартів внутрішнього забезпечення якості підкреслюється: “Заклади повинні виробити політику щодо забезпечення якості, яка є публічною і складає частину їх стратегічного менеджменту” [5].

У країнах Європейського простору вищої освіти залучення стейкхолдерів має системний характер і передбачає їх участь не лише у розробленні освітніх програм, а й у процесах їх реалізації, моніторингу, періодичного перегляду та зовнішнього оцінювання. Особлива увага приділяється формуванню довгострокових партнерських відносин між закладами освіти та роботодавцями, використанню регулярного моніторингу задоволеності заінтересованих сторін, а також залученню представників професійних середовищ до експертної діяльності в межах процедур зовнішнього забезпечення якості. Такий підхід сприяє формуванню доказової культури якості освіти, забезпечує прозорість освітніх процесів та підвищує довіру до результатів акредитації освітніх програм, водночас посилюючи соціальну відповідальність університетів перед суспільством, оскільки місія вищої освіти у сучасному міжнародному дискурсі пов’язується зі сприянням “сталому розвитку, миру, добробуту та реалізації прав людини...” [6].

Порівняльний аналіз українського та європейського підходів до залучення стейкхолдерів свідчить про наявність спільних стратегічних орієнтирів, водночас виявляє відмінності у рівні системності та інституційної зрілості відповідних механізмів. У європейській практиці взаємодія зі стейкхолдерами є складовою стратегічного управління якістю освіти та супроводжується формуванням чіткої доказової бази результативності освітніх програм, яка включає процедурно визначені канали зворотного зв’язку, регулярні цикли перегляду програм, механізми публічного звітування та зовнішню експертизу. В українських умовах взаємодія зі стейкхолдерами переважно реалізується через окремі інструменти зворотного зв’язку, що потребує подальшої інтеграції у комплексні внутрішні системи забезпечення якості освіти (із чітким визначенням ролей, відповідальностей, показників результативності та процедур прийняття рішень). Водночас національна система демонструє позитивну динаміку розвитку в напрямі розширення кола стейкхолдерів та посилення їх впливу

на зміст освітніх програм і результати навчання, що створює передумови для переходу від процедурної відповідності до реального підвищення якості.

Перспективними напрямками вдосконалення системи залучення стейкхолдерів у національній практиці є формалізація механізмів їх участі у процедурах забезпечення якості освіти (через інституційні політики, положення, календарі взаємодії та матриці відповідальності), розвиток цифрових інструментів збору та аналізу зворотного зв'язку (із забезпеченням валідності даних і можливості порівняння у динаміці), розширення участі роботодавців у формуванні результатів навчання та професійних стандартів, а також інтеграція результатів взаємодії зі стейкхолдерами у процес прийняття управлінських рішень щодо розвитку освітніх програм на основі доказів.

Реалізація зазначених напрямів сприятиме переходу від епізодичного залучення стейкхолдерів до формування цілісної системи партнерської взаємодії. Це відповідатиме сучасним європейським підходам до забезпечення якості освіти, підвищуватиме ефективність акредитації освітніх програм, зберігаючи автономію закладів і посилюючи їхню відповідальність перед суспільством.

Узагальнення результатів дослідження дає підстави стверджувати, що системне залучення стейкхолдерів виступає одним із визначальних чинників підвищення якості освітніх програм та забезпечення їх відповідності актуальним потребам ринку праці, суспільства і держави. Проведений аналіз свідчить, що європейська модель забезпечення якості освіти базується на інституціоналізованій партнерській взаємодії закладів освіти із внутрішніми та зовнішніми заінтересованими сторонами, що забезпечує формування доказової бази якості освітньої діяльності та прозорість освітніх процесів. Водночас встановлено, що вітчизняна система залучення стейкхолдерів перебуває на етапі інституціоналізації партнерських механізмів і потребує подальшої систематизації та інтеграції у внутрішні системи забезпечення якості освіти.

У цьому контексті доведено, що стейкхолдери є ключовим елементом сучасної системи забезпечення якості вищої освіти, а гармонізація національних підходів із європейськими практиками сприяє підвищенню ефективності процедур акредитації освітніх програм. Перспективним напрямом подальшого розвитку є формування доказової моделі участі стейкхолдерів, що передбачає системне використання результатів зворотного зв'язку, аналітичних даних та експертної оцінки у процесах управління якістю освітніх програм.

Література:

1. Коваленко О. Поняття «стейкхолдер» та їх роль у роботі сучасного університету. Нові технології навчання. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.li/glfdyp>
2. Freeman R. E., McVea J. A stakeholder approach to strategic management. [Електронний ресурс]. *SSRN Electronic Journal*. 2001. Режим доступу: <https://surl.li/grmkvl>
3. Шевченко М., Хитько Н. Роль стейкхолдерів у системі забезпечення якості вищої освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.lu/ciwqic>
4. Кузнецова Л. В. Місце та правовий статус стейкхолдера закладу вищої освіти: вимога часу чи модернізація освітнього процесу? [Електронний ресурс]. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Вип. 90, ч. 5. С. 316–321. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.5.40>. Режим доступу: <https://surl.li/gntgyd>
5. Мороз С. А., Мороз В. М., Мороз О. В. Місце та роль стейкхолдерів у забезпеченні якості вищої освіти. *Вісник НУЦЗ України. Серія : Державне управління*. 2024. Вип. 2(21). С. 277–285. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.i.cc/ecgtzm>
6. Панюк Т. П., Постельжук О. П., Валюх Л. І. Роль стейкхолдерів у забезпеченні соціальної відповідальності закладів вищої освіти. *Академічні візії*. 2023. Вип. 20. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://lnk.ua/KVvQa8deE>

АКРЕДИТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ: НОРМАТИВНІ ВИКЛИКИ ТА ІНСТИТУЦІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Остапчук Л. Г.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри вогневої та спеціальної підготовки
Пенітенціарна академія України
м. Чернігів, Україна*

Система забезпечення якості вищої освіти в Україні перебуває у фазі глибокої трансформації. В умовах воєнного стану, європейської інтеграції та одночасного реформування сектору безпеки й оборони

особливої ваги набуває акредитація освітніх програм у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Йдеться про заклади, діяльність яких поєднує освітню складову із виконанням функцій держави у сфері правопорядку, безпеки, оборони та захисту прав людини.

Новий нормативний етап у регулюванні процедур акредитації розпочався із затвердженням *Положення про акредитацію освітніх програм* наказом Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686 [1]. Цей документ визначає акредитацію як інструмент зовнішнього забезпечення якості та закладає чіткі критерії оцінювання освітніх програм.

Водночас оновлено стандарт вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» першого (бакалаврського) рівня (наказ МОН України від 28.05.2024 № 769) [2]. У преамбулі Стандарту визначено, що він встановлює обов'язкові вимоги до освітніх програм підготовки бакалавра за відповідною спеціальністю.

Поєднання цих двох нормативних актів створює нову якісну рамку для акредитації програм у ЗВО зі специфічними умовами навчання. Саме тому актуальність дослідження полягає у з'ясуванні того, як універсальні акредитаційні критерії корелюють зі спеціалізованими вимогами до підготовки фахівців правоохоронної сфери.

Положення про акредитацію освітніх програм визначає акредитацію як оцінювання освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою на предмет забезпечення і вдосконалення якості. Оцінювання здійснюється за критеріями, що базуються на Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти.

Принципово важливим для освітніх програм зі специфічними умовами навчання є Наказ Міністерства освіти і науки України від 27 лютого 2025 року № 373 «Про затвердження Переліку спеціальностей на рівні вищої освіти, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання» [3]. Віднесення спеціальності «Правоохоронна діяльність» до переліку таких спеціальностей означає, що її реалізація пов'язана з доступом до професій, виконання яких потребує підвищених кваліфікаційних, етичних та правових стандартів. Зазначена норма трансформує саму філософію акредитації. Вона перестає бути виключно процедурою перевірки відповідності формальним критеріям забезпечення якості та набуває характеру механізму державної гарантії професійної придатності випускника. Освітня програма має підтверджувати не лише академічну коректність структури, змісту й кадрового забезпечення, а й здатність сформувати компетентності, необхідні для реалізації публічно-владних повнова-

жень, застосування примусових заходів і прийняття рішень в умовах підвищеного ризику.

У такому контексті акредитація програм правоохоронного спрямування набуває виразного суспільно-правового значення, оскільки результати освітнього процесу безпосередньо впливають на рівень публічної безпеки, дотримання прав людини та довіру суспільства до інститутів державної влади.

Однак специфічні умови навчання зумовлюють низку особливостей:

По-перше стандарт спеціальності 262 передбачає формування не лише загальних, а й спеціальних (фахових) компетентностей, спрямованих на здійснення правоохоронної діяльності. Йдеться про здатність до критичного мислення, аналізу правових явищ, забезпечення публічної безпеки, застосування спеціальних засобів тощо.

По-друге розділ VII Положення прямо регламентує роботу з документами, що містять службову або таємну інформацію. Для таких програм передбачено спеціальний порядок формування експертної групи та доступу до матеріалів. Також, враховано можливість проведення акредитації у дистанційній або змішаній формі в умовах воєнного стану. Для закладів сектору безпеки це не лише технічне рішення, а механізм гарантування безпеки учасників освітнього процесу.

Не менш важливим елементом є встановлює персональної відповідальності гаранта за достовірність самооцінювання. У закладах зі специфічними умовами навчання гарант фактично виконує функцію стратегічного координатора між академічним середовищем та відомчими структурами.

Після отримання сертифіката освітня програма підлягає моніторингу на третьому році реалізації. Для програм правоохоронного профілю це означає необхідність системного підтвердження відповідності компетентностей актуальним викликам безпеки.

Проблема полягає в тому, що універсальні критерії якості (структура програми, людські ресурси, внутрішня система забезпечення якості) повинні бути адаптовані до програм, де значна частина освітнього процесу має практико-орієнтований, режимний і навіть оперативний характер.

Стандарт 262 визначає обсяг освітньої програми не менше 240 кредитів ЄКТС, чітко окреслює перелік компетентностей і результатів навчання. Зокрема, передбачено здатність здійснювати аналіз правових явищ, забезпечувати публічну безпеку, застосовувати примусові заходи, дотримуючись принципів законності та прав людини. Таким чином, під час акредитації експертна група повинна оцінити не лише формальну наявність освітніх компонентів, а й їх реальну

спроможність формувати зазначені компетентності. В умовах специфічного навчання це означає:

- наявність матеріально-технічної бази (тирів, спеціальних полігонів, обладнання);
- участь практиків у викладанні;
- забезпечення психологічної підготовки;
- інтеграцію міжнародних стандартів правоохоронної діяльності.

У разі невідповідності хоча б одному з критеріїв Національне агентство може відмовити в акредитації. Це підсилює інституційну відповідальність закладу та гаранта програми.

Українська модель акредитації є централізованою та процедурно детально регламентованою. Водночас вона визнає сертифікати іноземних акредитаційних агентств, перелік яких затверджено Кабінетом Міністрів України. Це свідчить про інтеграцію національної системи забезпечення якості до міжнародного освітнього простору. Для закладів зі специфічними умовами навчання міжнародний вимір особливо важливий, адже правоохоронна діяльність дедалі більше має транснаціональний характер: протидія тероризму, кіберзлочинності, торгівлі людьми, гібридним загрозам.

Висновки. Нормативні зміни 2024–2025 років сформували нову модель акредитації освітніх програм, у якій поєднуються європейські стандарти забезпечення якості та національні безпекові пріоритети. Віднесення спеціальності «Правоохоронна діяльність» до переліку спеціальностей із додатковим регулюванням трансформує акредитацію з інструменту академічного контролю на механізм гарантування суспільної безпеки. Акредитація освітніх програм у закладах зі специфічними умовами навчання має враховувати особливості режимності, службового характеру підготовки та підвищений рівень відповідальності випускників. Подальший розвиток системи забезпечення якості у сфері безпекової освіти повинен передбачати спеціалізацію експертного середовища, удосконалення критеріїв оцінювання практичної складової та гармонізацію відомчих стандартів із загальноакадемічними вимогами. У сучасних умовах акредитація освітніх програм безпекового спрямування стає маркером інституційної зрілості закладу вищої освіти та гарантією того, що держава делегує владні повноваження лише професійно підготовленим, етично стійким і правосвідомим фахівцям.

Література:

1. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ МОН України від 15.05.2024 № 686. *База даних «Законодавство*

України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1013-24> (дата звернення: 19.02.2026).

2. Про внесення змін до стандарту вищої освіти зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ МОН України від 28.05.2024 № 769 // Міністерство освіти і науки України: офіц. сайт. URL: <https://mon.gov.ua/npa/provnesennia-zmin-do-standartu-vyshchoi-osvity-zi-spetsialnosti-262-pravookhoronna-diialnist-dlia-pershoho-bakalavrskoho-rivnia-vyshchoi-osvity> (дата звернення: 19.02.2026).

3. Про затвердження Переліку спеціальностей на рівні вищої освіти, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання : наказ МОН України від 27.02.2025 № 373. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0394-25> (дата звернення: 19.02.2026).

«МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОСНОВИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»: ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ ТА ПІДХОДИ ДО ЇЇ ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Сергея І. В.

*доктор медичних наук, професор,
директор навчально-наукового Інституту громадського здоров'я,
біології, контролю та профілактики хвороб,
професор кафедри загальної гігієни та екології
Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова
м. Вінниця, Україна*

Цілком адекватне, з урахуванням вимог сьогодення, та ефективне функціонування існуючої в теперішній час в Україні системи громадського здоров'я, до числа провідних завдань якої слід віднести: збереження і зміцнення здоров'я населення різних вікових, статевих та професійних груп, надійне забезпечення запобігання виникненню як інфекційних, так, передусім, і неінфекційних захворювань, підвищення якості життя та збільшення його тривалості, передбачає організацію системної підготовки фахівців, котрі здатні забезпечувати ефективну діяльність організацій, що працюють у цій галузі, забезпечувати високий санітарно-епідеміологічний добробут мешканців різних

регіонів держави, слідкуючи за дотриманням відповідних прав і обов'язків державних органів у галузі охорони здоров'я, а також контролюючи дотримання організаційних засад здійснення державного нагляду в різних сферах діяльності, які можуть становити суттєвий ризик для погіршення рівня благополуччя населення [1, с. 9; 2, с. 67; 4, с. 89].

В цьому контексті потрібно зазначити, що застосування сучасних ефективних підходів в системі охорони громадського здоров'я та у профілактичній медицині, що передбачають їх поступову інтеграцію до світового ринку, вимагає забезпечення комплексної підготовки фахівців, зумовлюючи підвищення зусиль щодо покращання рівня освітніх послуг.

Саме з цим і пов'язане створення міждисциплінарних освітньо-наукових програм, котрі можуть створюватися на усіх рівнях здобуття вищої освіти в межах відповідної міждисциплінарної предметної області. Причому міждисциплінарна предметна область, відповідно до провідних вимог Міністерства освіти та науки України, як правило, формується на перетині деталізованих предметних областей і, отже, до структури таких освітніх програм не можуть включатись спеціальності, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання [5].

Разом з тим міждисциплінарні освітні програми мають забезпечувати як досягнення визначених їх змістом певних компетентностей, зокрема з числа передбачених стандартами вищої освіти спеціальностей, котрі утворюють міждисциплінарну предметну область, так і відповідність рівня вищої освіти та кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій компетентностей і, таким чином, результатів навчання, які надають право на присвоєння визначеної міждисциплінарною освітньою програмою освітньої або професійної кваліфікації. Виділяють комбіновані міждисциплінарні освітньо-наукові програми, предметні області яких об'єднують предметні області всіх або частини спеціальностей однієї галузі знань; галузеві міждисциплінарні освітньо-наукові програми, предметні області яких формуються з вибраних складових предметних областей трьох-п'яти спеціальностей однієї або різних галузей знань; поєднані міждисциплінарні освітньо-наукові програми, предметні області яких об'єднують предметні області двох спеціальностей однієї або двох галузей знань [5].

У Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова розроблена, апробована і успішно реалізується в теперішній час міждисциплінарна освітньо-наукова програма "Менеджмент організацій та основи проєктної діяльності у сфері

громадського здоров'я", до структури якої включені провідні положення предметної області спеціальності D3 "Менеджмент та предметної області I9 "Громадське здоров'я" галузей знань відповідно D "Бізнес, адміністрування і право" та I "Охорона здоров'я та соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня вищої освіти та освітньої кваліфікації "Магістр".

Як основну мету концепції щодо її створення було визначено сприяння підготовці фахівців, котрі здатні ефективно розв'язувати складні комплексні завдання і проблеми у сфері оптимізації управлінської та проектної діяльності організацій галузі громадського здоров'я та їх адміністрування в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і запровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог, формування у них стійкої здатності використовувати набуті знання, уміння та, навички, загальні і спеціальні фахові компетентності, а також складові наукового пошуку для вирішення нагальних проблем системи громадського здоров'я, що сприятиме реалізації ефективних політик та проектів у сфері громадського здоров'я [5].

Дійсно, стрімкий розвиток людських ресурсів у системі громадського здоров'я країни повинен відбуватися на підставі запровадження низькі сучасних форм міждисциплінарної співпраці на підставі глибокої цифровізації та використання нині існуючих європейських освітніх стандартів. Ураховуючи наведене, запропонований підхід забезпечуватиме ефективну реалізацію міждисциплінарних підходів, що створюються на різних рівнях здобуття вищої освіти, як правило, в межах певних дотичних одна до одної предметних областей. Зазначена програма розроблена з урахуванням сучасних світових практик збереження та зміцнення здоров'я населення, причому її основні положення ураховують потреби охорони громадського здоров'я країни у підготовці фахівців, здатних розв'язувати складні задачі і проблеми у відповідній галузі або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та характеризується невизначеністю умов і вимог, формування здатності використовувати набуті знання і уміння, загальні і спеціальні компетентності, а також складові наукового пошуку для розв'язання завдань у сфері охорони здоров'я, які сприяють формуванню ефективних політик у громадському здоров'ї на державному, регіональному або місцевому рівнях [5].

Основною метою міждисциплінарної освітньо-наукової програми, що розроблена, є формування здатності у здобувачів освіти уміння використовувати набуті знання, навички, загальні та спеціальні компетентності, а також складові наукового пошуку для вирішення нагальних завдань і проблем у сфері громадського здоров'я, здійснювати

ефективну проектну діяльність, проводити дослідження та впроваджувати інновації з метою розвитку нових знань і процедур, інтегрування знань, котрі дозволяють розв'язувати складні задачі та важливі проблеми у галузі громадського здоров'я [3].

Освітня програма спрямована на формування управлінського типу мислення, самонавчання та подальшого кар'єрного зростання, заснована на даних доказової медицини і результатах наукових досліджень, проведених протягом останнього часу, та враховує сучасний стан системи громадського здоров'я, дозволяючи набути фахові компетентності, які уможливають подальший особистісний розвиток здобувачів, а також стратегічний розвиток громади, держави, суспільства.

Кадровий потенціал, залучений до освітнього процесу, в повній мірі відповідає ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності закладу освіти у сфері вищої освіти. Проведення лекційних занять здійснюється докторами і кандидатами наук, докторами філософії та фахівцями-практиками із стажем роботи понад 10 років за профілем спеціальності. Науково-педагогічний персонал, дотичний до викладання дисциплін освітньої програми, зобов'язаний постійно підвищувати кваліфікацію у різних формах шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти, брати участь у наукових конгресах, з'їздах, конференціях, симпозіумах, майстер-класах, фахових нарадах, семінарах, тренінгах з оволодіння практичними навичками, стажуваннях тощо.

Ще однією основоположною рисою реалізації програми є тісна комунікація із стейкхолдерами з метою обов'язкового урахування їх рекомендацій, пропозицій та зауважень (шляхом проведення опитувань, анкетувань, спільних форумів з питань удосконалення освітнього процесу) щодо якості підготовки до практичної роботи здобувачів вищої освіти, проведення виробничих практик, матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу та постійного моніторингу ринку праці, що забезпечуватиме можливості в подальшому удосконалення окремих освітніх компонент та переліку компетентностей освітньої програми з урахуванням вимог часу для досягнення відповідності підготовки фахівців зі спеціальностей С3 «Менеджмент», І9 «Громадське здоров'я» актуальним потребам суспільства та забезпечення їх високої конкурентоспроможності [3].

Суттєво сприяє оптимізації реалізації освітньої програми і співпраця закладу вищої освіти із національними та міжнародними науково-освітніми установами, що здійснюють діяльність в сфері громадського здоров'я, створення науково-дослідних груп для виконання спільних робіт з фундаментальних та прикладних питань управлінської та

проектної діяльності, публікації наукових статей у вітчизняних і міжнародних виданнях, які індексуються провідними наукометричними базами.

Література:

1. Міждисциплінарна інтеграція як засіб формування професійних компетентностей майбутніх фахівців. Дніпро : Фаховий міський базовий коледж зварювання та електроніки імені Є. О. Патона, 2023, 74 с.

2. Міждисциплінарна інтеграція як засіб формування цілісного уявлення про фах в області комп'ютерних технологій. Окунькова О. О. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/02/101.pdf>

3. Міждисциплінарна освітньо-наукова програма D3 «Менеджмент», І9 «Громадське здоров'я» <https://www.vnmu.edu.ua/міждисциплінарна-освітньо-наукова-програма-d3-«менеджмент»--і9-«громадське-здоров'я»>

4. Попова І. Формування екологічної свідомості студентів вищих навчальних закладі. *Вища освіта України*. 2015. № 2, С. 89–94.

5. Про внесення змін до Вимог до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм. МОН України ; Наказ від 21.03.2025 № 482. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0537-25#Text>

СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Топалова І. А.

*доктор економічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри обліку і оподаткування
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Фінансовий облік в Україні перебуває на етапі активної трансформації під впливом міжнародних стандартів, цифровізації та зростання вимог до прозорості та відповідальності. Сьогодні бухгалтерський та фінансовий облік є не лише технічною функцією, а стає важливим інструментом управління, оцінки фінансового стану підприємства та можливістю для залучення інвестицій (особливо іноземних).

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (1999 р.) став базисом формування новітньої системи

фінансового обліку, яка поступово наближається до міжнародних стандартів (МСФЗ/IFRS) [1]. У межах Закону розроблено національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, план рахунків та методичні вказівки, що регламентують формування фінансової звітності, оцінку активів, розрахунки з кредиторами та дебіторами. Однак постійна зміна нормативних актів, особливо з питань податкового обліку, створює виклики для стабільності та прогнозованості облікової системи. Тому актуальними є пропозиції щодо де-факто «замороження» частини нормативів, підвищення якості їхніх формулювань та впровадження системи комплексного моніторингу дії законодавства [2].

Важливим сучасним аспектом є поступове наближення українських стандартів фінансового обліку до вимог МСФЗ, що особливо відчутно в банківському секторі та на великих підприємствах [3]. Таке зближення дозволяє забезпечити порівнянність фінансової звітності, покращити оцінку кредитоспроможності, спростити вхід на іноземні фінансові ринки, особливо європейські [4].

При цьому в Україні зберігається поєднання стандартів фінансового обліку та особливостей податкової системи, що вимагає від бухгалтерів додаткової компетентності в розподілі облікових та податкових показників. Тому, перспективним напрямом є вдосконалення регуляторної моделі таким чином, щоб фінансовий облік більше відображав економічний реалізації, а податковий – відповідав вимогам фіскальної політики.

Однією з найважливіших тенденцій розвитку фінансового обліку в Україні є масштабна цифровізація облікових процесів через впровадження бухгалтерських програм, ERP-систем, хмарних сервісів та інтеграцію з електронними кабінетами держорганів. Це зменшує ризики помилок, прискорює закриття періоду, забезпечує онлайн-контроль з бюджетом, Пенсійним фондом, банками та фіскальними органами [3].

Розвиток інформаційної інфраструктури сприяє автоматизації роботи бухгалтерів, але вимагає від них нових навичок: вміння працювати з інтегрованими системами, аналізувати великі обсяги даних, розуміння кібербезпеки та інформаційних стандартів [5]. Тому сучасні аспекти розвитку фінансового обліку в Україні тісно пов'язані з модернізацією освітніх програм для бухгалтерів та аудиторів з їх акцентом на аналітичну складову процесу навчання.

Зазначені аспекти, посилюють вимоги до прозорості фінансового обліку, підзвітності перед інвесторами, кредиторами та суспільством загалом [4]. Особливо до розвитку нефінансової звітності, зокрема ESG-компонентів (екологічних, соціальних, управлінських), які відіграють ключову роль для міжнародних партнерів. В Україні поки відсутня

відповідна законодавча база щодо обов'язкової ESG-звітності, але вже формуються ініціативи щодо впровадження міжнародних стандартів звітності (GRI, IFRS Sustainability Disclosure Standards). Це стосується і сектору фінансових установ, де вимоги до якості фінансової звітності та прозорості управлінських процесів є особливо високими [6].

В цьому ракурсі, аудит фінансової звітності стає невід'ємною частиною розвитку фінансового обліку, забезпечуючи вірогідність і надійність опублікованих даних. Це потребує постійного підвищення вимог до професійних аудиторів щодо використання аналітичних методів, вивчення ризиків, інтеграції з інформаційними системами клієнтів.

В діяльність українських суб'єктів господарювання активно впроваджуються і міжнародні стандарти аудиту (ISA), що дозволяє збільшити довіру до української фінансової звітності. Для чого необхідним стає створення окремого регуляторного органу, який би контролював якість аудиторських послуг, а також методологічно підтримував формування фінансового обліку.

Подальший розвиток фінансового обліку в Україні неможливий без відповідного рівня професіоналізму бухгалтерів та аудиторів. Сучасні вимоги потребують від фахівців не лише знань стандартів, а й вміння аналізувати фінансовий стан, розуміти інформаційні системи, працювати з цифровими інструментами.

У сфері методології фінансового обліку актуальними є пошук балансу між формальними нормативами та реальним економічним змістом господарських операцій. Тому важливо удосконалювати навчальні програми у вищих навчальних закладах, посилювати зв'язок з практикою та впроваджувати практико-орієнтований підхід у підготовці майбутніх бухгалтерів і аналітиків.

Перспективи розвитку фінансового обліку в Україні пов'язані з подальшим гармонізуванням національних стандартів з міжнародними, модернізацією нормативно-правової бази, активним впровадженням цифрових технологій та посиленням вимог до прозорості та контролю [5]. Це має сприяти зростанню довіри інвесторів, підвищенню кредитоспроможності підприємств, стабілізації фінансової системи та вищій прозорості економічних процесів. Тим самим, фінансовий облік стає не лише «обліковою функцією», а стратегічним інструментом управління та економічного розвитку країни.

Література:

1. Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Беленкова М.І, та ін. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник /

за ред. проф. М. Ф. Огійчука. 7-ме вид., перероб. і допов. К. : Алерта, 2016. 1040 с.

2. Жук В. М. Розвиток регулювання бухгалтерського обліку в Україні. *Агроекономіка*. 2010. № 16. С. 29–32.

3. Розвиток та стан бухгалтерського обліку в Україні у двадцятому столітті. <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16039/> (дата звернення: 28.03.2026 р.).

4. Боярова О., Гапончук Я. Система бухгалтерського обліку в Україні та прогнозування тенденцій її розвитку. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. Випуск 10. 2025. <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/323/314> (дата звернення: 28.03.2026 р.).

5. Хомин П. Я., Палюх М. С. Методологія фінансового обліку: виклики ХХІ ст. щодо його формування та їх вирішення в Україні. <https://magazine.faaf.org.ua/metodologiya-finansovogo-obliku-vikliki-xxi-st-schodo-yogo-formuvannya-ta-ih-virishennya-v-ukraini.html> (дата звернення: 28.03.2026 р.).

6. Ткаченко В. В. Особливості становлення і розвитку фінансової звітності: вітчизняний та світовий досвід. [file:///C:/Users/Admin/Desktop/a_v_k,+9%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Desktop/a_v_k,+9%20(1).pdf) (дата звернення: 28.03.2026 р.).

ОЦІНКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ» ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АКРЕДИТАЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Трачук С. В.

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідуючий кафедри теорії і методики фізичного виховання
Національний університет фізичного виховання і спорту України
м. Київ, Україна*

Бричук М. С.

*кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Національний університет фізичного виховання і спорту України
м. Київ, Україна*

Холодова О. С.

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Національний університет фізичного виховання і спорту України
м. Київ, Україна*

В умовах реформування системи вищої освіти України питання забезпечення якості освітніх програм набуває особливої актуальності. Сучасна модель акредитації освітніх програм в Україні трансформується від інструменту зовнішнього контролю до дієвого механізму внутрішнього забезпечення якості освіти [4]. Акредитація розглядається як засіб розвитку, самовдосконалення та стратегічного управління діяльністю закладів вищої освіти. Орієнтація на компетентнісну модель підготовки фахівців і інтеграція до Європейського простору вищої освіти зумовлюють необхідність постійного оновлення професійних компетентностей науково-педагогічних працівників. У контексті акредитаційних процедур Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти особливого значення набуває системний аналіз освітніх програм, їх відповідності стандартам, ресурсного забезпечення та досягнення програмних результатів навчання.

Особливої актуальності ці процеси набувають у сфері фізичної культури і спорту, де якість підготовки фахівців визначається

поєднанням теоретичної підготовки, практикоорієнтованого навчання та формування професійних компетентностей [2]. Досвід проходження акредитаційних процедур засвідчує, що їх ефективність залежить від системного розуміння принципів забезпечення якості освіти, логіки побудови освітніх програм і реалізації студентоцентрованого підходу [1]. У цьому контексті акредитація виступає не лише формальною процедурою оцінювання, а й інструментом безперервного вдосконалення освітньої діяльності.

Результати акредитації освітньо-професійної програми (ОПП) «Фізичне виховання» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» дозволили виявити типові проблемні зони, характерні для більшості програм галузі, а також окреслити ефективні механізми їх подолання через впровадження постакредитаційних заходів. Аналіз матеріалів самооцінювання та висновків експертних груп окреслив напрями подальшого розвитку освітньої програми, серед яких оновлення змісту освітніх компонентів, посилення практичної складової та розширення взаємодії зі стейкхолдерами.

ОПП «Фізичне виховання» реалізує місію університету як провідного науково-освітнього центру, забезпечуючи підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних до інноваційної діяльності в умовах глобальних трансформацій. Програма виступає платформою для інтеграції академічних знань у професійне середовище, що відповідає стратегічним пріоритетам розвитку національної спортивної науки. Програма успішно пройшла процедуру акредитації. За результатами розгляду акредитаційної справи Галузева експертна рада рекомендувала ухвалити рішення про акредитацію, оцінивши всі 9 критеріїв на рівні «В», що підтверджує високий рівень підготовки фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані та інноваційні задачі у сфері фізичної культури.

Сильною стороною програми є її прикладна спрямованість та інтеграція традиційних напрямів підготовки з інноваційними підходами. Значну увагу приділено практичній підготовці здобувачів: освітня програма включає науково-педагогічну та науково-дослідну практики. Викладацький склад ОПП має високу кваліфікацію (доктори та кандидати наук), які активно залучені до наукових досліджень, що забезпечує міцний зв'язок між навчанням і сучасною наукою. З метою подальшого розвитку, експерти рекомендували до 2026–2027 н.р. оновити «Положення про проведення практики», а викладачам – посилити публікаційну активність у фахових виданнях та науко-метричних базах.

Університет демонструє практику взаємодії з роботодавцями, академічною спільнотою та випускниками. Проте, спираючись на рекомендації експертів, ключовим напрямом подальшого розвитку є формалізація цього процесу, тобто необхідність включення представників здобувачів вищої освіти та потенційних роботодавців безпосередньо до складу робочої групи з розробки та перегляду ОПП. У новій редакції програми до складу робочої групи вже включено здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня та розширено коло зовнішніх рецензентів, серед яких є завідувачі профільних кафедр інших університетів та державний тренер національних збірних команд. Також рекомендовано систематично оприлюднювати результати опитувань зацікавлених сторін на сайті ЗВО.

З метою підвищення якості освітнього процесу, експерти наголосили на необхідності подальшого оновлення силабусів обов'язкових компонентів відповідно до сучасних тенденцій галузі, створення відкритого архіву силабусів відповідно до попередніх редакцій ОПП та додавання до списків літератури актуальних авторських публікацій викладачів.

Важливим вектором розвитку є також активізація до кінця 2025/2026 н.р. механізмів визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, а також сприяння академічній мобільності студентів.

Незважаючи на достатнє матеріально-технічне та інформаційне забезпечення (включаючи доступ до баз Scopus, Web of Science та платформи Moodle), процедура акредитації виявила точки росту в контексті прозорості. Крім того, для посилення практикоорієнтованого навчання рекомендовано запровадити регулярну практику «гостьових лекцій» із запрошенням провідних науковців, фахівців-практиків та міжнародних партнерів. На 2026–2027 розроблено план «гостьових лекцій» із висвітленням на медіа-ресурсах кафедри та університету.

Висновки. Сучасна система акредитації освітніх програм в Україні функціонує як ефективний механізм забезпечення якості вищої освіти та інструмент її розвитку. На прикладі освітньо-професійної програми «Фізичне виховання» доведено її відповідність вимогам Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, що підтверджується позитивними результатами акредитації. Отже, системне впровадження рекомендацій експертного середовища сприятиме підвищенню якості підготовки фахівців і забезпечить конкурентоспроможність освітніх програм у сучасному освітньому просторі.

Література:

1. Звіт експертної групи за результатами акредитаційної експертизи освітньої програми 23986 «Фізичне виховання» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт / Нац. агентство із забезпечення якості вищої освіти. Київ, 2015. URL: <https://lnk.ua/OTWGe84Ou>

2. Освітньо-професійна програма «Фізичне виховання» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка / Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України; затв. Вченою радою НУФВСУ (протокол № 10 від 20.04.2018); у ред. протоколу № 2 від 26.09.2024. Київ, 2024. URL: <https://lnk.ua/6UcWWX7Yk>

3. Освітньо-професійна програма «Фізичне виховання» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю А7 Фізична культура і спорт, спеціалізацією «Фізичне виховання», галузі знань А Освіта (нова редакція) / Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України; затв. Вченою радою НУФВСУ, протокол № 8 від 30.01.2025. Київ, 2025. URL: <https://lnk.ua/APAfSVHyQ>

4. Роз'яснення щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми: методичний посібник [Електронне видання] / А. Бутенко, Г. Денискіна, О. Єременко, О. Книш, І. Сімшаг, О. Требенко. Київ: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2024. 127 с.

«ЧЕСЬКИЙ ШПИГУН»: СПРАВА ЯНА ЛЮДВІКА (ІВАНА ЛЮДВИГА) У КОНТЕКСТІ РАДЯНСЬКИХ РЕПРЕСІЙ НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ

Чепурко О. О.

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри історії України

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара;

старший науковий співробітник

Дніпропетровський національний історичний музей

імені Д. І. Яворницького

м. Дніпро, Україна

Історія Яна Францовича Людвіка віддзеркалює одну з малодосліджених сторін радянської репресивної політики – переслідування

іноземних громадян у період колективізації та голодомору початку 1930-х рр. Його справа демонструє, як ідеологічна підозрілість і зовнішньополітична ізоляція СРСР перетворювали звичайних переселенців на «ворогів держави». Мета статті – реконструкція біографії Я. Ф. Людвіга та аналіз обставин його арешту й обвинувачення у «шпигунстві».

Архівно-слідча справа невелика за обсягом – 41 документ на 47 аркушах. Більшість матеріалів кримінальної справи велася російською мовою (за винятком листа чеською). Цитати у статті подано в авторському перекладі. У документах фігурують різні варіанти імені заарештованого: рос. «Иван Людвиг» та «Ян Людвиг». Сам підслідний ставив підпис як «Людвик Ј.» або «Людвик И.». Хоча правильною українською формою є Людвік Ян, у базі даних репресованих особу зафіксовано дослівно – відповідно до записів в оригінальних протоколах та анкетах: Людвиг І. Ф. [2]. Під таким самим іменем він фігурує й у мартиролозі репресованих Дніпропетровської області [3, с. 543].

Документи справи можна згрупувати за етапами процесу:

1. Попереднє слідство: постанова «Про початок слідства, обрання запобіжного заходу та пред'явлення обвинувачення», ордери на арешт і обшук; анкета заарештованого; протокол обшуку; протоколи допитів (09.05. та 17.05.1933 р.), обвинувальний висновок [1, арк. 4–26, 28];

2. Матеріали позасудового розгляду: довідки щодо обвинуваченого, витяги з протоколів Колегії ДПУ при Раднаркомі УСРР (01.06.1933) та Колегії ОДПУ при Раднаркому СРСР (28.09. 1933 р.), службові повідомлення про виконання вироку (визнання) [1, арк. 1–2, 27, 30–44];

3. Реабілітаційні матеріали: висновок та службове листування щодо правомірності обвинувачень [1, арк. 45–47зв].

Ян Францович Людвік народився 1894 р. у с. Великі-Бархов Новобичевського повіту (Австро-Угорська імперія) у родині селянина-бідняка. За анкетними даними мав слабе здоров'я: у документах зазначено, що «болить вухо, йде кров з носа та горла». Під час Першої світової війни (з весни 1915 р.) служив рядовим у 13-му драгунському полку австрійської армії, що дислокувався у м. Високе-Мито. У жовтні 1915 р. потрапив у полон під Луцьком, після чого був етапований до Луганська, Єнакієво, далі – до Батуму, а з 1916 р. – до Новомосковська. Працюючи в економії Родзянка в Перещепинському районі, познайомився з місцевою селянкою Матроною Калинівною Стародубцевою, з якою одружився. Після революції подружжя осіло в с. Жданівка Магдалинівського району, займаючись хліборобством.

Починаючи з 1916 р., Людвік мешкав на Катеринославщині (згодом – на Дніпропетровщині) без офіційного дозволу, проте зберігав

чехословацьке громадянство. У 1927 р. він звернувся до Чеської місії в Москві з проханням видати йому паспорт для повернення на батьківщину. До заяви був змушений додати довідки із сільської ради про своє етнічне походження та «неналежність до суспільно-партійних організацій», після чого успішно отримав документ.

В обвинувальному висновку від 17 травня 1933 р. зазначено, що ще в липні 1931 р. до Дніпропетровського облвідділу ДПУ надійшли агентурні відомості про нібито шпигунську діяльність Людвіка на користь Чехословаччини. Його підозрювали у передачі до Чеської місії в Москві відомостей про політичний та економічний стан села, які, на думку слідчих, мали «провокаційний і виразно антирадянський характер». Ці дані стали підставою для рішення про вислання іноземця за межі СРСР. У справі зберігаються кілька письмових зобов'язань (підписок) Яна Людвіка щодо виїзду до Чехословаччини. Зокрема, 4 листопада 1932 р. він підписав обіцянку протягом восьми днів ліквідувати особисті справи та з'явитися для отримання паспорта і візи на виїзд до Чехословаччини [1, арк. 16], а 15 листопада 1932 р. – залишити СРСР не пізніше 30 листопада [1, арк. 17]. Однак Людвік не виконав цих вимог, пояснюючи згодом слідчим затримку хворобою та відсутністю коштів.

19 березня 1933 р. його затримали й доставили до облвідділу ДПУ. Вже 20 березня 1933 р., після перевірки особи, йому повернули документи для виїзду. Було визначено маршрут: через Харків до Москви – для продовження терміну дії національного паспорта в Чеській місії; з Москви до Харкова – для отримання транзитної візи в Польському консульстві; а згодом – до прикордонного пункту в Шепетівці, звідки він мав вирушити до Чехословаччини. 4 квітня 1933 р. в Дніпропетровському облвідділу ДПУ Людвік підписав нове зобов'язання про обов'язковий виїзд до 10 квітня [1, арк. 18].

Під час поїздки до Харкова Ян Людвік звернувся до польського консульства із заявою про отримання візи, зазначивши, що «бажання виїхати не має», але його «виселяють» і «для супроводу дали міліціонера, який чекає на вокзалі». Крім того, він вказав, що «не має коштів на квиток». Польський консул погодився видати візу та квиток через «Інтурист».

Оскільки термін дії паспорта закінчився, Людвік повернувся додому, роздобув гроші та виїхав до Чеської місії в Москві, щоб його продовжити. У місії йому запропонували обміняти радянські гроші на іноземну валюту на суму 30 карбованців. Проте банк без офіційної довідки місії грошей не видав.

Повернувшись до Харкова, Я. Людвік вдався до хитрощів: заявив місцевому уповноваженому ДПУ [1, арк. 8–9] про крадіжку іноземного

паспорта та грошей на вокзалі, щоб відтермінувати виїзд. Після цього повернувся додому і сховав документи «за іконами». 26 квітня 1933 р. подав заяву уповноваженому ДПУ Магдалинівського району, де повідомив про «втрату документів».

2 травня 1933 р. його заарештували за статтею 54-6 Кримінального кодексу УСРР («шпигунство»). Під час обшуку вилучили іноземний паспорт та особисті папери [1, арк. 20]. На допитах Людвік визнав лише порушення підписок і подання неправдивої заяви про крадіжку, пояснивши це «впливом дружини», яка вважала, що він хоче її покинути. Вину у шпигунстві чи контрреволюційній діяльності він заперечував.

Попри відсутність доказів, слідчі визнали провину доведеною. Головним «речовим доказом» став перехоплений лист Яна Людвіка до Чеської місії, написаний чеською мовою (у справі зберігається і його переклад листом російською).

Це було побутове звернення до консула з проханням про допомогу у виїзді, проте в ньому містилися критичні оцінки соціально-економічного становища: «Зароблену платню майже не видають, хліба мало, м'яса майже не бачимо... У нас вже кілька місяців немає гасу, немає тютюну, цигарок... Молока теж немає, бо на 30 дворів припадає лише одна корова». «Скрізь у сільських радах сидять сизовці... хліб весь забрали, тож худобу годувати нічим». «Тепер вони [селяни – О. Ч.] дізналися, що важко було не тільки за Родзянка, і самі визнають, що за панів було краще».

Окремі фрази, зокрема: «Народ злий, як звір... Кожне село лише чекає, коли з'явиться якийсь загін, так всі з ним і підуть» (згадуючи при цьому колишніх повстанців отамана Матвієнка), дійсно можна розцінити як прояв антирадянських настроїв. Варто зауважити, що сам Людвік усвідомлював існування цензури: «Думаю, що існує контроль над листуванням... це навіть і добре, що я пишу нерозбірливо: вони не розберуть».

Цей лист є не лише доказом радянської практики фабрикації справ, а й документом епохи, що відтворює реалії сільського життя на Дніпропетровщині в добу колективізації та Голодомору 1932–1933 рр., фіксує рівень зневіри й морального надломлю населення.

За підсумками 16 днів попереднього слідства Яна Людвіка звинуватили в тому, що він «проводив контрреволюційну розвідувальну діяльність на користь Чехословаччини» та навмисно саботував виїзд для продовження «шпигунства». 1 червня 1933 р. Особлива нарада при Колегії ДПУ УСРР ухвалила рішення про висилку Людвіка за межі СРСР. Після перебування під вартою 26 грудня 1933 р. через Шепетівський контрольно-пропускний пункт зі спецконвоєм Яна

Людвіка видворили за межі Радянського Союзу. Подальша його доля невідома.

У 1958–1961 рр. справа зберігалася в обліково-архівному відділі КДБ і, ймовірно, переглядалася, однак рішення про реабілітацію тоді не ухвалили. Лише 17 червня 1999 р. прокуратура та управління СБУ в Дніпропетровській області дійшли висновку, що вина Я. Ф. Людвіка не доведена, а обвинувачення ґрунтувалося на припущеннях. Його повністю реабілітували.

Справа Я. Ф. Людвіка є показовим прикладом переслідування іноземців у період політичного терору початку 1930-х рр. Вона демонструє механізм фабрикації «шпигунських» справ на підставі побутових обставин та приватного листування, коли звичайне прагнення людини залишитися з родиною перетворювалося на «злочин проти держави». Документи цієї справи не лише відображають практику діяльності органів ДПУ, а й передають соціальні настрої, повсякдення та морально-психологічний стан українського села доби колективізації й Голодомору – крізь призму особистої трагедії людини, приреченої на репресії лише за походження, іноземне громадянство та несприйняття нав'язаних радянським режимом економічних реалій.

Література:

1. Державний архів Дніпропетровської області. Ф. 6478, оп. 2, спр. 11437. Архівно-слідча справа Людвіга І. Ф. 03.05.1933–17.06.1999 р. 47 арк.

2. Людвіг Іван Францевич [Національний банк репресованих, запис № 102344]. Режим доступу: <https://www.reabit.org.ua/nbr/?ID=102344> (дата звернення: 22.02.2026).

3. Реабілітовані історією: У 27 т. Дніпропетровська область : у 2 кн. /упоряд. Є. І. Бородін, В. В. Іваненко, Л. Л. Прокопенко, Р. К. Терещенко. Кн. 2. Дніпропетровськ : Науково-редакційний центр обласної редколегії по підготовці й виданню тематичної серії книг «Реабілітовані історією»; Моноліт, 2008. 1118 с.

МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ ПРОЦЕДУР АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ДО ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Червона В. О.

*асистент кафедри садово-паркового та лісового господарства
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

Повномасштабна військова агресія РФ проти України стала безпрецедентним викликом для національної системи вищої освіти, поставивши під загрозу не лише безпеку учасників освітнього процесу, а й стабільність процедур забезпечення якості. У цих екстремальних умовах акредитація освітніх програм (ОП) набула особливого значення як інструмент, що гарантує легітимність здобутої освіти та відповідність українських дипломів європейським стандартам (ESG 2015). Забезпечення безперервності акредитаційних процесів стало можливим завдяки оперативному реагуванню Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) та Міністерства освіти і науки України, які розробили та впровадили спеціальні механізми адаптації до умов воєнного стану [1; 3].

Проблема полягає у необхідності дотримання високих стандартів якості освіти в умовах об'єктивних обмежень: фізичного руйнування інфраструктури закладів вищої освіти (ЗВО), релокації університетів, міграції студентів та викладачів, а також неможливості проведення очних експертних візитів. Ключовим викликом є пошук балансу між спрощенням бюрократичних процедур та збереженням об'єктивності оцінювання ОП. Нормативне регулювання, зокрема Постанова Кабінету Міністрів України № 295 від 16 березня 2022 року, заклало підґрунтя для запровадження дистанційних форм акредитації та автоматичного продовження термінів дії сертифікатів у критичних випадках [2; 4]. Проте залишається актуальним аналіз ефективності цих механізмів та їхньої відповідності довгостроковим цілям інтеграції України до Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА).

Водночас успішна адаптація процедур вимагає не лише технічних рішень, а й високого рівня готовності науково-педагогічного складу до роботи в кризових умовах. Як зазначає С. Г. Мельниченко, використання електронних ресурсів сьогодні є не просто вимогою часу, а ключовим інструментом розвитку компетентності викладачів [5, с. 184]. Крім того, організація дистанційного навчання та його

оцінювання під час акредитації потребує чітких стратегій подолання специфічних викликів воєнного стану [7, с. 154].

Ключовим інструментом адаптації акредитаційних процедур до умов воєнного стану стало впровадження дистанційної форми проведення акредитаційної експертизи. Цей механізм дозволив не лише забезпечити безпеку членів експертних груп та учасників освітнього процесу, а й надав можливість проводити оцінювання ОП для релокованих університетів та закладів, що перебувають у зоні потенційного ризику [3].

Цифровізація акредитаційного процесу базується на кількох критично важливих компонентах:

- Використання хмарних сервісів та платформ відеозв'язку: Проведення інтерв'ю зі стейкхолдерами, викладачами та студентами через платформи Zoom, Google Meet або Microsoft Teams. Це дозволило зберегти інтерактивність та глибину аналізу навіть за умови територіальної роз'єднаності академічної спільноти.

- Електронний документообіг через систему «Е-акредитація»: НАЗЯВО забезпечило повноцінне функціонування особистих кабінетів ЗВО та експертів, що мінімізувало паперову роботу та дозволило здійснювати розгляд справ у режимі реального часу. Це відповідає принципам цифрової трансформації освіти (Digital Education Action Plan) [5].

- Віртуальні огляди матеріально-технічної бази: Традиційні обходи корпусів було замінено відеопрезентаціями, 3D-турами або прямими трансляціями з лабораторій та бібліотек. Це дало змогу експертам оцінити спроможність закладу забезпечувати освітній процес у гібридному або дистанційному форматі.

- Спрощення процедур для окремих категорій ОП: Запровадження механізму «пост-акредитаційного моніторингу» та автоматичного продовження сертифікатів для тих ЗВО, що опинилися в зоні бойових дій, стало вимушеним, але ефективним кроком для збереження інституційної стійкості [2].

Таким чином, цифровізація виступила не просто як технічне рішення, а як стратегічний запобіжник, що дозволив українській системі вищої освіти залишитися частиною глобального академічного простору.

Досвід України у проведенні акредитацій під час війни є унікальним для світової практики. Механізми адаптації, зокрема тотальна цифровізація та дистанційні візити, довели свою життєздатність. Вони не лише допомогли подолати логістичні бар'єри, а й заклали фундамент для майбутньої модернізації процедур: переходу до більш гнучких,

менш бюрократизованих та технологічно просунутих моделей забезпечення якості освіти.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (з урахуванням змін щодо особливостей акредитації у період воєнного стану).
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 березня 2022 р. № 295 «Про особливості акредитації освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, в умовах воєнного стану».
3. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2023 рік / за ред. А. Бутенка. К.: НАЗЯВО, 2024.
4. Методичні рекомендації НАЗЯВО щодо особливостей дистанційного проведення акредитаційної експертизи в умовах воєнного стану.
5. Digital Education Action Plan (2021-2027). Режим доступу: [European Commission Official Site].
6. Бутенко А., Стукало Н. (2022). «Quality Assurance in Higher Education of Ukraine during the War». *Higher Education in the World*.
7. Наказ НАЗЯВО від 24.02.2022 № 1-г «Про організацію роботи Національного агентства в умовах воєнного стану».

ВИКОРИСТАННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Чупрій Л. В.

*доктор політичних наук,
завідувач кафедри політології та соціології
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

В останні роки низка зовнішніх викликів істотно позначилася на організації освітнього процесу. Спочатку поширення пандемії COVID-19, а згодом повномасштабне вторгнення Російської Федерації спричинили масовий перехід закладів загальної середньої та вищої освіти до дистанційного або комбінованого формату навчання. Відповідно до визначення Міністерства освіти і науки України, змішане навчання передбачає таку організацію освітнього процесу,

за якої частина пізнавальної діяльності учнів і студентів здійснюється під безпосереднім керівництвом викладача під час аудиторних занять, а інша – у процесі самостійної роботи з використанням електронних освітніх ресурсів.

У практиці освітнього процесу виокремлюють кілька моделей поєднання навчальних форматів, зокрема: інтеграцію очного та дистанційного навчання; використання різних форм організації занять у межах одного класу або навчального курсу, коли за домінування очної форми активно залучаються технології дистанційного навчання, електронні ресурси та онлайн-курси; поєднання індивідуальної самостійної роботи здобувачів освіти з колективною діяльністю в аудиторії; а також комбінування базових навчальних матеріалів із зовнішніми цифровими джерелами.

В українських реаліях найбільш поширеною є модель, за якої очне навчання доповнюється дистанційними елементами. Під час викладання суспільних дисциплін, зокрема політології, доцільно застосувати гнучку модель змішаного навчання, що передбачає індивідуалізований графік роботи студентів переважно в онлайн-середовищі, тоді як викладач виконує координуючу та консультативну функції. Консультації здебільшого відбуваються в очному форматі з метою пояснення складних тем або уточнення окремих аспектів навчального матеріалу.

Дієвою також є модель збагаченого віртуального середовища, за якої основна навчальна діяльність здійснюється онлайн на основі спеціально розроблених дистанційних курсів. Водночас на початку та наприкінці навчального курсу зазвичай проводяться очні заняття: вступні – для ознайомлення здобувачів освіти з концептуальними засадами дисципліни, її метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження, а підсумкові – для узагальнення та систематизації здобутих знань.

В кінці курсупередбачені заняття для закріплення знань по дисципліні, для захисту курсових проєктів, для обговорення окремих тем. Так, наприклад, курс Політології в університеті здебільшого розрахований на 90 годин, з них лекції 20 годин, семінарські 16 годин. Ключові теми які викладаються на курсі це:

Тема 1. Політологія як наука

Тема 2. Політична та державна влада

Тема 3. Політичні режими та політична система суспільства

Тема 4. Держава як базовий інститут політичної системи

Тема 5. Політичні партії та виборчі системи

Тема 6. Політичні еліти і лідерство

Тема 7. Політична культура і політична участь

Тема 8. Міжнародні відносини. Світовий політичний процес

Тема 9. Політичні комунікації

Тема 10. Футурологія

Проміжний контроль здійснюється у формі модульної контрольної роботи, комп'ютерного тестування. Підсумковий контроль – диференційований залік/екзамен.

Ми викладаємо першу і десяту тем офлайн, інші теми представлені у формі дистанційних курсів і викладач їх викладає онлайн. Проте в кінці курсу також відбувається офлайн-консультація, де студенти можуть запитати по будь-якій темі щоб поглибити свої знання.

Підсумовуючи, слід зазначити, що змішана форма навчання, що застосовується в умовах посилення зовнішніх загроз для викладання різних дисциплін зокрема для Політології досить добре себе зарекомендувала, оскільки дистанційне навчання поєднується з онлайн навчанням, що сприяє доброму засвоєнню знань.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Шелевер О. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри психології

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

Функціональними особливостями системи вищої освіти виступає її адаптованість до динамічних змін в умовах формування інноваційного суспільства. Для того, щоб вища освіта змогла виконати поставлені перед нею завдання, вона повинна базуватися на новому підході до методики викладання, яка має давати простір для критичного мислення, виникнення нових, оригінальних способів діяльності, забезпечувати можливість успішно орієнтуватись у нестандартних ситуаціях, знаходити оптимальні способи вирішення проблем.

Динамічність економічних і соціокультурних процесів, кардинальні зміни у способах поширення та використання інформації зумовлюють еволюцію освітніх технологій, сприяють активному впровадженню дистанційного навчання як одного з напрямів реформування й стратегічного розвитку освітньої системи України. Особливістю дистанційної освіти є наявність інформаційного освітнього середовища, для роботи

в якому студент створює персональне навчальне середовище для опрацювання необхідних навчальних ресурсів, в основу яких покладено такі методологічні підходи, як біхевіористський, когнітивістський, кон-структивістський, конективістський [1, с. 88].

Зокрема, біхевіористський підхід, що базується на ідеях Д. Уотсона й Б. Скінера. Загальна формула засвоєння навчальної інформації за цією теорією спирається на зовнішні стимули й має вигляд: «стимул – реакція – підкріплення». Сильною стороною біхевіоризму є зворотній зв'язок. У реальній аудиторії він забезпечується можливістю спілкування віч-на-віч зі студентами під час навчальних занять, коли викладач має змогу безпосередньо спілкуватися зі студентом, оцінювати результати навчання, схвалити чи вказати на недоліки й шляхи їх усунення. При роботі зі студентом дистанційно також забезпечується зв'язок під час занять on-line. Біхевіоризм передбачає чітко структуроване навчання та фрагментарну подачу знань за ступенем складності. Процес навчання вимагає урахування індивідуальних особливостей студентів.

Другий підхід, когнітивістський, заснований на когнітивній психології та спирається на принцип свідомості у викладанні та на теорію соціоконструктивізму, згідно з якою студент є активним учасником освітнього процесу, а не об'єктом навчальної діяльності викладача. Тобто при плануванні, організації та проведенні освітнього процесу викладач повинен враховувати різні когнітивні стилі, а також навчальні стратегії, спрямовані на засвоєння навчального матеріалу студентами. В його основу покладено сприйняття навчання як внутрішнього процесу, що спрямований на розвиток студента, його творчість, міжособистісні стосунки, пам'ять, мотивацію та мислення, який вбачає кількісний і якісний зв'язок між вивченим навчальним матеріалом та здібностями студента, рівнем якості та кількості досягнень майбутнього фахівця.

Цей підхід знайшов своє втілення у педагогічних технологіях розвиваючого навчання (В. Давидов, Д. Ельконін), проблемного навчання (І. Лернер, М. Махмутов, О. Матюшкін), особистісно-орієнтованого навчання (І. Якиманська, І. Бех) та ін.

Згідно з конструктивістським підходом до навчання здобувач вищої освіти – це конструктор-творець інформації, якому притаманне пошукове і творче мислення. Прибічники теорії конструктивізму стверджують, що студенти розуміють інформацію та навколишній світ залежно від продукування персональної реальності, а отже, навчаються через спостереження, участь та розуміння. Зокрема, такий підхід ефективно застосовується під час проведення практичних та лабораторних занять.

Четвертий підхід, конективістський, передбачає акцент на самостійній підготовці студентів, умінні знаходити інформацію, оцінювати її якість та достовірність, можливості контактувати та обмінюватися інформацією з іншими студентами. Важливим результатом навчання є формування креативної особистості, яка не лише гнучко пристосовується до змін, але й сама може змінювати середовище, здатна до інноваційної діяльності, саморозвитку, демонстрації інноваційної поведінки. Сучасна нейродидактика стверджує, що мозок людини тоді стає активним на необхідному для навчання рівні, коли суб'єкт навчання отримує переконливі аргументи щодо цінності діяльності для нього особисто, а також якщо це викликає у нього інтерес.

Г. Смолл стверджує, що довготривалий Інтернет-контакт стимулює зміни мозку людини. Сучасний швидкий розвиток технологій, комунікації та швидкий темп життя впливає на розвиток мозку молодих людей таким чином, що створюються нові нервові зв'язки і відбувається зміна активності мозку на біохімічному рівні. Відтак формуються так звані гіпертекстові інтелекти, з'являються зміни у мисленні людини – від лінійного до паралельного, багатоконтекстного. Позитивним є те, що молоді люди здебільшого вміють швидко відшукувати і робити відбір потрібної інформації, працювати з графічним матеріалом, запам'ятовувати великий обсяг інформації мають кращу просторову уяву. Однак вони не достатньо вміють її інтерпретувати та застосовувати інформацію на практиці, здійснювати рефлексію та узагальнення, проявляти емпатію, альтруїзм та толерантність. Наслідком цього є те, що молоді люди стають абсолютно нечутливими до всього того, що їх не стосується, з'являються проблеми з емоціями, сприйняттям іншої точки зору і соціального життя [2].

У конективістській концепції навчання поєднано процес навчання із можливостями сучасних інформаційних технологій. [3]. Важливим стає уміння генерування ідей, знаходження зв'язків між ними та застосування знань на практиці. Виділяють два види знань, а саме: набуття знань у традиційному розумінні, які є елітарними (з погляду різних пізнавальних можливостей окремих людей такі знання не є доступними для всіх) та метазнання (знання про джерела знань, у вузькому розумінні – знання про інформацію). Метазнання – це знання егалітарні, доступні кожному, незалежно від соціального статусу, освіти чи статі. Вони ґрунтуються на принципах рівного доступу до освіти, навчання та розвитку, використовуються для формування інноваційної особистості.

Відтак, провідним у процесі навчання стає зв'язок між навчальними діями та мисленням, а критерієм оцінювання є час, який потрібний для знаходження відповідної інформації. Цінним вважається не кількість

знань, а їхня актуальність. Ключовим у цій теорії є уміння відповідного використання технологічних переваг й отримання інформації у базах даних. Якщо мозок раніше був налаштований на запам'ятовування, то у цифровій епосі – на обробку отриманої інформації. Функцію запам'ятовування відведено глобальній мережі.

Конективізм стає базою для розробки та впровадження інноваційних технологій в умовах глобалізації та інформаційних технологій. З позицій конективізму знання необов'язково мають бути закладені у нашій пам'яті, а можуть бути розміщені у певних засобах – в Інтернет-порталах, базах даних тощо. Конективізм означає змінність, непевність та сприймання світу у безперервній динаміці, хоча антропологічний і культурологічний підхід виявляє незмінність певних поведінкових елементів людини, до яких процес навчання повинен пристосовуватися.

Застосування теорії конективізму у практиці навчання показує, що відмінності у продуктивності навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти можуть бути нівельовані у процесі творення ними власних знань. Отже, усі студенти можуть однаково добре навчатися із застосуванням моделі навчання, яка побудована на ідеях конективізму й адаптована до їхніх індивідуальних особливостей.

Наприклад, для вивчення психології (як для саморозвитку, так і для професійної підготовки) існують різні типи платформ – від українських масових курсів до світових університетських ресурсів. Ці ресурси пропонують курси українською мовою, часто безкоштовні або з доступною ціною за сертифікат. Найбільша платформа в Україні – Prometheus. Тут є фундаментальні курси, наприклад, «Перша психологічна допомога» (від Університету Джонса Гопкінса) та програми з психології стійкості. EdEra пропонує спеціалізовані курси з психології та медицини, психосоціальної підтримки вчителів та дітей («Школа стійкості»), а також допомоги командам під час війни. ВУМ Online – орієнтована на розвиток громадянського суспільства, має курси з критичного мислення, емоційного інтелекту та психології взаємодії.

Також є платформи для практичних навичок: Udemu – величезна база прикладних курсів (НЛП, когнітивно-поведінкова терапія, дитяча психологія); PSY BRAIN – це онлайн-школа психології на базі державного університету, яка фокусується на підготовці саме практикуючих фахівців; НЦ «Компас психології» надає платні та безкоштовні курси з психотерапії з видачею сертифікатів. Calm, Headspace, Insight Timer – додатки для вивчення технік медитації та регуляції емоційного стану.

Отже, інформатизація освіти є ключовою умовою професійної підготовки випускників, здатних працювати у кардинально нових умовах

діяльності, орієнтуватися у величезних обсягах інформації. Інформатизація відкриває доступ до світових інформаційних ресурсів, сприяє удосконаленню форм і змісту освітнього процесу, підвищенню ефективності засвоєння навчального матеріалу та індивідуалізації навчання, сприяє підвищенню мотивації до навчання та розвитку креативного мислення.

Література:

1. Красильник Ю. С. Теоретико-методичні основи проєктування дистанційного навчання в умовах ЗВО. *Педагогічні науки*. Випуск 94. 2021.С. 86–92.
2. Small G., Vorgan G. iBrain: Surviving the Technological Alteration of the Modern Mind. 2008. <https://www.amazon.com/iBrain-Surviving-Technological-Alteration-Modern/dp/0061340332>
3. Siemens G. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age [Електронний ресурс] / George Siemens. 2005. <https://static1.squarespace.com/static/6820668911e3e5617c36c48c/t/682dad9690ec5749004d96d/1747824073835/connectivism.pdf>

ECOLOGICAL PRINCIPLES OF COMMUNICATION IN BRITISH PEDAGOGICAL DISCOURSE

Shpak O. V.

*PhD in Linguistics, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of English Philology
and Foreign Language Teaching Methods
School of Foreign Languages of V. N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, Ukraine*

European integration processes affect the reforms in Ukrainian education. A thorough study of the best practices of the English-speaking pedagogy, in particular, of Great Britain, is considered important for the analysis of the achievements of foreign pedagogical linguistics, rhetoric and discourse studies. A teacher as a person, called upon by profession to form the competencies of students while using a wide range of communicative strategies and tactics, is to demonstrate developed communication skills and abilities. Thus, a communicative personality of a British teacher from the perspective of ecolinguistics defines the **relevancy** of the thesis. The **novelty** of the research is highlighted through

the scientific understanding of the communicative and functional aspect of “teacher – student” communication, cultural norms of speech behavior, and ecological principles of British pedagogical discourse in whole. The **objective** of the work is to study the ecospecificity of the communicative personality of a British teacher, using for the linguistic analysis the functional – communicative **methodology**.

The **object** of the study is British pedagogical discourse. The **subject** is the ecological principles of the ‘teacher – student’ communicative contacts.

Pedagogical discourse as an institutional formation is a specific type of communication, which is characterized by a certain complex of clichés that manifest themselves at the verbal and non-verbal levels. The functions of pedagogical discourse are to improve the educational process, establish effective pedagogical interaction, transmit culture, social norms and values, and motivate learning. An important component of pedagogical discourse is a dialogue between a teacher and a student, to which a number of requirements are put forward, in particular, the creation of a positive atmosphere that inspires students to master knowledge [1, p. 6; 2, p.126].

In this connection, of particular importance are the investigations into laws, rules, and principles that are common to both ecology and language [3, p. 68] as ecolinguistics studies the role of language as a tool for supporting community, its functioning in specific situations [4, p. 122], including pedagogical communication as well. Ecological communication in general is focused on the regulation of communicatively efficient relations, harmonization of communicative process and ensuring the environmental friendliness, which will eliminate a harmful effect on human health or his/her emotional state [5, p. 172]. Ecological principles of British pedagogical discourse can be analyzed on the video **material** that highlights the educational process in colleges and universities of Great Britain.

The cultural norms of the communicative behavior of the English teacher seem to be regulated by the communicative category of POLITENESS [5, p.174]. It has been found out that the requirements in British pedagogical discourse are associated with the new paradigm of education of the XXI century, which involves student-centeredness, i.e. attention to the student's personality, an individual approach, partnership, tolerance and inclusion [6, p. 579]. Such communicative norms are manifested through positive ‘teacher – student’ communication, which presupposes avoiding authoritarianism and blind criticism, but, instead, affirming the constructiveness of the interpersonal dialogue, searching for common grounds, developing an optimistic attitude, setting for success and achieving educational goals.

British pedagogical discourse is illustrated through various ecological communicative strategies, in particular, expressed in utterances in unison functions [5, p. 173]: of approval, support, encouragement to action, advice, encouragement, keeping communicative distance etc. Non-ecological approach to 'teacher – student' communication includes utterances provoking conflict, straightforward insults, neglect of the student's interests, disapproval, etc.

The **situations** in pedagogical discourse include classroom work, which begins with the greeting. A wide range of greeting options serve to convey positive emotions and establish the initial emotional contact with the audience: *It's a pleasure to meet you. It's nice to meet you, hope you are doing fine.. I'm more than glad to speak with you. Good morning, how are you doing?* etc. Such utterances, being markers of optimistic attitude, perform the function of expression of friendliness. They immediately set the tone for benevolent communication and create a comfortable psychological climate.

Another important element of ecological communication in pedagogical discourse is evaluation remarks in the functions of expressing earnest interest, admiration, inspiration and so on. The British teacher addresses them to students with the aim to approve their learning outcomes: *Good. You're off to a great start! You're right. It's correct. Good job. Keep it up. That's a real improvement. Well done! Absolutely! Give another try* etc. A wide range of positive evaluative statements ranging from a neutral approval to expressive admiration is a powerful means of motivating students to learn, increase their self-esteem, and build their confidence in their own strengths and abilities.

In difficult situations, the British teacher finds words of comfort, showing empathy and attention: *No problem. It's all good. Don't worry* etc. Sincere emotional support and empathetic understanding help establish and develop trusting relationships, overcome confusion and solve any problems as a respond to an apology when a student has made a mistake. The teacher tries in every way to calm the student, and show that the situation is quite solvable.

Also, British teachers demonstrate gestures and movements of openness and affection as a proxemic component of nonverbal communication; poses are mostly open. The gaze is direct as the teacher looks into the student's eyes; a friendly smile is another common kinetic component. The speech is intonationally expressive; intonation and tone of the voice convey a friendly attitude towards students – the prosodic component of communication. In general, British teachers demonstrate high competence, communicative awareness, adherence to the norms of institutional discourse, high tolerance, and loyalty to the pedagogical process.

As a **conclusion**, analysis of the material of British pedagogical communication has shown that the pedagogical discourse assumes the ecological nature of communication. The British teacher demonstrates respect for interlocutors and opponents, as well as attention to the choice of his word, which is a powerful tool for constructive influence on the student. 'Teacher – student' communication in British pedagogical discourse is aimed at establishing emotional contact and a trusting atmosphere, contributing to increasing confidence and motivation for learning.

The **perspective** of the research is the ecological principles, which ensure harmonious democratic communication in American pedagogical discourse.

Bibliography:

1. Андрущенко В., Саладій І. Поняття педагогічного дискурсу в сучасних наукових дослідженнях. *Вища освіта України*. 2018. № 1. С. 5–10.
2. Маргинець Л. А. До питання професійного розвитку учителів Великобританії, Канади, США. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Вип. 69. Серія 5. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. С. 125–128.
3. Жуковська В. В., Деркач Н. О. Еколінгвістика: становлення та основні напрями досліджень. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Серія «Філологічні науки»*. 2011. Ч. 1 (2). С. 66–70.
4. Куца В. А. Еколінгвістика як новітній напрям досліджень у сучасній науковій парадигмі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2021. № 52. том 1. С. 120–122.
5. Samokhina V, Shpak O., Pasyuk V. The Ecology of Communicative Contact in English-Speaking Discourse. *Theory and Practice in Language Studies*. 2022. Vol. 12. No. 1. P. 170–177. DOI: <https://tpls.academypublication.com/index.php/tpls/issue/archive>
6. Singh, P. Pedagogising Knowledge: Bernstein's Theory of the Pedagogic Device. *British Journal of Sociology of Education*. 2002. № 23. P. 571–582.

НОТАТКИ

НОТАТКИ

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**АКРЕДИТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ:
УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД**

2 березня – 12 квітня 2026 року

Підписано до друку 13.04.2026. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 6,44. Тираж 100. Замовлення № 0526-031.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres»
79000, м. Львів, вул. Технічна, 1
87-100, м. Торунь, вул. Лубіцка, 44
Телефон: +38 (050) 658 08 23
E-mail: editor@liha-pres.eu
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6423 від 04.10.2018 р.